

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
445

Subotica, 30. rujna 2011. Cijena 50 dinara

ŠKOLSKIM CENTROM DO
KVALITETNOG OBRAZOVANJA

PREPREKE I NA LOKALNOJ
I NA DRŽAVNOJ RAZINI

PLUG SA SEDAM MORA

IDENTITET
BAČKIH HRVATA

INTERVJU
SLAVEN BAČIĆ

POPIS
STANOVNIŠTVA
U SRBIJI

SUBOTICA**GAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

Kredit za refinanciranje

bez valutne klauzule

bez naknade za
odobravanje, bez
depozita i udjela

odobravanje odmah
po otvaranju tekućeg
računa

NKS - referentna kamatna stopa
NBS + 6,00% godišnje

18,50 % godišnje
na dan 08.04.2011.

EKS = NKS

infotelefon
021 488 4433
www.rbv.rs

do **84**
mjeseca

HBKUD "LEMEŠ" Svetozar Miletić

MEMORIJAL **Antun Aladžić 2011.**

- 30. 09. 2011.** od **19,30** retrospektiva rada Antuna Aladžića
od **20,00** Bogomir Đorđević
(glumac Somborskog pozorišta i režiser dve
predstave u kojima je igrao Antun Aladžić)
od **20,15** videobim prve predstave
koju je režirao Antun Aladžić **"Žensko prelo"**
od **21,00** isečak iz predstave **"U gostima"** uživo
- 01.10.2011.** od **19,30** gostovanje Sivačkog pozorišta
sa predstavom **"VOZ"**
- 02.10.2011.** od **10.00** šahovski memorijal u Domu penzionera
učesnici ŠK Sv. Miletić i ŠK Stanišić
od **19,30** kulturno umetnički program
učestvuju:
Mala scena Hrvatske čitaonice
sa humorističkom predstavom
"Kanda imam talenat"
od **20,15** HBKUD "Lemeš"
"Stipanova princeza"

Cena ulaznice u pretplati
300 din. za sva tri dana
150 din. pojedinačno
i mogu se kupiti kod
Marije Bagi u školi
tel (025) 840-041

INTERVJU

Dr. sc. Slaven Bačić, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća

OČEKUJEMO IZJAŠNJAVANJE BEZ STRAHA.....12-13

SUBOTICA

Kako će izgledati predizborna kampa-
nja u Subotici

**KRIZA UVJETUJE I VRSTU PRO-
MIDŽBE.....20-21**

Organska proizvodnja: između navika
i budućnosti

**SPORIM KORACIMA PREMA
ZDRAVIJOJ HRANI.....22-23**

DOPISNICI

Festival folklornih tradicija Vojvodine
u Vrbasu

**PRIZNANJE ZA USPJEŠNO OŽIV-
LJAVANJE TRADICIJE.....25**

Josip Laslo - Lamza, Somborac, stra-
stveni navijač najtrofejnijeg hrvat-
skog kluba

**DINAMOVAC SAM OD GLAVE DO
PETE.....26-27**

KULTURA

Zbornik »Identitet bačkih Hrvata«
predstavljen u Subotici i Baču

**BUNJEVCI I ŠOKCI SU INTE-
GRALNI DIO HRVATSKOG NARO-
DA.....32-33**

SPORT

Gibarčani iseljeni u Čokadince
(Hrvatska) posjetili Suboticu, gdje su,
među ostalim, odigrali i nogometnu
utakmicu

**PRIJATELJSTVO VAŽNIJE OD
REZULTATA.....49**

SADRŽAJ

AKTUALNO

HNV odlučio nastavi na hrvatskom
jeziku dati novi oblik

**ŠKOLSKIM CENTROM DO KVA-
LITETNOG OBRAZOVANJA.....6**

TEMA

Janko Veselinović, predsjed-
atelj delegacije Republike Srbije u
Međuvladinom mješovitom odboru
za manjine

**PREPREKE I NA LOKALNOJ, I NA
DRŽAVNOJ RAZINI.....10-11**

Priprave oko početka sjetve pšeni-
ce i ove jeseni protječu uobičajeno
izvjesno

PLUG SA SEDAM MORA.....14-15

HNV ODLUČIO NASTAVI NA HRVATSKOM JEZIKU DATI NOVI OBLIK

Školskim centrom do kvalitetnog obrazovanja

Vijećnici su poduprli odluku o kreiranju nacrtu ugovora kojim bi se za početak osigurao prostor za budući školski centar, a njegovo sklapanje je najavljeno sa Subotičkom biskupijom

Formiranje školskog centra za obrazovanje na hrvatskom jeziku počelo je dobivati konkretne oblike na 15. redovitoj sjednici HNV-a. Vijećnici su poduprli odluku o kreiranju nacrtu ugovora kojim bi se za početak osigurao prostor za budući školski centar, a njegovo sklapanje je najavljeno sa Subotičkom biskupijom koja je voljna na raspolaganje staviti nedavno joj vraćeni prostor u Ulici Matije Gupca, gdje dio prostorija još uvijek koriste Srednja tehnička škola »Ivan Sarić« i Srednja politehnička škola. »Školski centar mora imati potencijal za privlačenje učenika, ne samo iz Subotice već iz cijele Srbije, jer je to škola za svu djecu koja se žele obrazovati na hrvatskom jeziku«, kaže član Izvršnog odbora HNV-a *Dužo Runje*.

»Cilj nam je na ovaj način oživjeti obrazovanje na hrvatskom jeziku. U Subotici bi postojala škola u kojoj bi se nalazio i vrtić, a već sada 21 dijete polazi obvezni pripremni predškolski program na hrvatskom u vrtiću »Marija Petković«.

Imali bismo i osnovnu i srednju školu koje bi bile opremljene kabinetima, uz najbolje nastavnike, kako bismo osigurali najbolju moguću nastavu. U Mađarskoj se, recimo, škol-

ski centar pokazao kao najbolje moguće rješenje«, kaže Runje. U istom tonu mišljenje je iznio i vijećnik *Petar Kuntić*.

»Vidimo da nastava na dosadašnji način ne funkcionira i ako se ovako nastavi, ugasit će se za deset godina. Moramo nešto poduzeti, a to je osni-

vanje spomenutog modernog hrvatskog školskog centra, po ugledu na slične u Pečuhu ili Tuzli. Jedan od razloga za ovo je segregacija, koja može biti opasna, osobito za domicilne Hrvate u Subotici. Djeca u sedmom i osmom razredu su svjesna vlastite nacionalne pripadnosti i osjetljivi su ako ih netko u školi izdvaja i kaže: »Evo, to su mali Hrvati«. To, inače, nije u svakoj školi slučaj.« Konkretni prijedlog dao je dopredsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Petar Balažević*.

»Inicijativa je dobra, ali je puno važnije napraviti prijedlog ugovora o korištenju prostora u vlasništvu biskupije, koji će se razmatrati na Vijeću, kako bi se doradio i poboljšao. Zatim bi se s tim ugovorom išlo kod biskupa. Mislim da je sada dovoljno donijeti odluku o osnutku

učinkovitu racionalizaciju školstva, ali i Republika Hrvatska koja postavlja samo jedan uvjet: da škola bude isključivo hrvatska, nikako katolička, hrvatsko-katolička i slično.

Inicijativu podupiru obje liste koje formiraju HNV, i lista DSHV-a i DS-a. Za sljedeću sjednicu ostavljeno je još formiranje radnog tijela koje će koordinirati osnivanje školskog centra.

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Darko Sarić Lukendić* na sjednici je izvijestio o problemu s vlasnikom Subotičkih i Somborskih novina, koji je odbio u spomenuta tiskana glasila priložiti letak s porukom »Izjasni se HRabro«. »Razgovor je donekle bio i neugodan, a citirat ću ono najvažnije što je rekao vlasnik glasila: 'Ja ovo neću ubacivati u moje novine.' Doživio sam to kao jedan oblik animoziteta prema promidžbi hrvatske zajednice«, kazao je Sarić Lukendić. Na koncu, Subotičke novine su pristale objaviti plaćeni oglas, po dvostrukoj cijeni, jer je to, kako kažu, politički marketing. Na zasjedanju, koje je održano 22. rujna, donesena je i odluka o raspisivanju natječaja za dodjelu sredstava kulturno-umjetničkim udrugama i za manifestacije toga tipa.

S. J.

DZH POZIVA GRAĐANE DA SE SLOBODNO IZJASNE NA POPISU STANOVNIŠTVA

Dosljednošću do ostvarenja svih prava

Demokratska zajednica Hrvata poziva građane da u predstojećem popisu stanovništva u Republici Srbiji aktivno sudjeluju te da se slobodno izjasne o svojim uvjerenjima i stavovima.

»Popis stanovništva treba se provesti u duhu razumijevanja i uvažavanja različitih mišljenja i stavova svih građana. Svojom dosljednošću i iskrenim izjašnjavanjem omogućit ćemo ostvarivanje svih zajamčenih i pripadajućih prava za

svakoga pojedinca. U atmosferi razumijevanja, dostojanstva i odgovornim pristupom, svjesni činjenice o važnosti predstojećeg popisa stanovništva, možemo potvrditi svoju opredijeljenost moralnim i etičkim principima društva te civiliza-

cijskim vrednotama. Slobodnim izjašnjavanjem i uvažavanjem svih različitosti omogućit ćemo pozitivnim snagama u društvu da se ostvarivanje osobnih, građanskih i manjinskih prava primjenjuju i uvažavaju u državi«, stoji u priopćenju DZH.

Nije riješen niz problema u svezi s obrazovanjem

U prošli petak, 23. rujna, u Glavnom uredu DSHV-a u Subotici održana je XII. sjednica Predsjedništva stranke.

»Predsjedništvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini prihvatilo je zaključak članova Međuvladinog mješovitog odbora za manjine predstavnika hrvatske zajednice u Republici Srbiji sa V. sjednice u Beogradu i Šidu da je veoma malo urađeno na poboljšanju života Hrvata u Republici Srbiji. Od skoro 40 preporuka MMO-a s prethodne sjednice održane prije više od godinu dana u Zagrebu, samo po dvije točke je pokazano unapređenje postojećeg stanja, dok se u svim ostalima otvorenim

pitanjima vrlo malo ili ništa nije uradilo. Poseban problem za Hrvate u Republici Srbiji predstavlja niz problema u svezi s obrazovanjem na materinskom hrvatskom jeziku. Predsjedništvo DSHV-a je ocijenilo kako je ovakav rezultat rada MMO-a nedopustiv i ako se ova situacija ne promijeni veoma brzo, o najvažnijim problemima Hrvata u Republici Srbiji izvestit će se Venecijanska komisija.

Predsjedništvo je raspravljalo i o predstojećem popisu pučanstva u Republici Srbiji. Na osnovi izvješća Darka Sarića Lukendića, člana povjerenstva za provedbu popisa pučanstva ispred HNV-a, ocijenjeno je da je odabir instruktora i popisivača protekao u potpunosti

bez mogućnosti utjecaja nacionalnih vijeća. Na ovaj način nacionalna vijeća su dovedena u poziciju pukog promatrača, čija je jedina zadaća svojom nazočnošću u popisnim povjerenstvima dati legitimitet popisu. Mali broj popisivača izravna je posljedica postupka prijave i selekcije popisivača, pri čemu je jedan od kriterija koji se visoko bodovao bilo i sudjelovanje u probnom popisu 2009. godine. S obzirom da niti jedna hrvatska institucija nije bila uključena u ovaj (probni) popis, jasno je da po ovom pitanju nismo mogli ostvariti bodovnu prednost.

Broj instruktora, slično kao i broj popisivača posljedica je kriterija za odabir, odnosno činjenice da su favorizi-

rane osobe koje su uposlene u državnim tijelima. Kako Hrvati nisu bili omiljena skupina prilikom upošljavanja u državnim tijelima, jasno je da smo i ovdje bili u hendikepu u odnosu na većinski narod.

Na kraju je predsjednik Petar Kuntić obavijestio članove Predsjedništva DSHV-a da će na sljedećoj sjednici Vijeća DSHV-a, zakazanoj za 14. listopada, predložiti raspisivanje izbora u DSHV-u na svim razinama, a također zauzet će se stavovi DSHV-a glede predstojećih izbora na svim razinama u Republici Srbiji, najavljenih za početak drugog tromjesečja 2012. godine«, piše u priopćenju iz pressa DSHV-a.

PRESS DSHV

Ur. br. 6-150/2011

Datum: 28. rujna 2011.

Hrvatsko nacionalno vijeće (u daljnjem tekstu: HNV), u suradnji s Ministarstvom obrazovanja, znanosti i športa Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), raspisuje

NATJEČAJ

za besplatne doktorske studije u Republici Hrvatskoj

Cilj natječaja jest omogućiti pripadnicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji besplatni doktorski studij društvenih i humanističkih znanosti koje su od osobitog značaja za očuvanje i razvoj nacionalnog identiteta (povijest, povijest hrvatske književnosti, hrvatski jezik, kulturologija, etnologija, sociologija i sl.), a sukladno kadrovskim potrebama hrvatske zajednice za pojedina zvanja i područja znanosti.

Kandidati na natječaj moraju podnijeti sljedeću dokumentaciju:

Ispunjeni formular Ministarstva (nalazi se na internetskim stranicama HNV-a)

Životopis (u Europass formatu)

Ovjerenu presliku diplome o završenom studiju

Ovjereni prijepis ocjena s izračunatim prosjekom ocjena

Popis objavljenih radova

Dvije preporuke sveučilišnih nastavnika

Potvrdu o upisu na posljediplomski doktorski studij (ako je studij upisan)

Detaljni radni plan (do dvije stranice)

Potvrdu o prebivalištu da kandidat živi na teritoriju Republike Srbije

Potvrdu o zaposlenju ili nezaposlenosti izdanu u Republici Srbiji

Rješenje o upisu u posebni popis birača hrvatske nacionalne manjine

Jednu fotografiju

Presliku domovnice, osobne iskaznice ili putovnice.

Dokumentaciju dostaviti preporučenom poštom ili osobno u ured HNV-a, Predradovićeva 13, 24000 Subotica, s naznakom »Za natječaj za besplatne doktorske studije«, najkasnije do **30. studenoga 2011.**

Nepotpune i nepravodobne prijave neće biti razmatrane.

Sve dodatne informacije se mogu dobiti putem e-pošte ured@hmv.org.rs ili putem telefona 024 / 554 – 623 svakoga radnog dana od 7 do 15 sati.

Informacije o natječaju bit će objavljene i na web stranici www.hmv.org.rs

POČINJE POPIS STANOVNIŠTVA U REPUBLICI SRBIJI

Kampanja 'Izjasni se Hrabro' dat će očekivane rezultate

Na pitanje o nacionalnoj pripadnosti, Hrvati trebaju dati odgovor Hrvat, a ne bunjevački Hrvat ili hrvatski Bunjevac, ili tomu slično, jer će u takvom slučaju biti svrstani u kategoriju ostali, pojašnjava predsjednik IO HNV-a Darko Sarić Lukendić

Sutra, 1. listopada, počinje popis stanovništva u Republici Srbiji, i trajat će do 15. listopada. Tako i Hrvate, koji stoljećima žive u ovom podneblju, očekuje izjašnjavanje, među ostalim, i o nacionalnoj pripadnosti, čime će i prilikom ovog popisa stanovništva ponovno moći potvrditi svoju opstojnost na ovim prostorima. Osobito je važno da se prilikom popisa pripadnici hrvatske manjinske zajednice izjasne kao Hrvat ili Hrvatica, a ne subetničkim nazivom, bunjevački Hrvat ili šokački Hrvat, jer će u tom slučaju biti svrstani u kategoriju »Ostali«.

Govoreći o procesu izbora instruktora i popisivača, te o zastupljenosti Hrvata u tijelima koja provode popis stanovništva, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** ističe pojedinosti vezane uz samu strukturu tijela koja provode popis stanovništva.

»Naime, kako je Zakonom o popisu stanovništva određeno, popis neposredno provode popisivači, koji idu od kuće do kuće i popunjavaju anketne listiće. U tom su postupku obvezni popisati sva kućanstva u svojem popisnom krugu, a građani su pak obvezni odgovoriti na sva pitanja, osim onih koja se odnose na nacionalnu i vjersku pripadnost, te materinski jezik. Popisivače tijekom same realizacije popisa kontroliraju instruktori, dakle instruktori i kontrolori jedna su ista osoba. Na razini lokalne samouprave popis organiziraju i provode popisna povjerenstva,

dok na razini Republike Srbije cijeli posao vodi Republički zavod za statistiku«, kaže Sarić Lukendić.

INSTITUCIJE MANJINSKIH NACIONALNIH ZAJEDNICA ISKLJUČENE IZ PRIPRAVE I REALIZACIJE POPISA

Darko Sarić Lukendić pojašnjava kako su popisna povje-

no veoma loše jer su manjinske nacionalne zajednice sa svojim institucijama, koje u Srbiji čine značajni dio stanovništva, u potpunosti isključene iz ovoga procesa. Usporedbe radi, institucije srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj bile su integralni dio planiranja, pripreme i realizacije popisa. Prema mojim saznanjima, Srbi u Hrvatskoj imali su zajamčene kvote u svim strukturama koje

nici. Ovo je još jedan od primjera kako se o specifičnosti višenacionalnih sredina nije vodilo računa prilikom pripreme i organiziranja popisa stanovništva. Po ovome se pitanju oglašio i republički zaštitnik građana **Saša Janković**, preporučivši »afirmativnu akciju« kada je u pitanju odabir popisivača. Nažalost, i ovo je prijedlog rješenje koje ne može sakriti činjenicu da pripadnici nacionalnih zajednica u Srbiji nisu integralni dio jednog ovako važnog državnog posla.«

Glede odabira instruktora, Darko Sarić Lukendić napominje kako su natječajem bile favorizirane osobe koje su već uposlene u tijelima državne uprave i lokalne samouprave.

»Nije potrebno posebno naglašavati da je postotak Hrvata u ovim tijelima daleko ispod onoga koji bi trebao biti, imajući u vidu lokalnu strukturu stanovništva. Kod popisivača su pak bile favorizirane osobe koje su sudjelovale u »probnom popisu«, što je kriterij koji se nije provjeravao. Dakako, ni u tom kontekstu zastupljenost Hrvata nije bila odgovarajuća. Sve u svemu, Hrvati, a i pripadnici drugih nacionalnih zajednica u Srbiji, na ovaj način potpuno su marginalizirani. Marginalizacija je posebno vidljiva u općinama u Srijemu, dok je zbog dobre organiziranosti Hrvata u Subotici, ona manje izražena. U ostalim općinama situacija je šarolika. Zbog svega prethodno rečenoga, dio naših aktivnosti u kampanji imao je za cilj mobilizirati što veći broj Hrvatica i Hrvata kako bi

Darko Sarić Lukendić

renstva imenovana od strane lokalne samouprave, a one su pak po zakonu bile u mogućnosti izvršiti odabir instruktora i popisivača.

»Već iz prethodnoga je jasno da niti Hrvatsko nacionalno vijeće niti bilo koji drugo nacionalno vijeće nije u ovakvoj proceduri moglo imati bilo kakvog utjecaja na odabir popisivača i instruktora, a o bilo kakvim kvotama, jasno, nema niti govora. Ovo je narav-

provode popis, što ovdje nije slučaj. Ovo je svakako doprinijelo legitimnosti samoga procesa u Hrvatskoj, no Hrvatska će uskoro biti punopravna članica Europske Unije, a Srbija još nije niti kandidat, pa možda u ovoj činjenici treba tražiti uzroke ovakvoga tretmana institucija nacionalnih zajednica u Republici Srbiji. Svi su upitnici tiskani isključivo na ćirilici, ali ih popisivači mogu slobodno popunjavati i na lati-

što veći broj njih sudjelovao u postupku popisa stanovništva. U tomu smo samo djelomice uspjeli, prije svega zbog natječajnih uvjeta koji nam nisu išli u prilog. Ovdje je važno reći da smo kroz instituciju koordinacije nacionalnih vijeća zatražili prisustvo predstavnika nacionalnih zajednica u popisnim povjerenstvima. Iako su se o ovome suglasili predstavnici svih nacionalnih vijeća u Republici Srbiji, ovi su članovi u proširenom sastavu, nažalost, imenovani tek kada je postupak odabira instruktora i popisivača već okončan.«

PITANJA O NACIONALNOJ PRIPADNOSTI, MATERINSKOM JEZIKU I VJEROISPOVIJESTI SU OTVORENOG TIP

Darko Sarić Lukendić ističe kako je posebno važno znati da su pitanja koja se tiču nacionalne i vjerske pripadnosti, te materinskog jezika otvorena

tipa i napominje da građani neće dobiti preslik popisnog listića.

»To znači da se ne zaokružuje jedan od ponuđenih odgovora, već se upisuje točno ono što ispitanik kaže. Upravo iz tog razloga na pitanje o nacionalnoj pripadnosti, Hrvati trebaju dati odgovor Hrvat, a ne bunjevački Hrvat ili hrvatski Bunjevac, ili tomu slično, jer će u takvom slučaju biti svrstani u kategoriju 'Ostali'. Poštujući preporuke EU, na pitanje o nacionalnoj pripadnosti, vjeroispovijesti i materinskom jeziku nije obvezno odgovoriti. Upravo iz tog razloga pokrenuta je kampanja HNV-a 'Izjasni se HRabro' s ciljem da one neodlučne motivira da se ipak očituju i o ovim pitanjima, te da na taj način pomognu daljnju izgradnju institucija hrvatske zajednice u Srbiji. Dakle, od Hrvatica i Hrvata očekujemo da se očituju kao Hrvati, kojima je hrvatski materinski jezik, a ukoliko su vjernici da se očituju kao

katolici. Kampanja 'Izjasni se HRabro' je do sada najopsežnija kampanja koju provode hrvatske institucije u Srbiji, i u nju su uključene sve strukture hrvatske zajednice, počevši od Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao nositelja aktivnosti, potom Hrvatske riječi i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, sve do kulturnih udruga i istaknutih pojedinaca, profesionalaca u svojim područjima djelovanja. Posebno bih istaknuo izvanrednu suradnju i veliku pomoć Katoličke crkve u ovoj kampanji, što je za nas katolike od posebnoga značaja. Ovakav jedinstven i složen nastup, siguran sam, dat će i očekivane rezultate.

Ako govorimo o mogućim zloporabama, moram reći kako primjerak (preslik) popisnoga listića neće biti ostavljen kod građana, jer on niti ne postoji. Stoga će jedini primjerak zadržati popisivač. Ovakva procedura ostavlja mogućnost zloporabe dopisivanjem podataka na već

popunjen listić. Usporedbe radi, u Republici Hrvatskoj svaki je građanin dobio svoj primjerak popisnog listića. U slučaju da popisivač navodi na odgovor, što je još jedna od mogućih zloporaba, posebno po nekom od prethodno spomenuta tri pitanja, takav slučaj odmah treba prijaviti Popisnom povjerenstvu, a ja bih osobno zamolio građane da takve slučajeve prijave i Hrvatskom nacionalnom vijeću, na broj telefona: 024 554 623. Popis će trajati dva tjedna i u tomu vremenu popisivači mogu doći bilo koji dan. Dolazak se, dakle, neće najavljivati. Popisivači su dužni raditi po instrukcijama koje su dobili tijekom trodnevne obuke, a koje su sukladne vrijedećem Zakonu. Ukoliko neka osoba ima primjedbe na rad popisivača moći će to prijaviti Popisnom povjerenstvu, o čemu će, vjerujem, biti obaviješteni svi građani putem sredstava javnoga informiranja«, kaže Darko Sarić Lukendić.

Zvonko Sarić

PROGLAŠENI NAJUSPJEŠNIJI NA NATJEČAJU PROJEKTA »BOGATSTVO RAZLIČITOSTI«

Mogućnost za turističku promociju sela

Na natječaju prošao Donji Tavankut, ali i druga mjesta u kojima Hrvati žive u značajnijem broju: Bački Monoštor, Golubinci i Stari Slankamen

Usrijedu su na novosadskom Sajmu turizma svečano proglašena najuspješnija sela koja su sudjelovala na natječaju projekta »Bogatstvo različitosti«. Cilj projekta je kreirati turističku turu u Podunavlju koja bi mogla biti jedinstven turistički proizvod na turističkom tržištu svijeta i po čemu bi ovaj dio Srbije mogao biti prepoznatljiv. Ideja projekta je putem natječaja izabrati sela koja na najbolji način mogu predstaviti autentičnost Vojvodine/ Podunavlja kroz bogatstvo kultura, običaja, gastronomije i folklor naroda koji ovdje žive, ali i karakteristično graditeljsko naslijeđe ove regije.

Na natječaj se prijavilo 45 sela iz Vojvodine i 5 sela iz istočne Srbije. Kao najspremnija sela za turističku promociju, odnosno koja su najviše radila na svom razvoju i priprema za turiste, izabrana su: Belo Blato, Skorenovac, Bački Monoštor, Banoštor, Golubinci, Kovilj, Stapar, Turija, Stari Slankamen, Krčedin, Donji Tavankut (nositelj projekta HKPD »Matija Gubec«), Totovo selo, Gudurica i Selenča.

Za ova sela bit će napravljen pregled ideja, projekata, edukacije koje je potrebno realizirati kako bi se ova sela što bolje pripremila za turističku promociju. Ovaj pregled bit će

dostavljen Vladi Vojvodine u cilju planiranja aktivnosti za 2012. godinu. Ostala sela koja nisu ušla u izbor bit će uključena u određene aktivnosti, a prije svega edukacije, kako bi mogli dostići ona sela koja su već mnogo uradila na svojoj turističkoj ponudi i promociji. Edukacije će se odnositi kako na neposredne pružatelje usluga tako i na edukaciju za pisanje projekata za EU fondove.

Stručno povjerenstvo je pri ocjenjivanju, kao najznačajnije, uzimalo u obzir sljedeće elemente: prvi dojam (seoski ambijent, čistoću sela, doček), atraktivnost kulturnog naslijeđa (narodna nošnja, folklor, tradicionalna arhitektura, umjet-

nost, stari zanati), kuhinju (prostor za objedovanje, postojanje i uređenost toaleta, dekoracija stola, autentičnost gastro specijaliteta), turističku animaciju (organizacija cjelokupnog boravka, pridržavanje satnice, prezentacija običaja, kulturno-zabavni program), postojanje i uređenost etno kuće, postojanje i uređenost suvenirnice te broj uključenih aktera u organizaciju dočeka i ponudu.

Nositelj projekta »Bogatstvo različitosti« je Udruga za unapređenje suradnje i razvoj turizma u Podunavlju »Istar 21«, a projekt je realiziran uz potporu više pokrajinskih tajništava.

D. B. P.

JANKO VESELINOVIĆ, PREDSEDATELJ DELEGACIJE REPUBLIKE SRBIJE U MEĐUVLADINOM MJEŠO

Prepreke i na lokalnoj, i na državnoj razini

Mislim da više ne postoji na državnoj razini nikakav problem da se pitanja rješavaju, međutim čini se kako još uvijek postoje na raznim lokalnim razinama nerazumijevanja takve državne politike i tijela i volje države Srbije da pitanja prošlosti ostavi iza sebe i da se takav dojam, koji sigurno ima dobru podlogu, prije svega odnosi na činjenicu da neka ministarstva ne izvršavaju svoje obveze, kaže Veselinović

Nakon prošlotjednog dvodnevnog sastanka u Beogradu i Šidu Međuvladinog mješovitog odbora za manjine, formiranog prema Sporazumu između Hrvatske i Srbije o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj, predsjednik srbijanskog dijela delegacije Janko Veselinović iznio je za HR svoje dojmove sa sastanka, razloge za nerješavanje i dalje otvorenih pitanja, te iznio očekivanja za dolazeće razdoblje.

HR: Koliko ste zadovoljni rezultatima dvodnevnog zasjedanja Međuvladinog mješovitog odbora za manjine (MMO)?

Zadovoljan sam prije svega time što je ovo prvi sastanak poslije možda kraće stanke u razgovorima generalno između predstavnika Srbije i Hrvatske. Ovi su razgovori uspješni u smislu da smo još jednom sagledali sve probleme koji postoje, kada su u pitanju manjinski problemi Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji, odnosno Vojvodini, i konstatare smo da smo u pojedinim područjima učinili napretke, da u određenim područjima nije bilo napredaka, a da je u određenim područjima čak bilo i koraka unazad, što nije dobro. Međutim, to nas naravno ne obeshrabruje da razgovaramo i pokušamo aktivirati naša ministarstva koja bi trebala izvršavati preporuke Međuvladinog mješovitog odbora, da ih pokušamo još jednom aktivirati kako

bismo ubuduće sve više preporuka skidali s dnevnog reda kao realizirane, toga je i ovoga puta bilo i to nam je zadovoljstvo, a kako bi što manje bilo pitanja koja su neriješena, a da uopće ne bude pitanja kojima se ide nazad.

HR: U kojoj mjeri MMO, kad govorimo o Srbiji, ima utjecaja na ministarstva s obzirom da su predstavnici hrvatske nacionalne manjine, koji su članovi srpske delegacije MMO-u, velikoj mjeri nezadovoljni što se mnoga pitanja ne rješavaju, a koja su u domeni različitih ministarstava?

Uloga MMO-a, koji je formiran međudržavnim sporazumom između tadašnje bivše Državne Zajednice Srbije i Crne Gore i Hrvatske, jest evidentiranje

problema i davanje preporuka za njihovo rješavanje. Dakle, sam Odbor nema mehanizam za rješavanje problema, osim što smo na neki način preuzeli kao metodu rada da mi kao supredsjedatelji, osim što sve zaključke pošaljemo nadležnim ministarstvima – to je prvi korak, kao drugi korak s vremena na vrijeme u pisanoj formi opomenemo ta ministarstva na izvršavanje tih obveza, a treći korak, koji je u posljednje vrijeme neophodan i koji je po svemu sudeći najefikasniji, jest osobno angažiranje supredsjedatelja da se pojedina pitanja riješe. Osobno sam bio uključen u rješavanje nekoliko pitanja izravno u komunikaciji baš s ministrima i odgovornima u tim ministarstvima ili službama, kao što je pitanje udžbeni-

ka, kao što je pitanje redakcije i generalno emitiranje programa na hrvatskom jeziku na RT Vojvodine, jer je u početku bilo dosta problema i još uvijek ih ima, i kao što je u pitanju dvojezičnost u mjestima gdje za to postoje uvjeti. Dakle, osobno sam se morao angažirati kroz dnevno telefonsko pozivanje mjerodavnih da bi ta pitanja riješili i, na sreću, u određenoj mjeri ta su pitanja riješena. Ali, ukoliko ministarstva sama ne izvršavaju svoje obveze, mi jednostavno nemamo dovoljno kapaciteta na taj način pokriti sva ministarstva, jer je to jednostavno široka problematika iz nadležnosti nekoliko ministarstava. Ne radi se samo o državnoj razini, već vrlo često i o problemima koji su na lokalnoj razini i gdje same odluke

ŠOVITOM ODBORU ZA MANJINE

ministara ili sami zakoni ponekad ne znače ništa, te morate pozvati i predsjednika općine ili ne znam koga da bi neko pitanje izvršio. To je nemoguća misija ako države ne funkcioniraju kao pravne države i ako ne uvažavaju preporuke radnih tijela, kao što je ovo koje su same formirale.

HR: Kako je moguće da se, recimo, kad je u pitanju službena uporaba jezika, što je zakonom regulirano i pokrajinskim odlukama, ne poštuje na primjer u Sotu?

Da, to je jednostavno pitanje na koje ja nemam odgovor. Takvu situaciju, apsolutno sličnu imamo i u Republici Srbiji i u Republici Hrvatskoj. Dakle konstatirali smo da u Republici Hrvatskoj dvojezičnost gotovo uopće nije zaživjela izvan područja dviju županija kojima su sjedišta Vukovar i Osijek i da dvojezičnost u natpisima jest na neki način zaživjela u Bačkoj, a da u Srijemu još ima mjesta u kojima ona nije zaživjela. I konstatirali smo da ponekad ima i određenih nesporazuma u dvojezičnosti kada srpska vlast smatra da je dvojezičnost latinica, a ne i hrvatski jezik i latinica. Konstatirali smo jednostavno neke nesporazume, da pojedini čelnici pojedinih općina tvrde kako je u njihovim općinama ispošto-

vana dvojezičnost a da u stvari nije, zato što su natpisi ispisani latinicom ali nisu ispisani i na hrvatskom jeziku, i nadam se da ćemo te nesporazume ubuduće riješiti. Nemam odgovor zbog čega se zakoni ne izvršavaju, to je slična situacija kao i u svim drugim područjima života, jednostavno još uvijek nismo do kraja u našoj svijesti i u našoj državnoj strukturi instalirali do kraja pravnu državu i da se ne postavlja pitanje primjene zakona. Takvo je pitanje bilo i u Sotu i još uvijek dok vodimo ovaj razgovor ta dvojezičnost ne postoji, ali zbog toga smo i sastanak MMO-a održali u Šidu, zato što je vodstvo općine Šid i pokraj određenih protivljenja koja su imali u nekim mjesnim zajednicama, pa i u Sotu, odlučili tu dvojezičnost provesti i obećavaju da će to biti u sljedećih mjesec-dva dana.

HR: Bili ste u Sotu s kompletnim Međuvladinim mješovitim odborom. Kako vas se dojmio susret i svjedočenja stanovnika Hrvata koji na neki način, čini se, žive u strahu i da nisu još te strahove i posljedice događanja iz devedesetih godina prevladali?

Nemam osjećaj da su oni sada u strahu, imam osjećaj da su ta sjećanja vjerojatno još uvijek živa i da ne treba puno da bi

bili u strahu. Ali mislim da trenutačno oni nisu u nekom strahu, odnosno da ne smijemo niti pomisliti da su u strahu jer ne bi trebali imati razloga za to, budući da su sve razine vlasti, sva nadležna ministarstva, prema onome što se sada radi, spremna reagirati promptno na sve oblike ugrožavanja prava ljudi po osnovi toga što pripadaju određenoj vjeri ili određenoj naciji. Znamo da i lokalne vlasti u većini gradova sada vrlo promptno reagiraju na razna ispisivanja parola. Ima još uvijek sporosti u postupanju možda pojedinih državnih tijela, imali smo primjera i u Sotu, svjedočenja o tome, istina govori se o prošlosti, ali mislim da Hrvati u Vojvodini, u Srbiji, nemaju nikakvog razloga plašiti se, tako ni stanovnici Sota. I iskoristio sam priliku pozvati ih da se slobodno izjasne o svojoj nacionalnoj, vjerskoj pripadnosti na sljedećem popisu i mislim da to trebaju učiniti i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali i predstavnici državnih tijela koja se bave tim područjem, da ih ohrabre, što je pred novinarima u Bačkom Monoštoru prije godinu dana učinio i predsjednik Tadić.

HR: Predstavnici hrvatske nacionalne manjine smatraju kako se jako sporo rješavaju stvari i da se stalno samo ponavljaju izgovori, kao recimo u svezi s udžbe-

nicima, redakcije na RTV-u, i još nikako da Hrvati dostignu onaj stupanj prava koji imaju druge nacionalne manjine u Vojvodini.

Da, vjerojatno Hrvati imaju više problema u rješavanju svojih manjinskih pitanja i u samoj zajednici i sa samom državom, jer je, na žalost, na ovim prostorima bio rat i posljedice tog rata se još uvijek osjećaju. Mislim da više ne postoji na državnoj razini nikakav problem da se ta pitanja rješavaju, međutim čini se kako još uvijek postoje na raznim lokalnim razinama nerazumijevanja takve državne politike i tijela i volje države Srbije da ta pitanja prošlosti ostavi iza sebe i da se takav dojam, koji sigurno ima dobru podlogu, prije svega odnosi na činjenicu da neka ministarstva ne izvršavaju svoje obveze. Kada su u pitanju udžbenici itd., i tu su postojala obećanja s najviše razine da će to pitanje biti riješeno, ali ono još uvijek nije u cijelosti riješeno i meni je žao jer sam osobno, kada su me pitali prošle godine hoće li to pitanje biti riješeno, rekao da hoće, a ono još uvijek nije u cijelosti riješeno, ali je na dobrom putu da bude riješeno. Tako da sporost postoji i jedino očekujemo da će možda od ove sjednice biti mnogo više razumijevanja za preporuke Međuvladinog mješovitog odbora.

J. D.

JP SUBOTICA-TRANS

PUTUJTE S **JP »SUBOTICA-TRANS«** NA MEĐUNARODNOJ LINIJI:
SUBOTICA-NOVI SAD-ZAGREB I OSTVARITE ZNAČAJNE POPUSTE.
POLASCI U 8,00 h SVAKOG DANA IZ SUBOTICE I ZAGREBA.

CIJENA KARATA:

DJECA DO 6 GODINA – VOZE SE BESPLATNO.

DJECA OD 6-12 GODINA (POPUST OD 50%) – 1.425,00 DINARA

STUDENTI:

JEDAN SMJER (POPUST OD 20%) – 2.280,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 30%) – 3.990,00 DINARA.

OSTALI:

JEDAN SMJER – 2.850,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 15%) – 4.845,00 DINARA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

DR. SC. SLAVEN BAČIĆ, PREDSEDNIK HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

Očekujemo izjašnjavanje bez straha

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

U ponedjeljak počinje popis stanovništva u Republici Srbiji. Hrvatsko nacionalno vijeće je vodilo kampanju pod sloganom »Izjasni se HRabro« pozivajući Hrvate da se slobodno očituju o svojoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti i materinjem jeziku. S predsjednikom HNV-a dr. sc. Slavenom Bačićem razgovarali smo o značaju popisa za budućnost hrvatske zajednice u Srbiji.

HR: U čemu je značaj ovoga popisa za Hrvate i druge nacionalne manjine u Srbiji?

Osim što popis stanovništva, po svojoj definiciji, odražava trenutno brojčano stanje neke manjinske zajednice, on ujedno pokazuje i njezinu vitalnost, odnosno perspektivu njezina opstanka. Srbija, uključujući i Vojvodinu gdje je nekada postojala tradicija multikulturalnoga suživota koja je danas svedena na nacionalno-manjinsku tradiciju, nosi teško breme etnocentrične politike 1990-ih godina izravno usmjerene protiv manjinskih zajednica, od koje se one danas teško mogu oporaviti. Ovo osobito važi za vojvodanske Hrvate koji su, prije svega u Srijemu,

bili predmetom etničkoga čišćenja, iako nisu sudjelovali u ratnim zbivanjima, osim ukoliko se u ovo ne računa prisilno novčenje za bojišnice u Hrvatskoj.

Strah na popisu iz 1991. godine, kada su ratni doboši uvelike bubnjali, zamijenila je nada manjina u civiliziraniju budućnost na popisu iz 2002. za vrijeme vlade DOS-a, a ovaj će popis pokazati je li moguće prevladati razočaranje manjinskih zajednica zbog nacionalističkoga prepoda za vlada koje je predvodio Koštuničin DSS, koje u krajnjoj konzekvenciji ima i dalje prisutni strah kod manjinskih zajednica i iz toga proizašla nacionalnu mimikriju – skrivanje pod raznim subetničkim, nadnacionalnim i regionalnim imenima, ili pak nevoljnost za nacionalnim očitovanjem.

HR: Koja prava ovise o brojnosti nacionalnih manjina?

Prirodno je da se određena manjinska prava mogu ne samo kvalitetnije konzumirati, već i elementarno ostvariti tek ako postoji dovoljno brojno manjinsko stanovništvo. Naime, ne tiče se to samo sredstava koja manjinske organizacije i ustanove dobi-

Prirodno je da se određena manjinska prava mogu ne samo kvalitetnije konzumirati, već i elementarno ostvariti tek ako postoji dovoljno brojno manjinsko stanovništvo *
Posljedice etničkoga čišćenja u Srijemu trajna su stečevina, zbog čega je strah srijemskih Hrvata i dalje prisutan *
To što Hrvati govore srpskim jezikom, kojega su naučili u školi ili okruženju, ne znači da im je srpski materinji jezik

vaju iz pokrajinskoga i republičkoga proračuna, budući da su od ove godine uvedeni novi kriteriji za njihovu raspodjelu među kojima je mnogo značajnije mjesto nego do sada brojnost zajednice, već je u izravnoj korelaciji s ostvarivanjem određenih prava, primjerice za službenu uporabu manjinskoga jezika potreban je određen postotak stanovništva na nekome području, ili za otvaranje školskih odjela na manjinskom jeziku potreban je određen minimalni broj učenika. No, na posredan način to se odražava i kod drugih prava, npr. kod informiranja, ako je manje pripadnika zajednice manje će se čitati Hrvatska riječ i bit će manje slušatelja i gledatelja programa na hrvatskome jeziku, što onda na koncu može dovesti u pitanje i opstanak ovih medija.

HR: U Srbiji se 1971. godine deklariralo Hrvatima gotovo 185.000 osoba, 1991. nešto više od 105.000, a 2002. tek malo više od 70.000 osoba. Što očekujete na ovom popisu stanovništva?

Prije svega, naša su očekivanja da će se dosadašnji strahovi od nacionalnoga, vjerskog i jezičnog očitovanja Hrvata umanjiti, i da ćemo tako doći do objektivnijega broja Hrvata u Vojvodini, Beogradu i Srbiji. Držimo da je ključni razlog za to proeuropska orijentacija Vlade Srbije, koja preteže nad retrogradnim nacionalističkim strukturama prijašnjih režima – Miloševićeva i Koštuničina.

Slogan s kojim smo krenuli u organiziranu i osmišljenu kampanju jest »Izjasni se HRabro!« Kampanja obuhvaća prije svega promidžbu na mjesnim radijskim i TV-postajama i novinama, medijima na hrvatskome jeziku, postavljanje jumbo-plakata, distribuciju letaka... Slogan je istaknut na svim našim manifestacijama posljednjih tjedana, šaljemo na kućne adrese promidžbene letke, koristimo se društvenim mrežama poput Facebooka itd. Reakcije našega svijeta su dobre, no pitanje je koliko ćemo uspjeti doprijeti do Hrvata koji su fizički daleko od naše kampanje, u udaljenijim srijemskim selima ili u središnjoj Srbiji, koliko će biti sredstava za promidžbu na nacionalnim medijima, visokotiražnim novinama itd.

Smanjenje broja Hrvata, kao i svih ostalih manjina u Vojvodini i Srbiji, prihvatljivo je samo ako je rezultat loše demografske strukture ili dragovoljnoga preseljenja, dok je sve ostalo anticivilizacijski i anakronizam nacionalističkoga državnoga ustroja Srbije kakav je bio za Miloševića i Koštunice.

HR: Znanstvenici upozoravaju da se mnogi Hrvati ili »skrivaju« pod različitim subetničkim ili nadnacionalnim imenima ili se uopće nacionalno ne izjašnjavaju. Također je biskup srijemski mons. Đuro Gašparović upozorio i da katolika ima više prema crkvenim nego li državnim podacima.

Što je razlog ovakvom stanju i očekujete li da će se Hrvati i katolici slobodno izjasniti o svojoj pripadnosti na ovom popisu?

Posljedice etničkoga čišćenja u Srijemu trajna su stečevina, zbog čega je strah srijemskih Hrvata i dalje prisutan, što najbolje ilustrira slomljeni duh preostalih Hrvata po siromašnim srijemskim selima. Kada je, pak, riječ o bunjevačkim Hrvatima, notorno je da je u Srbiji neusporedivo lakše biti Bunjevac nego Hrvat, što najbolje ilustrira apsurdna teza, nažalost ne samo *Šešeljeva* već i mnogih današnjih srpskih znanstvenika, kako su Bunjevci zapravo pokatoličeni Srbi.

Kao što se npr. u Subotici značajan dio nekadašnjih Jugoslavena iz popisa 1991. nacionalno diferencirao 2002. na Bunjevce i Hrvate, očekujemo da će se dio etničkih Hrvata, koji se tako i osjećaju, slobodnije izjasniti na predstojećem popisu, ostavljajući nacionalnu mimikriju iza sebe.

HR: Često se Hrvatima u Srbiji osporava da im je hrvatski jezik materinji jer se u školama u većini obrazuju na srpskom jeziku (starije generacije na srpsko-hrvatskom) i u svakodnevnoj komunikaciji većinom govore jezikom sredine – srpskim jezikom. Kako to komentirate?

S jedne strane, rezultat je to poodmakle asimilacije, što nije neuobičajena pojava, osobito zato što ovdašnji Hrvati zapravo nisu ni imali mogućnosti u školi učiti hrvatski književni jezik, a ikavica kojom su pričali bila je predmetom izrugivanja školskih nastavnika. To nije neuobičajena pojava, slična je i situacija kod Srba u Hrvatskoj. No, s druge strane, ukoliko većinsko stanovništvo i njegova elita osporavaju posebnost hrvatskoga jezika, to već ima za cilj osporavanje postojanja Hrvata uopće i rezultat je ideje iz XIX. stoljeća kako su svi štokavci Srbi, kajkavci Slovenci, a da su Hrvati jedino čakavci, što je dakako danas depasirano, ali nažalost još uvijek živa teza u pojedinim srpskim lingvističkim krugovima.

U svakom slučaju, sličnost dvaju jezika ili nedovoljno poznavanje književnoga (ijekavice) ili dijalektalnoga (ikavice) hrvatskoga ne znači da on nije dio identiteta ovdašnjih Hrvata.

HR: HNV poziva i da se u rubrici materinji jezik upiše hrvatski jezik. U čemu je značaj izjašnjavanja da nam je materinji jezik hrvatski?

Jezik je jedna od temeljnih sastojnica nacionalnih identiteta, osobito u Srednjoj Europi. Izjašnjavanjem za hrvatski jezik kao materinji, bilo književni (ijekavica) ili dijalektalni (ikavica) izražavamo i snagu vlastitoga identiteta. Nepoznavanjem ikavice ili ijekavice ili čak njihovim nepriznavanjem za hrvatski jezik, slabimo svijest o svojoj posebnosti – kulturi, povijesti i tradiciji – u odnosu na većinski narod, čime je uvelike utrt put za asimilaciju sljedeće generacije. Zapravo bi to trebao biti signal Hrvatima da djecu upisuju u odjele na hrvatskome jeziku, kada je riječ o Subotici, ili na nastavu hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture, kada je riječ o Somboru, podunavskim i srijemskim selima, jer će djeca drukčije ne samo zaboraviti svoj materinji jezik, već čak i samô pismo.

Posebno bih želio naglasiti bunjevačkim i šokačkim Hrvatima da se svoje materinske ikavice ne stide, da se sjete kako njome još i danas govore Hrvati u Dalmaciji, i budući da im je to materinji jezik, kojim su kod kuće progovorili i oni i njihovi preci, da ikavicu slobodno deklariraju kao hrvatski jezik, jer to što govore srpskim jezikom, kojega su naučili u školi ili okruženju, ne znači da im je srpski materinji jezik.

HR: Kakvi su bili pozitivni i negativni odjeci na kampanju HNV-a Izjasni se HRabro?

Vidljivost je kampanje očita, zasigurno među najjačima manjinskim kampanjama u Vojvodini, naravno koliko to raspoloživa sredstva dopuštaju. Sa stručne strane, naši spotovi i radijski jingleovi ocijenjeni su veoma visoko, budući da ovaj segment vodi *Darko Vuković*,

predstojnik Katedre za grafičke komunikacije Akademije umjetnosti u Novome Sadu. Mediji također dobro prate našu kampanju, a u nju se lijepo uklopio i posjet predsjednika *Josipovića* hrvatskoj zajednici u Srijemu, koji je također doprinio njezinoj jačoj medijskoj prisutnosti.

HR: Kako komentirate vandaliziranja nekih billboarda, kako u Subotici tako i Srijemskoj Mitrovici?

Držim to posrednim priznanjem našoj kampanji, jer mislim da ti akti ne izražavaju toliko nacionalnu neptreljivost, već mi se to mnogo više čini revoltom šovinista zbog dobre promidžbe i jer smo se uopće usudili otvoreno pojavljivati u javnosti!

HR: Kako komentirate odbijanje vlasnika Subotičkih i Somborskih novina da objavi promidžbeni letak HNV-a u svojim novinama?

Svakako je to akt diskriminacije prema manjinama, posebno hrvatskoj zajednici, i teško da se može pravdati slobodnim tržišnim natjecanjem. Kako, dapače, i promidžbene oglase za popis, koje objavljujemo u ovim novinskim kućama, njihovo posloводство smatra političkom promidžbom, to za rezultat ima i dvostruko veći cjenik oglašavanja, pa njihovo stajalište i nije odveć daleko od stajališta onih koji vandaliziraju pojedine jumbo-plakate u Mitrovici i Srijemu.

HR: Smatrate li da su ispunjeni svi preduvjeti da se svi stanovnici Srbije slobodno izjasne o svojoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti?

Nedvojbeno je da je cjelokupno društveno okruženje slobodnije u odnosu na ranija dva popisa, osobito u svjetlu hoda Srbije prema europskim integracijama, unatoč nelagodi pa i strahu, napose uposlenih u javnim i državnim službama, ili pak privatnim tvrtkama čiji vlasnici nemaju blagonaklon stav prema manjinama, osobito prema Hrvatima, budući da istraživanja javnog mnijenja kontinuirano pokazuju da su Hrvati na vrhu ljestvice netrpeljivosti u očima većinskoga naroda, tik iza Albanaca.

HR: Jesu li nacionalno-manjinska vijeća bila uklju-

čena u pripremu i realizaciju popisa kao i njegovo provođenje, kao što je to bilo primjerice u Hrvatskoj?

Budući da je cijeli proces izuzetno centraliziran i netransparentan, tek u završnoj fazi jedva je dopušteno na neki način sudjelovanje vijeća, ali tek na simboličkoj razini.

HR: Kakva će biti kontrola popisa i popisivača?

Sustav kontrole je neusporedivo slabiji, što najbolje ilustrira činjenica da, za razliku od popisa u Hrvatskoj, osobi koja je popisana neće biti omogućen naknadni uvid u popisnicu radi provjere danih podataka.

HR: Tijekom posjeta Sotu u okviru zasjedanja Međuvladinog mješovitog odbora za praćenje provedbe Sporazuma o zaštiti manjina između Hrvatske i Srbije čuli smo od stanovnika ovoga mjesta kako Hrvati još uvijek osjećaju izvjestan strah i da doživljavaju neugodnosti zbog svoje nacionalne pripadnosti? S druge strane, čuli smo uvjeravanja predstavnika Srbije kako postoji spremnost države da reagira u svim takvim slučajevima te da su problemi na nižim razinama vlasti. Što HNV može i što će učiniti da pomogne i ohrabri Hrvate u Srijemu?

Slogan Izjasni se HRabro! nije ograničen samo na 15 dana popisa, već želimo ohrabriti pripadnike hrvatske zajednice da hrabrije očituju svoju nacionalnu pripadnost, svoj materinji jezik i svoju vjeru i u ostalim prilikama. HNV je na posljednjoj sjednici donio odluku da se djeci koja pohađaju vjeronauk u Sotu i drugim siromašnim selima šidske općine pomogne kroz kupnju potrebnoga školskoga pribora i opreme uopće, a pojedini vijećnici su također najavili i prikupljanje druge vrste pomoći. Na taj način želimo izraziti solidarnost s tamošnjim pripadnicima hrvatske zajednice, da znaju da HNV nije neko daleko tijelo koje postoji radi sebe, već da ono doista skrbi o Hrvatima koliko god je to u mogućnosti.

PRIPRAVE OKO POČETKA SJETVE PŠENICE I OVE JESENI PROTJEČU UOBIČAJENO IZVJESNO

Plug sa sedam mora

Iako se nebo ovog ljeta na dostojan način zahvalilo ratarima na uloženom trudu oko zemlje, država se pobrinula da im istinsku zahvalu zbog dobrog uroda žita pokvari malom otkupnom kvotom i razmjerno niskom cijenom

Prema procjenama stručnjaka i poljoprivrednika cjelokupni proces proizvodnje pšenice ratare će koštati između 700 i 1000 eura po hektaru, a najveći dio izdataka očekuje ih na samom početku. Stoga se, prema istim procjenama, ne treba iznenaditi da i, pokraj dobrog uroda ljetos, ove jeseni u Srbiji bude zasijano manje od rekordno niskih 480.000 hektara prošle godine.

Iako se nebo ovog ljeta na dostojan način zahvalilo ratarima na uloženom trudu oko zemlje, država se pobrinula da im istinsku zahvalu zbog dobrog uroda žita pokvari malom otkupnom kvotom i razmjerno niskom cijenom. Istina, pobrinula se država da im okus budućeg kruha ogorča i pokušajem debelog uskraćivanja ranije obećanih poticaja, ali to bi se uvjetno moglo nazvati posrednim dijelom priče o budućoj sjetvi. A jedan od najvažnijih poslova u ratarstvu, pa i u poljoprivredi, ni ove jeseni neće proći bez problema ili bar poduljeg razmišljanja o upuštanju u rizičan put do žetve. Naime, prije no što se za nekoliko dana konačno odluči za sjetvu domaći će ratar napraviti detaljnu kalkulaciju isplativosti proizvodnje pšenice, jer za to postoji nekoliko valjanih razloga.

STRAGEDIJA U TRI ČINA

Prvi se tiče cijena inputa, koji su, bez obzira tko kalkulacije pravi, svakako od presudnog značaja za započinjanje proizvodnje. Primjera radi, direktor Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu dr. *Miroslav Malešević* kaže kako će minimalna ulaganja, uključujući i trenutak kada kombajn uđe u njivu, ratare koštati oko 700 eura po hektaru. To, tvrdi on, uz

CIJENA SJEMENA

Po riječima Miroslava Maleševića cijena sjemena domaćih proizvođača pšenice ove se jeseni, u ovisnosti o sorti, kreće od 6800 do 8200 dinara, dok će cijena inozemnih proizvođača iznositi i do 100 eura.

sadašnju cijenu pšenice, koja je pala i ispod 17 dinara po kilogramu, teško da osigurava više od proste materijalne reprodukcije, a u takvim uvjetima teško je očekivati veliku motivaciju poljoprivrednika za proizvodnjom ove kulture. Predsjednik Skupštine Asocijacije poljo-

privrednika *Miroslav Ivković* ide i dalje u svojim tvrdnjama o cijeni proizvodnje pšenice »od sjetve do žetve«, podižući je na 1000 eura po hektaru. Uzimanjem u obzir ove druge procjene, teško je očekivati da će ljudi svjesno ulaziti u posao s velikim izgledima da ga završe s gubitkom. Drugi obeshrabrujući faktor vezan je za »izvjesnu neizvjesnost« koja kod nas prati zasnivanje svake proizvodnje. Naime, ratari godinama, pa i desetljećima unazad pojma nemaju po kojoj će cijeni prodati plodove uložnog sjemena. Država, koja je za 11 godina promijenila isto toliko ministara poljoprivrede – namjesto da za to vrijeme pripremi bar srednjoročnu strategiju – kao alibi za niske cijene pšenice koristi tržište, i to ono svjetsko. Ovaj argument bi i imao svoje pokriće kada bi se ovdašnji ratari mogli uspoređivati sa svojim kolegama iz najvećeg broja zemalja u okruženju, a o onima razvijenog Zapada i Sjevera da i ne govorimo. Riječ je, naravno, o uvodu spomenutih poticajima, koji su u društvima s uređenim prilikama u poljoprivredi daleko viši. Na taj način pšenica je i u Danskoj i u Nizozemskoj samo prividno tržišna roba, dok je upravo zahvaljujući »pozitivnom

uplitanju države« ona suštinski strateška.

Konačno, na odustajanje od proizvodnje pšenice u velikoj mjeri utjecat će i usporedba sa sjetvom drugih kultura. Naime, već nekoliko godina unazad od proizvodnje pšenice kod nas je daleko isplativije sijati kukuruz. Cijena ove kulture, koja je nerijetko čak i viša u odnosu na žito, i njezin uglavnom pa skoro dvostruko viši rod (s izuzetkom ove godine) pokazuju se i više nego dobra alternativa sisanju pšenice. Slično se može reći i za uljanu repicu, koja sve više postaje »budućnost«, prije svega zbog njezine dobre cijene i razmjerno lake prodaje. Međutim, čak i da je ove jeseni prate povoljni vremenski uvjeti, sjetva uljane repice teško da bi bila značajno viša u odnosu na do sada posijanih oko 250 hektara u subotičkom ataru. Ipak je riječ o razmjerno novoj kulturi na koju ratari u ovim krajevima niti su navikli niti su u potpunosti upoznati sa svim detaljima načina proizvodnje. I pokraj nezadovoljstva cijenom suncokreta od minimalnih 31 do maksimalnih 36 dinara po kilogramu ni sjetva ove kulture ne čini se lošijom investicijom u odnosu na pšenicu. Ako ništa drugo, do sjetve suncokreta ima više od pola godine.

UVOZ – LIJEK ZA PRIZIVANJE SVIJESTI

Uzmu li se u obzir svi navedeni razlozi, postavlja se pitanje tko će onda ove jeseni sijati žito? Odgovora ima bar dva: onaj tko zbog razbijanja monokulture to mora i onaj tko se ipak nada. Ključno je, međutim, pitanje koliko će ove jeseni biti zasijano pšenice.

medalja ima i svoje naličje i naš sugovornik koristi ono čuveno »ali«: »Moramo imati u vidu da je zasnivanje nove proizvodnje pšenice prilično skupo i da je praktično dvije trećine troškova vezano upravo uz sjetvu. Treba nabaviti gnojivo, sjeme i gorivo i sigurno je da dobar dio proizvođača nema tih sredstava. Stoga, ukoliko država ne izađe s nekim konkretnim

privrednici imaju manje motiva nego li sredstava za sjetvu. Jer, kako navodi, da postoji motiva, našli bi i načina da dođu do sredstava. Nadalje, on tvrdi da je država, kao i ranijih godina, potpuno nezainteresirana za ovaj posao, a najbolji dokaz za to je što ništa ne poduzima uoči vremenski optimalnog početka sjetve. »Poljoprivrednici će odgovoriti na to manjim površinama pod

interese prerađivača i trgovaca, mora jednom privedi svijesti i shvatiti što pšenica znači.«

Ne želeći prognozirati koliko će pšenice ove jeseni biti manje u odnosu na prošlogodišnjih 480.000 hektara u Srbiji, tj. 18.000 u subotičkom ataru, Ivković kaže da će vlastitu proizvodnju smanjiti bar za 20 posto površina, odnosno maksimalnih 50 od oko 250 hektara koliko obrađuje.

Nakon ovih prognoza zaista iznenađujuće djeluje procjena subotičke Službe za poljoprivredu po kojoj će ove jeseni biti zasijano 20.000 hektara žita.

Međutim, imajući u vidu da su naše procjene uvijek bazirane »odokativno«, teško da se i dosadašnji podaci, kako o zasijanim površinama tako i o prosječnim prinosima, mogu uzeti bez rezerve. Sve dok kao društvo ne budemo imali podatke na temelju satelitskog snimanja i mnogi »službeni podaci« po potrebi postaju predmet manipuliranja javnošću. Primjerice, ima li itko u ovoj državi podatke o tome koliko je do sada ovogodišnje pšenice, osim 100.000 tona državi, prodano drugim kupcima a koliko je se nalazi na lagerima? Odgovor na to pitanje dao bi nam mogućnost preciznijeg nagađanja hoće li, recimo, Ministarstvo poljoprivrede i sljedećeg proljeća zabraniti izvoz žita.

Z. R.

Podsjećajući na izuzetno dobar urod pšenice ove godine profesor Malešević na upit hoće li svi ovi faktori utjecati na smanjenje površina pod žitom kaže da ne bi bilo logično očekivati smanjenje njezine proizvodnje. Kako, međutim, svaka

potezima poput poticaja, vrlo je lako moguće da će ekonomski faktor biti od presudnog utjecaja da ove jeseni bude manje zasijanih površina pod pšenicom.«

Miroslav Ivković mnogo je određeniji u odnosu na svog prethodnika. On kaže da poljo-

pšenicom i sijanjem nekih drugih kultura. Na taj način polako se približavamo momentu kada ćemo doći u situaciju da nećemo imati dovoljno pšenice nego ćemo je morati uvoziti. Ma kako apsurdno zvučalo, to je dobro, jer se država, koja štiti isključivo

SVE NA JEDNOM MJESTU

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

HRVATI IZ BAČKE HODOČASTILI U MARIJU BISTRICU

Izlazak iz kušnje počinje obraćenjem

Na tradicionalno hodočašće, posljednje nedjelje rujna, ove se godine uputilo oko tristo hodočasnika predvođenih petoricom svećenika * Hodočašće Gospi Bistričkoj bilo je na korist svima koji su iskreno tražili pomoć, ispovijedili se, odlučili svoj život poravnati prema uzoru koji daje Majka Isusova i pričestiti se kruhom života

Hodočasnici iz Subotice, Tavankuta, Male Bosne, Žednika, Đurđina, Bajmoka, Sombora, Bačkog Monoštora, Sonte krenuli su u pet autobusa u ranim jutarnjim satima u subotu, 24. rujna, prema Mariji Bistrici. Po neka- dašnjem običaju, kratko su pozdravili i Gospu u Aljmašu.

Stigavši u Mariju Bisticu, u svečanom ulasku u crkvu hodočasnici je u 17,30 sati dočeka- kao upravitelj i župnik sveti- šta *Zlatko Koren*, a na oltaru Gospa u bunjevačkom »ruvu«. Hodočasnici su iskoristili pri-

je da se Subotička biskupija suočava s ozbiljnim kušnjama iz kojih možemo izaći jači samo ako počnemo s obraćenjem i to ponajprije vlastitim. On je pota- knuo sve hodočasnike da mole za svoga biskupa i sve nas jer nam je proći kroz ovu kušnju uz veliku nadu da ćemo svi postati bolji ljudi, napose ako slušamo Gospu koja nam i danas govori: »Učinite sve što vam kaže moj Sin!«

U pobožnoj procesiji krenu- li su hodočasnici nakon mise na Kalvariju gdje su uz svijeće molili križni put koji je animirao

njegovanja što više kreposti u obitelji, napose poniznosti, vlč. Vilov je rekao kako je to temelj komunikacije u čemu nam je uzor Sveta Obitelj. Istoga dana bio je i susret bračnih parova koji su obilježili 35. obljetni- cu Hrvatske zajednice bračnih susreta.

U ime svih hodočasnika mons. Anišić je zahvalio na gосто- primstvu bistričkom župniku koji uvijek rado prima bačke Hrvate. Na mnogim se licima vidjela radost nakon duhovno plodnih dana u Bistrici, ali i tuga zbog rastanka s Gospom kojoj su srcem pjevali bački Hrvati: Zbogom, zbogom

Marijo! Dodajmo na kraju da su mnogi rekli – Doviđenja do iduće godine!

Na povratku u Bačku hodo- časnici su posjetili svetište Krvi Kristove u Ludbregu, a potom je dio njih obišao crkvu u Kutjevu gdje ih je dočekaio bivši đurđin- ski župnik *Marijan Đukić*. On je s radošću pokazao i crkvu u Kuli koju završavaju prognanici iz Hrtkovaca.

Putnici su u svojim autobusi- ma svjedočili koliko im je ovaj put značio za daljnji život, a zajedništvo svećenika svima ulijeva nadu u bolje sutra.

Katarina Čeliković

liku za ispovijed kako bi u 21 sat mogli dostojno sudjelovati u svetoj misi koju je predvodio tavankutski župnik preč. Franjo Ivanković, a s njim su susla- vili mons. Andrija Anišić, vlč. *Lazar Novaković*, vlč. *Goran Vilov*, vlč. *Tibor Szöllösy* i kar- meličanin *Zlatko Pletikosić*.

U nadahnutoj propovijedi mons. Anišić je potaknuo sve iskrene štovatelje Majke Božje Bistričke da sve svoje nevolje, probleme i tuge predaju njoj u srce, a ona će nas zagovarati kod svoga Sina i utješiti svako- ga tko joj se utječe. Podsjetio

preč. Franjo Ivanković, a vjerni- ci iz različitih župa Subotičke biskupije čitali su prigodne tekstove za postaje križnoga puta. Na 12. postaji katedralni kapelan vlč. Tibor Szöllösy je ohrabrio sve vjernike da poput Marije idu uvijek samo naprijed bez obzira na sve teškoće i pre- preke na putu.

U ranim jutarnjim sati- ma u nedjelju mnogi su kre- nuli na privatnu pobožnost na Kalvariju, a u 9 sati je bila svečana sveta misa koju je pred- vodio monoštorski župnik vlč. Goran Vilov. Govoreći o potrebi

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni oko- liš (»Službeni glasnik R. Srbije« broj 135/04) Gradska uprava, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljopri- vreau, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

Da je podnesen zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš od strane nositelja projekta »TELENOR« d.o.o Subotica, Rudić ulica (10. Oktobar) br. 3, za Projekt: Bazne stanice mobilne telefonije »Subotica 11« na katastarskoj parceli br.17447/2 k.o. Novi Grad, Segedinski put 88/A na teritoriju Grada Subotice. Uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, II. kat, Stare gradske kuće, soba 226 u peri- odu od 30.9.2011 do 10.10.2011. godine, u vremenu od 10 do 12h. Molimo vas da u roku od 10 dana od dana oglašavanja, dostavite mišljenje o zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procje- ni utjecaja predmetnog objekta na životni okoliš ovom nadležnom tijelu.

Kazalište košta milijun dinara mjesečno

Izgradnja subotičkog Narodnog kazališta stala je prije nekoliko mjeseci, a izvođač radova sada je investitoru najavio da će – ukoliko ne bude bilo isplaćeno barem održavanje gradilišta – demontirati skele, odnijeti alat, opremu i kran, odnosno potpuno napustiti gradilište. Prema pisanju »Magyar szó« poluzavršena kazališna zgrada mjesečno košta deset tisuća eura i onda kada se na njoj ne izvode nikakvi radovi, jer se plaća noćni čuvar, dnevnicke za kran, kao i plaće uposlenih na održavanju gradilišta koji bez prestanka ispumpavaju vodu iz podruma poluzavršene zgrade. Izvođaču radova tvrtki »Yumol« investitor duguje 200 tisuća eura, a posljednja isplata je bila lane studenog. Poduzeće se stoga obratilo investitoru sa zahtjevom da on pokrije troškove održavanja gradilišta. Na pitanje »Magyar szó«, gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić* rekao je kako će grad privremeno preuzeti izdatak od milijun dinara mjesečno sve dok ne bude stigao novac za isplatu dosad obavljenog posla, odnosno ne započne nova faza rada na rekonstrukciji kazališta. Demantirajući glasine po kojima na tom mjestu više nikada i neće biti kazališta, predsjednik Upravnog odbora Narodnog kazališta *József Kasza* ustvrdio je kako će gradnja biti nastavljena, te da on neće odustati »premda je proteklih godina morao iskusiti da je u ovoj stvari ostao sam« i da »politika neće da stane iza njega«.

Zajednička sjednica Subotice i Segedina

Subotica i Segedin nastaviti će političku, ekonomsku i suradnju. Su drugim područjima, opredjeljenje je izraženo na zajedničkoj sjednici skupština dvaju bratskih gradova, održanoj u Gradskoj kući u petak, 23. rujna. Gradonačelnik Segedina *László Botka* rekao je kako dva grada ne trebaju biti konkurencija, već se razvijati koristeći međusobna iskustva. Gradonačelnik Subotice *Saša Vučinić* istaknuo je kako dobri odnosi Subotice i Segedina potiču suradnju i drugih gradova u regiji, kao i međudržavnu suradnju. Na sjednici je potpisana izjava o zajedničkom sudjelovanju na natječajima za sredstva IPA programa u području vodoprivrede, podzemnih voda, zaštite tla od zagađenja, obnovljivih izvora i energetske efikasnosti i očuvanje kulturne baštine kod djece predškolske dobi.

Tijekom boravka u Subotici gosti iz Segedina su posjetili konzulat Republike Mađarske, Industrijski park i Slobodnu zonu »Mali Bajmok«, te obišli Palić.

Završen dio kanalizacije topličkog kompleksa Palić

Na Paliću je završena izgradnja trase kanalizacije južnog dijela topličkog kompleksa Palić u ulicama Novosadski put i Omladinski park. Vrijednost ovog dijela investicije u kanalizacijsku mrežu je 7,24 milijuna dinara, a ukupna dužina iznosi 407 metara. Osim kućanstava na izgrađenu kanalizacijsku mrežu mogu se priključiti i dva veća objekta - Hotel »Sport« i Termalni bazen. Završetkom ovih radova realiziran je cjelokupan projekt izgradnje trase kanalizacije južnog dijela banjškog kompleksa Palić i stvoreni su preduvjeti za nastavak izgradnje kanalizacijske mreže u Vikend naselju.

Uređenje atarskih putova

Direkcija za izgradnju grada pripremila je dokumentaciju i raspisala javnu nabavu za asfaltiranje više od pet kilometara atarskih putova, čiju izgradnju će financirati Fond za poljoprivredu Vojvodine. Riječ je o putovima Skenderovo–Mišićevo, prilazu Farkaš salašima kod Male Baje i na takozvanoj Kočandi kod Đurđina. Vrijednost radova je oko 89 milijuna dinara, a u Ravnateljstvu očekuju da bi oni mogli početi polovicom listopada.

U planu asfaltiranje 24 ulice

Programom asfaltiranja 24 ulice iz sredstava gradskog proračuna, osim novih cesta u dvadesetak subotičkih ulica predviđeni su izgradnja kružnog toka u Ulici Ivana Antunovića, uređenje šetališta u naselju Prozivka u produžetku Prvomajske ulice do Gabrić ćuprije i izgradnja parking prostora kod Kerskog groblja. Za ove radove predviđeno je oko 150 milijuna dinara, a očekuje se da bi radovi mogli početi u listopadu.

Počelo punjenje daljinskog sustava grijanja

Iz Javnog komunalnog poduzeća »Subotička toplana« obavještavaju korisnike daljinskog grijanja da je počelo punjenje sustava, te pozivaju potrošače da obrate pozornost na unutarnje grijače instalacije i eventualna curenja prijave na dežurni telefon 548–383.

Svečani koncert u crkvi Uskrsnuća Isusova

Povodom završetka radova na obnovi orgulja u crkvi Uskrsnuća Isusova u nedjelju, 2. listopada, od 18 sati održat će se svečani koncert u kojem će nastupiti eminentni umjetnici iz Zagreba, prof. *Emin Armano* (za orguljama) i *Ivica Trubić* (bas), prvak o pere Hrvatskog narodnog kazališta. Reparacija orgulja započela je u srpnju, a obavio ju je *Đerđ Mandić*, povjesničar, organolog i restaurator orgulja iz Novog Sada.

K. K.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

KAKO JE PRIPREMANA PRIVATIZACIJA SUBOTIČKOG SEVERA

Puno prljavih prstiju

Prodaju tvornice od početka su pratile brojne nezakonitosti. Falš tendersku dokumentaciju potpisao je Mirko Cvetković, a predsjednik tenderske komisije István Pásztor govorio je kako će radnici uposleni u »Severu« biti očajni ukoliko se poništi tender. Tadašnji ministar financija Mladen Dinkić tvrdio je kako je republički proračun ugrožen, a odluku o poništavanju tendera preinačio je Predrag Bubalo

Privatizacija subotičke tvornice »Sever« paradigma je onoga što se događalo u cijeloj Srbiji tijekom prethodnog desetljeća, iza koje su ostale prazne hale i uništena proizvodnja, a kroz postupak pripremanja tenderske prodaje uočava se mehanizam kako je poduzeće pripremano za prodaju ispod cijene.

Posljedice deindustrijalizacije Subotice na primjeru korporacije »Sever« – koji su izlazi?, bila je tema tribine posvećene ovoj pogubnoj privatizaciji subotičke tvrtke, a organizirali su je Udruženje građana »Solidarnost« i NVO Pokret za slobodu iz Beograda.

OD POČETKA BROJNE NEZAKONITOSTI

Prodaju tvornice od početka su pratile brojne nezakonitosti, počevši od pripremanja prospekta za oglašavanje tendera u kojemu je konzultant, kojega je inače angažirala Agencija za privatizaciju a izradu financirala Svjetska banka, prikazao »Sever« s bankarskim dugovima i za oko 14 milijuna eura financijski lošije nego što jest. »Ispalo je u toj tenderskoj ponudi da je Sever poduzeće s negativnim kapitalom, tj. za stečaj, i onda je prva i jedina ponuda bila na 315 tisuća eura«, rekao je Branko Pavlović, bivši direktor Agencije za privatizaciju, o onome što se događalo u postupku tenderske prodaje.

Pavlović kaže kako je od konzultanta tražio procjenu ponuđene cijene od 315 tisuća eura,

ali je ovaj odgovorio kako je to prihvatljivo, jer je »Sever« jedna vrlo dubiozna tvornica. »Na pitanje što ćemo s dugovanjima bankama koja su iskazana bitno drugačije, on je rekao da je to tako u knjigama, a na moju primjebdu da ih ne angažiramo zato da nam zbrajaju ono što poduzeće drži u knjigama, nego da daju procjenu

ipak je István Pásztor, koji je bio predsjednik tenderske komisije, Pavlovića uvjeravao kako to ne treba nikako raditi jer su radnici uposleni u »Severu« očajni ukoliko se poništi tender, te da on time preuzima ogromnu odgovornost za stabilnost grada, jer se jedna tako izgledna privatizacija neće moći uraditi. Pavlović isti-

zemno tržište, i bili smo potpuno sigurni da ćemo postići veću cijenu, vjerovali smo osam do devet milijuna eura«, rekao je Pavlović. Odluka o poništavanju tendera ipak je poslužila kao povod za Pavlovićeve smjenu, koja je već bila pripremana, a iza toga Predrag Bubalo poništava odluku o poništavanju tendera, ulazi se se u izravne pregovore s austrijskom tvrtkom ATEC Mirka Kovača, a cijena je 4,1 milijuna eura, za koliko je Sever i prodan.

»Za mene je ostalo važno to shvaćanje da stvari nisu trajno nepopravive, i sve ono što nas danas muči, pohlepa i glupost, krađe i uništavanja, moglo bi biti riješeno u kratkom razdoblju, samo je pitanje – hoće li ih onaj tko je na potezu rješavati ili neće? 'Sever' je dobar primjer da je načelno to moguće uraditi, a loš primjer po tomu što i kada pokažeš da stvari ne valjaju, još uvijek ne znači da će to dati dobre rezultate«, rekao je Pavlović.

NITI JEDNO OBEĆANJE NIJE ISPUNJENO

Da je Sever prodan znatno ispod njegove stvarne vrijednosti istaknuo je i dr. Radmilo Todosijević, profesor Ekonomskog fakulteta i svojedobno član Upravnog odbora »Severa«.

»Samo krovovi tvornice vrijede 5,1 milijuna eura, 17 tisuća četvornih metara je građevinskih objekata pod krovom u »Severu«, a o vrijednosti strojeva, opreme, uređaja, instalacija

Vanja Dragojlović, Radmilo Todosijević i Branko Pavlović

kvalitete tog dugovanja ili potraživanja, konzultant je tražio još 24 sata. Poslije toga mi je rekao: 'Vi ste bili u pravu, moći će se ovdje u izravnim pregovorima s kupcem povećati cijena na oko 700 tisuća do milijun eura.' Ako se u pregovorima može povećati cijena 300 posto, potvrđena je moja teza da mi pojma nemamo što prodajemo, te sam odlučio da poništimo tender«, rekao je Pavlović. Premda je daljnja procedura podrazumijevala da kada direktor Agencije za privatizaciju poništi tender više nije važno što će uraditi tenderska komisija,

če kako je falš tendersku dokumentaciju potpisao njegov prethodnik, danas premijer Mirko Cvetković, a zbog poništavanja tendera tadašnji ministar financija Mladen Dinkić govorio je kako je republički proračun ugrožen za 315 tisuća eura.

»Konzultanti ne samo što su prikazivali rezultate mnogo gorim nego što jesu, već nisu uopće animirali neke zanimljive potencijalne kupce za 'Sever'. Mi smo u Agenciji bili razmotrili cijelu situaciju i jasno imali plan kako ćemo vrlo brzo ponoviti tender, puno bolje animirati ino-

nije se niti razmišljalo», rekao je Todosijević. »Pokazuje se da smo u Srbiji šampioni lopovskih privatizacija. Samo ove godine 633 ugovora o privatizaciji je poništeno, zar to nije dovoljan dokaz da se zapitamo kakva je to kvaliteta privatizacije u kojoj stalno poništavamo određene ugovore, i tko sklapa takve ugovore.«

Nekadašnji novinar Subotičkih novina *Ljubomir Dorđević* podsjetio je kako je vodstvo novog ATB Severa najavljivalo prodor na nova tržišta, upošljavanja i razvoj novih programa, ali današnja sumorna slika pokazuje kako je od 2005. godine, kada je privatiziran, i nakon 16 talasa otpuštanja broj radnika s oko 2300 spao na 460, a od 14 proizvodnih programa ugašeno je 12. Niti jedno obećanje novog menadžmenta nije ispunjeno, kao ni mnoge obveze iz ugovora. Danas je osnovni zahtjev radnika poništavanje ugovora o privatizaciji.

»Jest da smo se obraćali ljudima koji su sudjelovali i imaju prljave prste u privatizaciji 'Severa', ali na žalost oni su i danas na dužnostima. Međutim, iscrpli smo sve demokratske

načine, sve kulturne i civilizirane načine, i morat ćemo se baviti sudom i kaznenim prijavama, a izvjesno je da ćemo morati kao radnici potegnuti tužbu protiv države zbog upropaštavanja jed-

nog poduzeća kao što je Sever, a ona tu ima veliku odgovornost«, rekao je *Vanja Dragojlović*, predsjednik Udruženja građana »Solidarnost«.

S. Mamužić

OBILJEŽEN SVJETSKI DAN SRCA

Jedan svijet, jedan dom, jedno srce

U petak, 23. rujna, Svjetski dan srca (25. rujna) u Subotici je obilježen manifestacijom pod nazivom »Jedan svijet, jedan dom, jedno srce«, u organizaciji Centra za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje, u suradnji s Preventivnim centrom Doma zdravlja, Apotekom »Subotica« i Crvenim križem. »Zajedno smo da izađemo u susret građanima, približimo im zdravstvenu zaštitu i probudimo određene navike da se zdravstveno stanje mora kontrolirati«, iznijela je dr. *Zorica Dragaš*. »Želimo da ljudi saznaju što su faktori rizika za nastanak bolesti srca i krvnih žila, i nauče životnu vještinu na koji način mogu smanjiti faktore rizi-

ka, kako ih i ukloniti, i time čuvati i unapređivati zdravlje.«

Zainteresirani građani imali su prigodu izmjeriti krvni tlak, razinu šećera i kolesterola u krvi,

kao i tjelesnu visinu i težinu (za procjenu stupnja uhranjenosti), uz savjete zdravstvenih stručnjaka o prehrani, rekreaciji i svim drugim načinima zaštite

zdravlja koji se danas jedinstveno zovu – zdravim stilom života. »Mjerenja koja se danas ovdje obavljaju potrebna su barem jedanput u godinu dana za sve ljude koji se osjećaju zdravima, a za ostale onako kako njihov liječnik odredi«, savjetuje dr. *Dragaš*. Bolesti srca su, inače, prvi uzrok umiranja stanovništva u cijelom svijetu, a tako je i kod nas. Prema podacima za Sjevernobački okrug koje je iznijela dr. *Dragaš*, od posljedica bolesti srca i krvnih žila u 2010. godini umrlo je 1211 osoba. U ovoj grupi bolesti najučestalije su degenerativne bolesti srčanog mišića, zatim ateroskleroza, povišen krvni tlak, srčani udar, moždani udar...

K. K.

KAKO ĆE IZGLEDATI PREDIZBORNA KAMPANJA U SUBOTICI

Kriza uvjetuje i vrstu promidžbe

Predstavnici stranaka u Subotici kažu kako uglavnom imaju vlastite timove zadužene za odnose s javnošću koji su formirani od stranačkog članstva, jer nemaju novca za profesionalne agencije

Je li predizborna kampanja počela, hoće li ona biti žešća od prethodnih, kolika će biti izlaznost, uolikoj su mjeri građani prezasićeni praznim porukama i sukobima na političkoj sceni?

Pokrajinski zastupnik Demokratske stranke **Nenad Ivanišević** kaže kako će prava kampanja

Nenad Ivanišević

početi tri mjeseca pred izbore, ali je za stranku važno da u prethodnom razdoblju ima konkretne rezultate koje može pretočiti u kampanju. »Za nas su najvažnije informacije koje dobivamo s terena - od predsjednika mjesnih odbora, od građana, putem interneta, kako bismo znali koje probleme treba rješavati i da bi oni onda mogli biti prezentirani kao riješeni problemi. Jer, naši građani su, ako mogu tako reći, mnogo pismeniji od ostalih građana u regiji, ne možete im lagati i prodati im kampanju bez konkretnih rezultata«, smatra Ivanišević.

OBUKA STRANAČKOG KADRA

Stranke u Subotici uglavnom imaju vlastite timove zadužene za odnose s javnošću koji su

formirani od stranačkog članstva jer, kažu, nemaju novca za profesionalne agencije. Marketinške agencije angažiraju samo za izradu promidžbenog materijala, a informacije o rejtingu i popularnosti stranke dobivaju od svojih centrala, odnosno profesionalnih agencija poput CESID-a, SCAN-a. U subotičkom DS-u kažu kako vanjske stručnjake također ne angažiraju niti za svoje kandidate na izbornim listama kako bi eventualno poboljšali njihov javni nastup, jer za takvu vrstu edukacije nema novca.

»Trudimo se da u medije idu ljudi iz stranke koji umiju lijepo govoriti. Nekoliko naših čelnih ljudi, uključujući i mene, bili smo profesori u srednjim školama i na fakultetu, pa smo tamo i izgradili neki način komunikacije, držanje pozornosti. Primjerice, za vijećnike organiziramo edukacije i radionice na kojima im prenosimo naša iskustva, kako se treba ponašati, gdje treba staviti naglasak, kako treba govoriti. Trudimo se uštedjeti novac, stoga ne angažiramo vanjske stručnjake nego mi, koji imamo iskustva ili smo nekad davno prošli neke obuke, možemo to prenijeti našim kolegama i obučiti ih na pravi način«, kaže Ivanišević.

Za razliku od DS-a, u Savezu vođovodanskih Mađara kažu kako se edukacija kadrova provodi redovito i to uz pomoć profesionalaca.

»Imamo pomoć velikih stranaka iz Republike Mađarske za edukaciju naših kadrova. To su ljudi profesionalci koji dolaze ovdje i drže edukaciju za naš politički establišment, ponajpri-

je za one članove stranke koje u budućnosti planiramo graditi u političkom smislu«, kaže **Jenő Maglai**, predsjednik Gradskog odbora SVM-a. On smatra kako

Jenő Maglai

aktualne »sitne političke čarke« ne znače početak kampanje, ali očekuje da će, kad počne, ona biti žestoka.

»Mislim da će ova kampanja, budući da se radi o općim izborima, biti mnogo suroviya i rekao bih mnogo prljavija od prethodnih, i s druge strane možda će biti povučeni koraci koji neće biti u okviru fer političke borbe«, smatra Maglai. On kaže kako SVM također ne planira za lokalne izbore angažirati marketinšku agenciju, već će kampanju raditi stručni stranački tim kojem će ovo biti četvrta kampanja, ali će vjerojatno za pokrajinske i republičke izbore ova ekipa biti proširena »određenim kadrovima koji su potrebni za tu razinu kampanje«. Maglai kaže kako se rejting stranke prati na temelju podataka koje SVM dobiva od specijaliziranih agencija, ali se takva istraživanja ne naručuju jer su to prilično skupe usluge.

GRAĐANI ZASIĆENI

Direktor subotičke PiaR agencije **Savo Duvnjak** kaže kako kod nas ne postoje specijalizirane agencije koje se bave političkim marketingom, koji se pak najčešće doživljava kao predizborna kampanja. Stoga se agencije angažiraju samo za produkciju sredstava propagande, bili to tiskani materijali, video, ili slično, dok klasičnog posla političkog marketinga kako se on doživljava na zapadu - nema. Tako je agencijama zapravo vrlo teško raditi, jer za šest mje-

Savo Duvnjak

seci ili čak i manje, treba pohvatiti sve konce iz prethodnog četvorogodišnjeg razdoblja.

»Većina stranaka angažira agencije i potpisuje s njima ugovore tek možda mjesec dana prije nego će izbori biti raspisani. Agencije angažiraju kampanjski, s vremena na vrijeme, odrade određene poslove, ali sve ovisi i o tome kakve ambicije na izborima ima određena stranka, od njihovog proračuna, o tome kakvi su im unutarnji resursi, itd. Dakle, nema pravila«, kaže Savo Duvnjak.

On smatra kako je za svaku stranku veći dio problema osluš-

kivanje javnog mnijenja i profiliranje vlastitog političkog programa, no u taj dio posla agencije se ne miješaju niti se to od njih očekuje. A kada je riječ o angažiranju specijaliziranih agencija koje se bave radom s kandidatima koji sudjeluju u kampanji, Duvnjak smatra kako se većina političkih stranaka oslanja na neku »intuitivnu varijantu« kod izbora kandidata.

»Ta intuitivna varijanta ne isključuje kvalitetu kandidata, ali procjena koliko je netko sposoban izdržati pritisak koji donosi predizborna kampanja, koliko je potencijalno dopadljiv biračima, u stvari se radi intuitivno. To je procjena – ti to možeš, i onda se tako radi. Rijetki su slučajevi da netko odustaje jer je svjestan toga da jednostavno ne može to iznijeti.«

Duvnjak kaže kako se u odnosu na prije deset godina, stranke sve manje oslanjaju samo na vlastite resurse i iz

godine u godinu više angažiraju stručnjake koji mogu pridonijeti kvaliteti izbornog rezultata. No, ne očekuje da će to biti slučaj i s predstojećim, jer će zbog ekonomske krize i stranački proračuni biti relativno skromni.

»Mislim da će se događati opet ono što je već viđeno na ovim prostorima, a to je PR i pokušaj da se putem sredstava javnog informiranja i organizacije različitih događaja javnosti plasira što je moguće više informacija, uvjetno govoreći, besplatno«, kaže Duvnjak i dodaje kako u ovom trenutku nikakvih realnih prognoza koje bi mogle dati odgovor na jedno od najvažnijih pitanja – kolika će biti izlaznost na sljedećim izborima, budući da su građani prezasićeni događajima, sukobima i porukama koje ne mogu riješiti njihove najvažnije dnevne probleme.

S. Mamužić

POMOĆ U OBNOVI SALAŠA »ESPERANCA«

Zahvalnost dobročiniteljima

Za 46 donatora koji su pomogli obnovu salaša »Esperanca« (nalazi se uz staru cestu prema Horgošu) predstavnici Osnovne i srednje škole »Žarko Zrenjanin« u petak, 23. rujna, priredili su svečanost i salašarski ručak i zahvalili dobročiniteljima na pomoći. U proteklih godinu dana na salašu je obnovljen krov i renovirane prostorije i

sanitarni čvorovi radi boljih uvjeta za boravak i rehabilitacijske programe namijenjene djeci sa smetnjama u razvoju i mladim i odraslim osobama s invaliditetom. Donatori su u sklopu tih poslova domaćinski, da bi se salaš što prije obnovio uoči početka školske godine i rehabilitacijskih programa, darovali ono što je nedostajalo, te su poklanjali građu, crijep,

vrata, opremu za sanitarne prostorije, peć za centralno grijanje, namještaj, a majstori iz Predškolske ustanove »Naša radost« obavili su i dio radova. »Djeca iz naše škole nisu dio vašeg svakodnevnog života, ali ste nam vi u tim dragocjenim trenucima pokazali koliko su vam važna. Odvajali ste od svog vremena, posla, imetka i puno vam hvala za sve što ste učinili«, zahvalila je dobročini-

teljima *Vesna Gavrić*, koordinatorica humanitarnog angažmana oko uređenja salaša, i sama volonterka u ovim poslovima. Škola »Žarko Zrenjanin« dobila je salaš »Esperanca« na korištenje od Zaklade »Poverello«, dragocjeno mjesto za realizaciju brojnih programa za đake, istaknula je ravnateljica škole *Jovanka Tešanović*.

K. K.

ORGANSKA PROIZVODNJA: IZMEĐU NAVIKA I BUDUĆNOSTI

Sporim koracima prema zdravijoj hrani

Najviše organskih proizvođača bavi se proizvodnjom žitarica i povrća, dok je nekoliko stočara tek stupilo u prijelazni period u kojem se kontroliraju uvjeti ciklusa proizvodnje do stjecanja certifikata o organskom proizvodu * U okviru Otvorenog sveučilišta upravo je završena Međunarodna škola organske poljoprivrede koju je prošlo oko 200 poljoprivrednih proizvođača, prerađivača, marketinških stručnjaka, distributera, menadžera

Na Mliječnu tržnicu u Subotici János Farago iz Oroma u petak je iznio ljekovito bilje, začine i sjemenje, proizvode s »Farago bio - salaša« osnovanog 2004. godine, iz svoje certificirane organske proizvodnje, i sudeći prema kupcima koji su ciljano došli kupiti proizvode podignute na zdravom tlu, bez zagađiva-

o tome izdaje certifikat.

Na Mliječnoj tržnici Farago je toga dana bio među rijetkim proizvođačima, ako ne i jedini, iz organskog načina uzgoja bilja. I inače su još uvijek malobrojni, računa se kako u ovom području svega dvadesetak poljoprivrednih proizvođača pripada sustavu organske proizvodnje, bez obzira jesu li

ku, od uzgoja do iznošenja proizvoda pred kupce ispunjavaju uvjete organske proizvodnje. »Prilikom kupnje organskog proizvoda dajete vaš glas za zaštitu okoliša«, kaže Farago

se većem tržištu okreću i drugi proizvođači s ovoga područja. Nada se da će se nakon dobrih iskustava pionira u organskoj proizvodnji ovom pokretu pridružiti i drugi, te da će vremenom tako zajedno imati veće izvozne šanse i rezultate. »Bio salaš Farago udaljen je od Subotice dvadesetak kilometara, ali i od Oroma kilometar i pol, jer je neophodno da se tlo za uzgoj nalazi u zaštićenom prostoru. Da bismo to postigli, oko zemlje na kojoj uzgajamo bilje u organskim uvjetima stvorili smo tampon zonu koja štiti našu proizvodnju od kemijskih utjecaja s drugih njiva. U tampon zoni obično sadimo kukuruz. Osim toga, imamo i dogo-

ča i kemijskih dopuna, organska proizvodnja ima svoje sljedbenike i budućnost. Proizvodi »Farago bio - salaša« nose dvije oznake koje potvrđuju da su iz organske proizvodnje, jedna je nacionalni znak za organske proizvode, a druga znak organizacije koja kontrolira sve faktore u lancu nastanka proizvoda i

u prijelaznom razdoblju i usklađuju li uvjete proizvodnje sa zahtjevnim zakonskim propisima, ili su ih već i ispunili, te su certificirani. Ali je pouzdano da nacionalni znak organske proizvodnje i znak kuće koja kontrolira kvalitetu i certificira proizvodnju mogu ponijeti samo proizvodi koji u svakom kora-

kuji se za proizvodnju na prirodan način, bez kemikalija i umjetnih gnojiva, odlučio nakon što je u Njemačkoj izučavao alternativnu medicinu, a u ovom poslu je sa suprugom Irmom. »Dokazano je da organski proizvodi sadrže veću nutritivnu vrijednost, više vitamina, minerala i mikroelemenata i ne sadrže kemikalije.«

Farago svoje proizvode plasira na tržnici i u trgovinama u Subotici, a još više u Novom Sadu i Beogradu, gdje

vor sa susjedima u okruženju da vode računa o tretiranju roda kako bi naše njive za organsku proizvodnju ostale nedirnute kemikalijama«, navodi János Farago neke od postupaka koje je neophodno provesti kako bi se podizali organski proizvodi.

USKORO I STOČARI

Najstarija certifikacijska, odnosno kontrolna organizacija organske proizvodnje u zemlji nalazi se u Subotici, to

je »Organic Control System« (OCS), osnovana 2003. godine. Ovlaštena je od nadležnog ministarstva, ali i akreditirana od slovačkog akreditacijskog tijela priznatog od Europske Unije, što joj daje na uvažnosti u našoj zemlji i među zemljama u okruženju. Direktor OCS *Nenad Novaković* iznosi kako se svaki proizvođač koji se želi uključiti u organsku proizvodnju mora upoznati sa zakonom i pravilnikom koji reguliraju ovo područje, zatim sukladno tome poduzeti određene korake kako bi ispunio uvjete do postizanja proizvodnje organskog podrijetla. Neophodno je da je gospodarstvo ili poduzeće registrirano, i da se sagledaju svi uvjeti u kojima se proizvodi.

A to je kompleksan proces, tj. na uvjete utječe mnoštvo faktora i u okruženju imanja. Pa je, između ostalog, bitno je li zemlja uz prometnicu i kakav je protok prometa, graniči li se parcela s intenzivnom proizvodnjom u kojoj se upotrebljavaju kemikalije, cijeni se kvaliteta vode kod navodnjavanja, i kontroli podliježe svaka faza, njive, prerađni pogoni, skladišta, sve prostorije kroz koje »prolazi« organski proizvod, i sve ono što se koristi za neku fazu organske proizvodnje. Od momenta sklapanja ugovora proizvođača

s organizacijom koja kontrolira kvalitetu proizvodnje i certificira organsku proizvodnju, počinje prijelazno razdoblje i on prema zakonskim propisima za jednogodišnje kulture traje dvije godine, a za višegodišnje kulture tri godine. To je vrijeme provedbe svih kontrola, tek nakon čega je, zadovolje li se traženi uvjeti, moguće izdati certifikat.

»Na širem subotičkom području imamo oko dvadesetak proizvođača u sustavu kontrole i certifikacije, što znači da je njihova proizvodnja pod nadzorom. Pojedini su u prijelaznom razdoblju, drugi su već godinama certificirani kao organski proizvođači, imamo proizvođače koji svoje proizvode izvoze na tržište EU,

imamo proizvođače koji jako dobro surađuju s velikim prerađivačkim tvrtkama koje koriste njihove organske proizvode kao polaznu sirovinu za finalni proizvod, imamo proizvođače koji su certificirani ne samo po nacionalnom zakonu nego i po europskoj regulativi, što je preduvjet da proizvod bude plasiran na tržište Europske Unije«, navodi Nenad Novaković uz napomenu da su se za certifikaciju organske proizvodnje prvi put prijavili i stočari.

IZVOR JE U ZNANJU

Stručnjaci koji se bave problematikom organske proizvodnje naglašavaju kako je za opredjeljivanje većeg broja proizvo-

đača za ovaj segment potrebna kvalitetna potpora države, ali i mnogo znanja, znanja kao osnove za prihvatanje novog.

Međunarodnu školu organske poljoprivrede ove je godine organiziralo Otvoreno sveučilište iz Subotice, kroz projekt kojeg financira Svjetska banka preko Ministarstva poljoprivrede. Školu koja je završena 19. rujna prošlo je oko 200 poljoprivrednih proizvođača, prerađivača, marketinških stručnjaka, distributera, menadžera ... Bilo je oko 25 predavača iz zemlje i inozemstva. Škola se odvijala po modulima (devet modula), te je obuhvaćala edukaciju o standardima u organskoj proizvodnji, primarnoj biljnoj proizvodnji, stočarstvu, prerađi organskih sirovina, marketingu organske proizvodnje, menadžmentu u organskoj proizvodnji, kontroli i certifikaciji, agroekoturizmu... Posljednji modul realiziran je u Brusu, o posebnom sektoru organskih proizvoda ogromnog potencijala – sakupljanju i plasmanu šumskog bilja i voća. Nenad Novaković, inače koordinator projekta, ističe kako je formirana i knjižnica s oko 150 naslova izdanja dostupnih proizvođačima i svim polaznicima škole, koja će uskoro biti otvorena.

Katarina Korponaić

U tri riječi - SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !

ЖКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ODRŽAN JUBILARNI, 80. »GROŽĐEBAL« U SONTI

U slavu grožđa i jeseni

Ove je godine manifestacija po prvi put
u dugoj povijesti trajala četiri dana

Jubilarna, 80. folklorno-turistička manifestacija »Grožđebal« održana je u Sonti u danima prošloga vikenda. Program se odvijao u velikoj dvorani i na ljetnoj pozornici na platou ispred Doma kulture u večernjim satima od 22. do 24. rujna, a u središnjem danu manifestacije, u nedjelju 25. rujna, održan je defile sudionika u okićenim zapregama.

Ovu manifestaciju, jednu od najstarijih u Republici Srbiji, organiziralo je Omladinsko kulturno-umjetničko društvo »Ivo Lola Ribar« iz Sonte, uz pokroviteljstvo SO Apatin i MZ Sonta.

DJECA I MLADI

Prva dva dana manifestacije bila su posvećena djeci i mladima. U četvrtak je prikazana predstava dječje dramske skupine OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte »Ja imam talenta«, a nakon predstave organizirana je besplatna projekcija animiranog filma »Rango«. Druge večeri

manifestacije u velikoj dvorani je održana smotra dječjih folklornih skupina OKUD-a »Ivo Lola Ribar«, KUD-a »Seferin« iz Deronja, GKUD-a »Dunav« iz Apatina i KUD-a »Tihomir Ostojić« iz Ostojićeva u Banatu. Na platou ispred Doma kulture za mlade je organiziran techno-party.

TRADICIJA

Subotnje aktivnosti bile su namijenjene naklonjenijima tradiciji. Otvorene su dvije izložbe. U mjesnoj knjižnici postavljene su fotografije s prijašnjih manifestacija »Groždebala«, a u prostoru bivše poljoapoteke postavljene su cjelovito opremljene starinske »pridnja soba i kujna«, te pripadajući ručni radovi, nošnje i uporabni predmeti iz davno prohujalih vremena. Ljubitelji tamburaške glazbe uživali su u dvosatnom koncertu tamburaškog sastava »Ravnica« iz Subotice, održanom na platou ispred Doma kulture, a poslije tamburaša održani su i koncer-

ti rock grupa »Ludi crv« iz Apatina i »Nature 25« iz Sonte.

SREDIŠNJA SVEČANOST

Središnja svečanost održana je u nedjelju, 25. rujna. U poslijepodnevnom satima okićene zaprege i sudionici »Groždebala« u defileu su prošli ulicama sela, uz zadržavanje na više mjesta, kako bi pred okupljenim gledateljima pokazali svoje umijeće u pjesmi i u plesu. Prije

i OKUD-a »Ivo Lola Ribar« iz Sonte, održana je u velikoj dvorani Doma kulture, a otvorio ju je predsjednik općine Apatin Živorad Smiljanić. Program su započeli domaćini, folklorci OKUD-a »Ivo Lola Ribar« splotom tradicionalnih pjesama i plesova vezanih uz berbanske običaje, a u slavu jeseni, grožđa i novoga vina.

Za prave ovacije svoj prvi izlazak na pozornicu začini- li su Novosađani koreografi-

najavljenog simboličkog vjenčanja kneza Danijela Kozbašića i kneginje Tee Živković, svoj program na platou izvele su i članice KUD-a »Mažoret«.

Završna priredba, uz sudjelovanje SKUD-a »Vila-železničar« iz Novog Sada, KUD-a »Rudna glava« iz Majdanpeka, te KPZH »Šokadija«, KUD-a »Mažoret«

jom plesova iz središnje Srbije »Svečanost na Oplencu«. U nastavku programa publika je vidjela igre iz Homolja, Banata, Južne Srbije, a članovi »Lole« pokazali su kako znaju otplesati i plesove iz Šumadije. KPZH »Šokadija« prikazala je splot »Vesela je Šokadija«.

Ivan Andrašić

ŽIVORAD SMILJANIĆ, PREDSEDNIK OPĆINE APATIN

Trebalo bi više šokačkih plesova u srcu Šokadije

»Gledali smo odličnu priredbu, ali me je iznenadilo to što organizator na svojem repertoaru ima praktički više srbijanskih plesova nego šokačkih. Bilo je malo neobično što upravo šokačkih plesova ima premalo u srcu Šokadije. Vjerujem da će se to promijeniti u dolazećem razdoblju, jer i s pozicije predsjednika općine namjeravam kroz razgovore potaknuti čuvanje lokalnih i etničkih tradicija u što je moguće većoj mjeri«, smatra Živorad Smiljanić.

MILOŠ VODENIČAR, PREDSEDNIK OKUD-A »IVO LOLA RIBAR«

Jedini propust – izostanak mise zahvalnice

»Kao predsjednik 'Lole' prezadovoljan sam organizacijom i zbivanjima na ovogodišnjoj manifestaciji. Po prvi put u povijesti 'Groždebala' manifestacija je bila četverodnevna. Trudili smo se, a mislim da smo i uspjeli zadovoljiti ukuse svih generacija. Jedini nazovimo propust bio je, prvi put u posljednjih petnaestak godina, izostanak mise zahvalnice. Ne bih želio ulaziti u detalje, problema je puno, a kad se sve bude razriješilo u okviru župe, i OKUD 'Ivo Lola Ribar' će se oglašiti službenim priopćenjem«, kaže Miloš Vodeničar.

FESTIVAL FOLKLORNIH TRADICIJA VOJVODINE U VRBASU, 33. PO REDU

Priznanje za uspješno oživljavanje tradicije

Osim folklornih koncerata, koji se se odvijali sva tri dana, na Sajmu starih obrta najzastupljeniji su bili majstori za izradu instrumenata, narodnih nošnji, ukrasa, predmeta kućne radinosti i predmeta neophodnih za svakodnevnu uporabu nekad, ali i danas

O d petka, 23. rujna, do nedjelje, 25. rujna, Vrbas je nizom manifestacija bio središtem različitih panonskih kultura. U organizaciji Zavoda za kulturu Vojvodine i Saveza amatera Vojvodine, održan je 5. festival dječjih izvornih ansambala, 33. festival folklornih tradicija Vojvodine, 5. sajam starih obrta, predmeta i rukotvorina i 5. izložba i degustacija tradicijskih jela.

Folklorne skupine i solisti koji se plasiraju na ovaj festival prolaze vrlo strogu općinsku i zonsku selekciju na kojima je za

mogli doživjeti kompletnu sliku života čovjeka u prošlim vremenima.

DJECA PLEŠU

U kategoriji dječjih folklornih ansambala i pjevačkih skupina mlađeg i starijeg uzrasta, prvoga je dana festivala nastupilo 18 kulturno-umjetničkih društava. Svi su oni pokazali veliku ljubav prema narodnom stvaralaštvu, a na autentičan su način prikazali folklorno bogatstvo ne samo Vojvodine, nego i drugih zemljopisnih područja.

pilo je četrdesetak kulturno-umjetničkih društava, a kao što je uobičajeno u bogatom i raznovrsnom folklornom programu, publici su se predstavile pjevačke skupine, vokalni i instrumentalni solisti (frula, dvojnica, samica, gusle, citra), instrumentalni sastavi, izvorne folklorne skupine, narodni orkestri, a prikazano je i nekoliko narodnih običaja. U tom dijelu programa nastupio je i HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, koji je pod umjetničkim vodstvom Jose Firanja prikazao običaj Polivači.

HRVATSKE UDRUGE NA FESTIVALU

Završnog dana festivala, u nedjelju 25. rujna, 41 kulturno-umjetničko društvo predstavilo je čak 62 točke raznovrsnog folklornog programa. Ovoga puta među brojnim kulturnim društvima nastupilo je čak tri hrvatske udruge: KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega te HKUPD »Matoš« iz Plavne. Bodrog se predstavio pjesmom »S rasta lišće sve je popadalo« u izvedbi ženskog pjevačkog zbora pod umjetničkim vodstvom Ankice Kovač te običajem Igranka pod umjetničkim vodstvom Katice Pašić. HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, u režiji Željka Kolara, prikazao

je običaj Šokačko prelo. Po prvi puta na ovom festivalu HKUPD »Matoš« prikazao je obnovljeni plavanski običaj Bojtarske sigre pod umjetničkim vodstvom Evice Bartulov.

Sve četiri hrvatske udruge pokazale su vidljivi napredak u svom radu i ostavile lijep dojam kod publike i članova stručnog žirija. Na ovaj način afirmira se folklor bačkih Hrvata, koji sve više postaje integrativni dio kulture i folklorne tradicije Vojvodine.

Osim »Matoša«, iz općine Bač na ovom festivalu uspješno je nastupila i ženska pjevačka skupina KUD-a »Mladost« iz Bača sa solisticom Vukosavom Mitrović.

Predsjednik žirija dr. Nice Fracile, etnomuzikolog, i koreografkinja Slobodanka Rac naglasili su kako je ove godine bilo ambicioznih i dobro uvježbanih ansambala, kao i lijep broj mladih izvođača. Pohvalili su zajedničko pjevanje mladih i starijih pjevača, te istaknuli potrebu odabira manje poznatih pjesama u repertoarima društava. Na završetku programa dodijeljena su i priznanja većini ansambala, a do ovoga trenutka saznali smo da je HKUPD »Matoš« dobio priznanje za uspješno oživljavanje tradicije, što će zasigurno biti vrlo poticajno za budući rad folklornog odjela ove kulturne udruge.

Zvonimir Pelajić

Folklorci Matoša iz Plavne

završnu manifestaciju odabrano 139 izvođača. Osim folklornih koncerata, koji su se odvijali sva tri dana, na Sajmu starih obrta najzastupljeniji su bili majstori za izradu instrumenata, narodnih nošnji, ukrasa, predmeta kućne radinosti i predmeta neophodnih za svakodnevnu uporabu nekad, ali i danas. Na izložbi starih jela posjetitelji su

Jedini predstavnik Hrvata u ovom dijelu festivala bila je dječja folklorna skupina i četiri tamburaša HKUPD-a »Matoš« iz Plavne. U koreografiji Evice Bartulov mali su Matoševci šokačkim pjesmama i plesovima i lijepim šokačkim ruhom ostavili ugodan dojam na publici u dvorani.

Drugoga dana festivala nastu-

JOSIP LASLO - LAMZA, SOMBORAC, STRASTVENI NAVIJAČ NAJTROFEJNIJEG HRVATSKOG KLUBA

Dinamovac sam od glave do pete

*Nadimak je dobio po
čuvenom Dinamovom
nogometašu Stjepanu Štefu
Lamzi, za kojeg većina
navijača zagrebačkog kluba
i danas tvrdi da je bio najve-
ći igrač Dinama
svih vremena*

Elektroinstalater, lovac, vatreni navijač zagrebačkog Dinama, a oni koji ga dobro poznaju rekli bi i dobrotvor, čovjek koji je od malih nogu aktivan u hrvatskoj zajednici, koji se nikada nije stidio reći ono što jest, naprotiv, kada je bilo najteže znao je u pravoj mjeri isticati svoje hrvatstvo, čovjek jednostavan, vedra duha, sve je to *Josip Laslo* iz Sombora, poznatiji po nadimku Lamza.

Između poslova koje obavlja, Lamzu možete vidjeti gotovo svakog dana na biciklu kojim se vozi kroz Sombor i na taj se način rekreira i posjećuje svoje prijatelje. Gotovo ga svi poznaju, pozdravljaju, a on im uzvraća mahanjem rukom i svojim gromkim glasom. Najčešće voli pozdraviti s: »Hvaljen Isus i Marija!«, zastati i nakratko porazgovarati te nastaviti dalje, a za sobom uvijek ostavlja osmijeh i vedrinu.

MAJSTOR SVOG ZANATA

Kao što smo već spomenuli, Josip je od malih nogu aktivan u hrvatskoj zajednici kojoj pomaže svim srcem. Iako nikada nije bio u nekoj od sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor«, od najranije mladosti član je ovoga društva, koje je uvijek pomagao. Primjerice, ako bi u Hrvatskom domu trebalo uraditi nešto u vezi njegova posla i njegova zanata – a to je elek-

trika, uradio bi to odmah, ne čekajući sutra, a po završetku posla nije tražio nadoknadu, već bi rekao kako je to njegov dar hrvatskoj zajednici. Kad god zatreba, od pomoći je i somborskim katoličkim crkvama, a sve to ga ispunjava jer jednostavno voli pomoći.

Poslije odrađenog posla, za koji je doista stručnjak i pravi majstor, nekoliko puta prije nego li se rastane, kaže: »Zovite opet!« i nastavlja dalje svojim putom. Svoj posao zna raditi i veoma ga voli. Radio je privatno, ali veći dio radnog vijeka provodi u somborskoj tvrtki »Akumulator« radeći kao elektroinstalater. Josip Laslo nam kaže kako je velika želja njegove majke bila da postane trgovac, ali, eto, on je otišao drugim smjerom, zbog čega ne žali. Iako ima 60 godina, još se uvijek osjeća kao mladić, može se popeti i raditi gdje je god to potrebno, a da ga umor uopće ne svlada.

Ranih devedesetih, kada je bilo najteže reći da si Hrvat, postaje član DSHV-a, a jedan

je i od osnivača te stranke u Somboru. O tim temama razgovara s ljudima bez ikakva ustezanja i poziva ih da se ne boje te da budu i ostanu ono što jesu, jer svako vrijeme donosi svoje, ali ponekad teška vremena odnose najveće vrijednosti u nepovrat. Stoga je uvijek bio tu upozoriti, utješiti i kazati po koju dobru riječ, koja je uglavnom osvajala.

ŠTEF LAMZA NAJVEĆI IDOL

Sport mu je također jedna od velikih ljubavi i ranije je bio aktivan u nekoliko som-

borskih nogometnih klubova. Oduvijek je navijao za zagrebački Dinamo, sve utakmice redovito prati, a one važnije gleda »uživo« na stadionu Maksimir u Zagrebu. To je, po njegovom mišljenju, poseban doživljaj i to može razumijeti samo onaj koji Dinamo doista voli i kome je ovaj nogometni klub u srcu. S velikom strahom nam pokazuje fotografije sa stadiona, kao i člansku iskaznicu, te nam na brzinu nabraja nekoliko kompletnih postava Dinama iz različitih godina. Doista je strastven navijač. To govori i njegov nadimak – Lamza, kojeg je dobio po

Potrebni su nam jedinstvo, vjera i sloga

Josip je na koncu našeg razgovora želio i uputiti poruku svakom pojedincu hrvatske zajednice u Srbiji da na budućem popisu stanovništva bude ono što jest.

»Nama je potrebno jedinstvo, vjera i sloga. Bez toga ne možemo. Smatram da ćemo ovdje moći opstati ukoliko budemo ujedinjeni, ukoliko se ne bojimo reći da smo Hrvati, a što nas je više, bit će nam i lakše. Ipak, ne možemo opstati potpuno sami, odnosno sami od sebe, stoga nam naša matična država treba biti najveća potpora«, zaključuje Josip Laslo Lamza.

čuvenom Dinamovom nogometašu *Stjepanu Štefu Lamzi*, za kojeg većina Dinamovih navijača danas tvrdi kako je bio najveći igrač Dinama svih vremena. Razumljivo, on je Josipov najveći idol.

»Dinamovac sam od glave do pete. Moj je najveći idol Stjepan Lamza po kojem sam dobio nadimak. Samo moji najbliži prijatelji znaju kako Lamza nije moje prezime, već je to nadimak. Eto koliko se taj nadimak usadio u mene. Cijeli me Sombor pozna kao Lamzu«, tvrdi Josip.

SAVJESTAN LOVAC

Postoji još jedna strast Josipa Lasla Lamze, a to je lov. Kaže da je tu ljubav naslijedio od svojega djeda, koji je također bio strastven lovac. Četrdeset je godina član lovačkog društva, dakle još od 1971. godine. Lov voli zbog nekoliko stvari. »Prvo, to je vrsta sporta gdje se mora imati oštro oko i mirna ruka, a stalno si u prirodi – na čistom zraku i u društvu s drugim lovcima. Lov je lijepa rekreacija, ali ako si pravi lovac i član lovačkog društva, moraš svoje slobodno vrijeme odvojiti i za rad. Tako često pravimo čeke, ali i hranimo divlje životinje za vrijeme lovostaja, te imamo još mnogo interesantnih akcija. Lov nije samo ubijanje i istrebljivanje životinja – kako neki zaključuju, lovci su zaslužni i što su mnoge životinjske vrste opstale zahvaljujući našim akcijama. Lovci su zaslužni i za proređivanje velikog broja štetočina koje čine štetu drugim životinjama, usjevima, pa samim tim i čovjeku. Istina je da mi lovci ubijemo veliki broj životinja, ali je i istina da im pomažemo da prežive, da niti jedna vrsta ne izumre. Stoga se mora paziti na lovostaj i biti pravi, sportski, savjestan lovac«, kaže Josip Laslo u svom sportskom duhu.

Zlatko Gorjanac

30. rujna 2011.

STARI OBIČAJ PONOVO NA ULICAMA MONOŠTORA

»Čauše smo mi davno željili«

Na stari običaj vjenčavanja, mještane su podsjetili roditelji mladenaca Tatjane Puhalo i Marina Turkalja

Vjenčanje i sve što tom činu prethodi, predstavlja svakako jedan od bitnijih događaja u životu svake osobe. Pripreme vjenčanja, same ceremonije, organizacija glazbe, večere, pozivanje gostiju na svadbu..., lista stvari za obaviti je beskonačna. Sve ovo, ma koliko stresno bilo, ipak ima čar i ljepotu, koja se zauvijek pamti.

U današnje vrijeme, kada se većina stvari obavlja pomoću računala, telefona i ostalih suvremenih aparata i načina komunikacije, doista je egzotično posegnuti za nekim starijim običajem. Baš kod ceremonije vjenčanja mnoge stvari su se danas uvelike promijenile u odnosu na davno prošlo doba. Tako je za Monoštor bilo karakteristično da goste u svatove pozivaju »čauši«. Glasan uzvik čauša: »Haloooo!«, Monoštorom se posljednji put mogao čuti kako odjekuje još prije dvadesetak godina.

Da ovaj lijepi stari običaj ne bi bio zaboravljen, roditelji budućih mladenaca *Tatjane Puhalo* i *Marina Turkalja* minule su nedjelje popodne »zvanice« na vjenčanje svoje djece svečano pozvali uz pomoć čauša.

U vrijeme nakon ručka, fijaker s prelijepim konjima, kojim je upravljao čuveni *Joca Đipanov*, pristigao je pred mladoženjinu kuću. U Monoštoru se mladoženja zove »đuvegija«, pa ćemo radi autentičnosti taj naziv koristiti u daljnjem tekstu. Svekrva i đuvegija okitili su fijaker i konje živopisnim šokačkim ponjavama, pripremili okićene kandžije i čuturice s vinom i rakijom. U

Zvonko Marijanović i Damir Šimunov: Čauši

ovako okićeni fijaker, pokraj fijakerista sjeo je đuvegija, a svekrva obučena u svečanu nošnju s crvenom suknjom sjeda pozadi. Ide se prvo po čauše, a to su dvojica đuvegijinih najboljih prijatelja. Nakon što su svi na broju, išlo se put mladine kuće, gdje ih je ona dočekala, a svekrva je pjevala pjesmu: »Faljen Isus prijatelji mili, čauše smo mi davno željili...«. Nakon dočeka, mlada i njezina majka obukle su čauše u nošnju i stavile im šešire koji su nakićeni asparatom, ružama i trakama od krep papira u lijepim bojama. U desnu ruku čaušima su dale okićenu čuturicu, jednome s bijelim, a drugome s crnim vinom, a kočijaš je nosio čuturicu s rakijom. U lijevoj ruci čauši su nosili okićenu kandžiju (bič), na kojoj je razapet bijeli tkani ručnik (»otarak«). Ovako pripremljenima, čaušima je naposljetku mlada predala popis zvanica za svadbu, koga su prethodno sastavili ona i đuvegija. Tada su čauši viknuli dugačko: »Haloooo, halooo!« i krenuli fijakerom pozivati redom goste po kućama. Prvo se ide kod kuma, zatim kod starog svata, pa kod tetaka, ujaka... Kada kum izađe u dvorište, čauši mu

šaljivo govore: »Faljen Isus, je l' čekate čauše? Ponesite grablje i ašov, triba it radit!« Na to se kum tobože iznenadi, a čauši nastavljaju: »Pozdravili su vas mlada i đuvegija, poručili su vam da dođete u svatove.«

Onda je običaj da svatko u kući malo popije iz čuturice, a s njima i čauši, pa se nerijetko događa da čauši na koncu ne znaju kod koga još trebaju ići zvati u svatove. U slučaju da netko od pozvanih nije kod kuće, čauši otkidaju djelić pantljike sa šešira ili kandžije i vezuju ga na kapiju, pa će zvanica već znati da su čauši bili i kod njega.

Nakon što čauši pozovu sve s popisa zvanica, odlaze kod mlade, gdje im se priredi večera, jer su se umorili i ogladnjeli. Tu su uvijek i tamburaši, da ovaj događaj učine još svječanim i veselijim.

Tako su u nedjelju *Zvonko Marijanović* i *Damir Šimunov*, u ulozi čauša, po tradiciji pozvali goste na vjenčanje. Mještani, osobito oni stariji koji se dobro sjećaju ovog običaja, podsjetili su se minulih vremena, a djeca kojima je sve ovo novo i interesantno, uzbuđeno su trčkarala za veselim fijakerom.

Zdenka Mitić

NOVOSTI IZ ŠOKAČKE GRANE IZ OSIJEKA

Za udругu nema mrtve sezone

Ovogodišnja prva manifestacija naslovljena kao Dani Julija Đule Njikoša organizira se pod nazivom Tamburica pod rukom, jer kako je i sam Njikoš govorio, on je s tamburicom pod rukom obilazio sela Šokadije, Slavonije, Baranje i Srijema

Ljeto tek što je minulo i Šokačka grana u Osijeku kao da je ponovno oživjela. Jesen, zima i proljeće – godišnja su doba koja više odgovaraju urbanim Šokcima i čini se kako tek sada dolaze prave aktivnosti. Istini za volju, niti ljeto više nije stanka u aktivnostima, dapače, bilo je šokačkih Hrvata od Đakovačkih vezova, preko Budrovačkih sokaka, Petrijevačke žetve, Babogredskih stanova i Izimače u Beravcima, pa sve do Vinkovačkih jeseni i tko bi tu sve pobrojio. A putovali su članovi ove udruge i preko Dunava, od Bača i Brega do Monoštora i Sonte, pa sve do središnje svečanosti obilježavanja 100 godina Dužijance u Subotici, te do Dužionice u Somboru.

Očigledno da za ovu udругu nema mrtve sezone, no jesen je vrijeme kada se ponovno, napunjenih baterija starta s novim aktivnostima, kada je Šokadija ponovno na okupu. Već idući tjedan ide tradicijska manifestacija »Dani kruha«, kojom će zahvaliti Bogu na plodovima zemlje i za kruh svagdanji, a okupit će mališane iz dječjih vrtića, mladež iz osnovnih škola u kvartu u kojem Šokačka grana djeluje, te još desetak manjinskih udruuga koje djeluju u Osijeku, jer članovi ove udruge oduvijek su bili otvoreni za svaku suradnju.

Predsjednica udruge Vera Erl nedavno je nagovijestila i novu manifestaciju »Dani Julija Njikoša«, pokrenutu u čast nedavno preminulog Osječanina, muzikologa, skladatelja, dirigenta, glazbenog kritičara i prvog počasnog člana Šokačke grane. Njikoš je umro 27. listopada prošle godine i već tada je iskrsnula ideja da se svakog narednog listopada na prigodan način obilježi godišnjica smrti, a prvu takvu manifestaciju Šokačka je grana najavila za 22. listopada ove godine.

DANI JULIJA NJIKOŠA

»Ovogodišnju prvu manifestaciju naslovljenu kao 'Dani Julija Đule Njikoša' organiziramo pod nazivom 'Tamburica pod rukom', jer kako je i sam Njikoš govorio, on je s tamburicom pod rukom obilazio sela Šokadije, Slavonije, Baranje i Srijema, i kroz razgovore s didacima i snašama vjerno bilježio sve ono što je karakteristično za pojedina mjesta, a kako je radio za Radio Osijek i za Radio Zagreb, terenskim je snimkama oživljavao šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća zapretanu Šokadiju, njezinu bogatu ostavštinu, kulturni, zabavni i društveni život toga doba. Stoga smo riješili, u suradnji sa STD 'Pajo Kolarić', Hrvatskim radijem – Radio Osijekom, a uz pokrovi-

teljstvo Osječko-baranjske županije, pokrenuti ovu aktivnost i dostojno se odužiti djelu Julija Njikoša«, izjavila je Vera Erl.

Ove će se godine sve događati u jednome danu, mada naslov ostaje »Dani Julija Njikoša«, jer mnogo je sredina koje je tijekom mukotrpog rada obilazio Njikoš, te puno toga i zabilježio i svakako da to zaslužuje da bude iznovljeno i tako dostupno novim naraštajima, ali i svim poštovateljima Njikoševog poslanja. Radnja će se odvijati u prostorima Šokačke grane, a ovu prvu godinu otvorit će članovi KUD-a »Seljačka sloga« iz Drenovaca, KUD-a »Kešinci« iz istoimenoga mjesta, KUD-a »Sloga« iz Draža, domaćini »Šokačka grana« i STD »Pajo Kolarić«. Zamišljeno je kao divan sa sugovornicima Julija Njikoša, kazivačima, ili i javnim izvođenjem njegovih kola i zabilježenih pjesama, a sve će to prenositi Radio Osijek. Tako će na najbolji način sadašnje generacije odati dužno poštovanje Juliju Njikošu, koji je ostavio nemjerljivo blago pokoljenjima u izvornom obliku za sva vremena.

Bit će tu pjesme i plesa, bit će tambure i šokačkih divana, a sve će upotpuniti »Šokačka grana«, čiji je Njikoš član od prvih dana, STD »Pajo Kolarić«, društvo gdje je ponikao, tamburao i bio dirigent, ali i Hrvatski tamburaš-

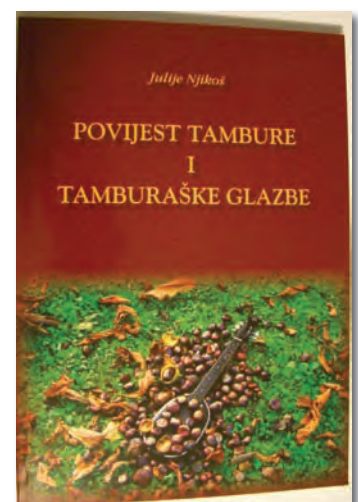
ki savez, gdje je među osnivačima i saveza i najljepše tamburaške manifestacije »Festival tamburaške glazbe«, koji je obilježio već 34. rođendan, i naravno Radio Osijek, gdje je dugo bio glazbeni urednik. Stoga je ovoj manifestaciji i zadan jedan širok okvir, a već prva ovogodišnja izvedba treba sve to opravdati.

OSIJEK DOBIVA NOVI SPOMENIK?

Vera Erl je još dodala kako nije obveza da samo Osijek bude domaćin manifestacije, dapače, ona bi idućih dana trebala obilaziti mjesta u kojima je Njikoš skupljao blago. Tako bi projektom, koji je već dostavljen i Ministarstvu kulture RH, navedeno kako bi već iduće godine prvi dan bio u Osijeku, drugi u Vrbanji (Srijem), a poslije bi se selio od Vrpolja u Slavoniju do Gajića u Baranji i tako redom. Svakako da ima smisla da se manifestacija odvija i preko Dunava, pa bi, primjerice, jedne godine gostovala i u Plavni, rodnom mjestu dr. Josipa Andrića, o kojemu je Njikoš također pisao, i odlazio na manifestaciju posvećenu Andriću u Matošu.

Ove će se godine aktivnostima priključiti i Muzej Slavonije u Osijeku, jer nedavno je obitelj Njikoš poklonila muzeju pregršt predmeta, rukopisa, notnih zapisa i sl., što će najvjerojatnije biti otvoreno kao soba Julija Njikoša, a pokrenuta je i aktivnost da Julije Njikoš dobije spomenik u Osijeku.

Slavko Žebić

OKUPLJANJE SRIJEMACA U ZAGREBU

Jaki u zajedništvu

U povodu 20 godina postojanja Zajednice tijekom cijele ove godine se održavaju manifestacije a središnji događaj bit će veliki koncert »Srijemci Hrvatskoj«, koji će se održati 16. listopada u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata – Ogranak Zagreb, organizirala je u nedjelju, 25. listopada, tradicionalno okupljanje Srijemaca glavnog grada Hrvatske.

Susret je održan u novo-zagrebačkom naselju Sveta Klara, a započeo je tradicionalnom sv. misom za Srijemce u župnoj crkvi sv. Klare, koju je služio župnik *Darko Pažin*. Nakon misnog slavlja druženje Srijemaca je nastavljeno u prepunom Društvenom domu, kao i uvijek kada su prognani Srijemci u pitanju.

POMOĆ U DOBRU I ZLU

Ovogodišnji susret otvorio je i riječi dobrodošlice uputio predsjednik Ogranka Zagreb, Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, *Petar Gašparović*, podsjetivši kako je Zajednica osnovana 28. prosinca 1991. godine, kada su Hrvati u velikom broju bili prisiljeni napustiti svoj zavičaj u kojem su stoljećima živjeli kao autohtono stanovništvo te svoje uto-

Susret Srijemaca u Zagrebu započeo je sv. misom

čište pronaći u matičnoj državi Republici Hrvatskoj.

»Za vrijeme agresije na Republiku Hrvatsku doselilo se oko 40.000 Hrvata iz Vojvodine, a Zajednica je osnovana s temeljnim ciljem organiziranja raznih oblika pomoći protjeranim Hrvatima u tim najtežim trenucima njihove povijesti, ali i s namjerom očuvanja, promicanja, razvitka i unapređivanja tradicijske baštine Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, kao i vlastitog kulturnog identiteta u širokoj lepezi bogatog mozaika hrvatske kulture«, rekao je Gašparović i pozdravio brojne goste, među kojima i potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra Ministarstva regionalnog razvo-

ja, šumarstva i vodnog gospodarstva mr. sc. *Božidara Pankrećića*.

VELIKI KONCERT

»SRIJEMCI U HRVATSKOJ«

Predsjednik Zajednice *Mato Jurić* zahvalio istaknuo je kako Zajednica već tradicionalno svake godine tijekom 20 godina svoga postojanja u Zagrebu i diljem Hrvatske organizira brojne kulturne i sportske manifestacije i na taj način, kroz brojna kulturna i tradicijska događanja, čuva duhovni, nacionalni i kulturološki identitet Srijema, te kroz međusobne susrete iseljenih Srijemaca i onih koji su u njemu ostali živjeti iskazuje trajno zajedniš-

tvo Srijemaca ma gdje bili.

»Ove godine obilježavamo 20 godina postojanja, a ovu važnu obljetnicu Zajednica obilježava tijekom cijele ove godine. Već je cijeli niz manifestacija tim povodom održan, a središnji događaj bit će veliki koncert 'Srijemci Hrvatskoj', koji će se održati 16. listopada u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, u kojem će sudjelovati hrvatska kulturno-prosvjetna društva iz vojvodanskog i hrvatskog dijela Srijema, te ostali renomirani izvođači iz Hrvatske. Koncert 'Srijemci Hrvatskoj' snimat će Hrvatska radio-televizija, a na njemu će biti izvedena i prai- izvedba naše svečane pjesme 'Vratit ću se zemljo', koju je na stihove pjesnikinje *Ljubice Kolarić-Dumić* uglazbio maestro *Josip pl. degl' Ivellio*, a pjesmu će izvesti veliki zbor sastavljen od tri zbora: Hrvatskog pjevačkog društva 'Slavulj' iz Petrinje, Hrvatskog pjevačkog društva 'Jeka' iz Samobora i Mješovitog pjevačkog zbora 'Emil Cossetto' iz Zagreba, pod ravnanjem maestra *Degl' Ivellia*«, rekao je Jurić.

Susret zagrebačkih Srijemaca trajao je do dugo u noć, a ponovno se pokazalo da su ta okupljanja hvale vrijedna tradicija, koja je u svojoj suštini izrasla iz prijateljstva i ostvarena snagom srijemskog jedinstva utemeljenog na zajedničkoj ljubavi prema zavičaju.

Zlatko Žužić

KLUB LJUBITELJA BILJAKA »ZA SREĆU VEĆU« IZ SOMBORA NA SAJMU CVIJEĆA U BUDIMPEŠTI

Vratimo narušeni sklad

Klub ljubitelja biljaka »Za sreću veću«, koji djeluje pri HKUD-u »Vladimir Nazor« iz Sombora, kontinuirano radi na promicanju prirode i onih ljepota koje je ljudsko oko u posljednje vrijeme pomalo zaboravilo u vremenu strke i materijalizma. Nerijetko se čuje kako je čovjek izgubio sklad s prirodom, a zbog toga ne samo da ispaštaju pojedinci, već i cijeli planet.

Voditeljica Kluba ljubitelja biljaka »Za sreću veću« *Klara Šolaja-Karas* organizirala je

u subotu, 24. rujna, još jedno putovanje kojem se odazvao velik broj ljubitelja biljaka iz Sombora i okolnih salašarskih naselja – Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Bezdana i Lemeša. Povod je bio Sajam cvijeća u Budimpešti na kojem su prikazane mnoge vrste cvijeća, cvjetni aranžmani, sadnice, oprema za vrt, ukrasi za interijer i eksterijer, razni mirisni proizvodi, vrtno fontane i još puno toga. Na sajmu je sudjelovalo preko 200 izlagača iz desetak europ-

Članice Kluba ljubitelja biljaka

skih zemalja, koji su pokazali ono najljepše što mogu ponuditi.

I to nije bilo sve. U poslijepodnevним satima organizirana je vožnja Dunavom, posjet

Tropikariju u kojem je predstavljen biljni i životinjski svijet dubokog mora i tropske prašume.

Z. G.

IZLOŽBA U MUZEJU SLAVONIJE U OSIJEKU – PRIGODA ZA PODSJEĆANJE I NA PRVE RADIJSKE APARATE U GIBARCU

Radio, ne radio, svira ti radio

Zlatno doba radija prestaje pojavom televizije 60-ih godina, ali prednost toga da je radio uvijek prvi na događaju i razvitak diskografske industrije idu mu u prilog i otvaraju se novi vidici za daljnji razvitak radiodifuzije

U Muzeju Slavonije u Osijeku do nove će godine biti otvorena izložba »RADIO«, zamišljena kao povijesna slika radija u Osijeku, naslonjena na gotovo stoljeće razvitka hrvatske radiofonije, započete 1926. godine osnivanjem Radio Zagreba. Nedugo zatim, 1. siječnja 1943. godine oglosio se i Radio Osijek, dostojno rečeno: Ovdje krugovalna postaja Osijek.

»Ova lijepa izložba zamišljena je kao uvod u skoro obilježavanje 70. obljetnice Radio Osijeka, a realizirana je u suradnji Radio Osijeka, Odjela za kulturologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Elektrotehničkog fakulteta i Muzeja Slavonije, s ciljem da pokaže povijest nastanka i razvitka radija u Osijeku u ovom nemalom periodu, od skromnih početaka i prvih emisija političke, gospodarstvene i kulturološke naravi na starim uređajima, sve do današnjih dana i cjelodnevnog programa Radio Osijeka na najsuvremenijim uređajima i to na hrvatskom i mađarskom jeziku«, rekla je *Ksenija Katalinić*, suautorica ovog projekta s *Davorom Vrandečićem*, a svoj su obol dali još *Marina Vinaj* i *Ivana Knežević*.

VRIJEME KADA JE OBITELJ BILA NA OKUPU

Obilazeći ovu izložbu u pratnji autorice Katalinić, vratio sam se na tren u godine odrastanja i prvih susreta s radijem kao medijem. Prvi radio aparati, onih iz 30-ih se i ne sjećam, ali onih

iz 50-ih svakako, čine se danas tako ogromnim i kabastim, ali bude emocije na djetinjstvo, pa i momaštvo, jer prve smo igranke u Gibarcu pravili uz glazbu s radija s gramofonom, a većina tih prvih ploča snimljena je u studiju Radio Zagreba. I autorica napominje kako su izloženi radio-prijamnici, čija je zbirka u Muzeju značajna, imali namjeru podsjetiti na vrijeme kada su se vijesti, zanimljivosti

ni: *Lajoš Sekošan*, *Krunoslav Tuma*, *Branko Mihaljević*, *Julije Njikoš* i poslije *Tuca Nikolić*. I pred navalom emocija ponovno se vraćam u 60-e, kada smo u Gibarcu doista slušali Radio Osijek u obiteljskom krugu, jer Gibarac je dobio električnu energiju 1958. godine, a toga je ljeta stric Pera uveo struju i kupio radio, pa smo nedjeljom, odmah nakon mise, svi išli k njemu i slušali *Olgicu Miler*,

tijekom noći bilo je potrebe za intervencijom.

TV SMIJENIO RADIO

I kad već spominjem Tuca, želim reći kako sam pet i pol godina radio na Radio Osijeku kao vanjski suradnik i dva do tri puta tjedno pripremao priloge za program. Istovremeno sam gotovo četiri godine bio i vanjski suradnik i programa

Hrvatskog radija i radio tjedne reportaže o mojim Srijemcima za emisiju »Hrvatima u svijetu« svakoga četvrtka. Prva iskustva u novinarstvu stjecao sam kao dopisnik Sremskih novina, novosadskog Dnevnika i beogradskih Večernjih novosti, a poslije sam u Radio Šidu punih 10 godina obnašao dužnost direktora i glavnog i odgovornog urednika i, nije da se hvalim, za mogega su mandata izgrađeni prostori iz kojih Radio Šid i danas emitira svoj program i instalirani su novi suvremeni uređaji.

Zlatno doba radija prestaje pojavom televizije 60-ih godina, ali prednost toga da je radio uvijek prvi na događaju i razvitak diskografske industrije idu mu u prilog i otvaraju se novi vidici za daljnji razvitak radiodifuzije. Osim toga, tu je i pojava tranzistor-skih prijamnika koji omogućavaju da radio izađe na ulicu, na izlet i u šetnju, a odavno je i nezamjenjiv dio svakoga automobila, pruža slušatelju mogućnost praćenja programa u svakom trenutku i nije slučajno da je ostala floskula – radio, ne radio, ugodno je slušati radio.

Slavko Žebić

i poruke pratili u okviru obitelji, kada su bili svi na okupu, a programi su išli uživo, ne samo govorni već i glazbeni. Tako su nedjeljni programi Radio Osijeka nedjeljom emitirani iz velike dvorane Radničkog doma, a tu su, prema potrebi, bili mali ili veliki zabavni orkestar, ili veliki tamburaški orkestar, a uživo su pjevali solisti: *Eliza Dobrić*, *Gita Šerman*, *Ljiljana Cvetković*, *Olgica Miler* i poslije *Vera Svoboda*, te *Bruno Šeri*, *Zdenko Dobek* i *Srećko Žubrinić*, a tu su ponikli i glazbeni velika-

Gitu Šerman i *Srećka Žubrinića* uživo. Poslije su na Radio Osijeku nastupali prvi rock sastavi – *Dinamiti* i *Lavine*, a po uzoru na njih uskoro stasava nova rock generacija talentiranih glazbenika – *Duge*, *Ritam 33*, *O. K. band*, *Valter*, *Galebovi*. U jednom razgovoru s *Tucom Nikolićem* podsjetio sam ga na Šid 60-ih, kada su *Dinamiti* svirali u Šidu, a on se sjetio prigode kada su napravili problem, jer nije bilo automobila, a oni su za nastup u Šidu dobili kombi Hitne pomoći, no

Festival bunjevački pisama u Dvorani sportova

SUBOTICA – Večeras (petak, 30. rujna), u Dvorani sportova bit će održan jedanaesti po redu Festival bunjevački pisama. Karte se u preprodaji mogu kupiti u knjižari Plato ili neposredno prije događaja na na ulasku u Dvoranu. Cijena ulaznice je 250 dinara. Festival možete izravno pratiti i na valovima Radio Subotice. Organizator festivala je HGU »Festival bunjevački pisama«. Početak je u 20 sati.

»Mladost pleše« u Maloj Bosni

MALABOSNA – Sutra (subota, 1. listopada) u Maloj Bosni će se održati folklorna manifestacija »Mladost pleše« na kojoj će sudjelovati plesačke skupine iz Vojvodine i Hrvatske. Manifestacija će biti održana u mjesnom Domu kulture s početkom u 19 sati. Organizator je HUK »Lajčo Budanović« iz ovoga mjesta.

Koncert puhačkog orkestra iz Gornje Stubice

TAVANKUT – U sklopu »Festivala voća«, u subotu 1. listopada u Domu kulture u Tavankutu nastupit će puhački orkestar Vatrogasne zajednice općine Gornja Stubica (Republika Hrvatska) pod ravnanjem *Mirka Svibena*. Orkestar je osnovan 1995. godine, a osim u Hrvatskoj, dosad su nastupali u Sloveniji, Češkoj, Švicarskoj, Ukrajini... Na repertoaru, uz standardne puhačke skladbe izvode se koncertne skladbe svjetskih i domaćih autora, obrade jazz i pop glazbe i folklorna glazba instrumentalno ili s pjevačima. Početak je u 20 sati.

Gibonni u Novom Sadu

NOVI SAD – Popularni hrvatski kantautor i pjevač Gibonni održat će koncert u Novom Sadu u subotu, 1. listopada, u Velikoj dvorani Spensa. Ulaznice za koncert mogu se kupiti preko internetske stranice www.gigstix.com ili na prodajnom mjestu Gigstix Novi Sad – Pariski magazin, blagajni novosadskog Spensa, biletarnici Beogradske arene, Doma sindikata i SC-a Ušće – info pult. Cijena karata se kreće od 1790 do 2590 dinara, a broj ulaznica je ograničen.

Rešetarački susret pjesnika

REŠETARI – Četrnaesti po redu Rešetarački susret pjesnika održat će se 1. i 2. listopada u Rešetarima, Republika Hrvatska. Na susretu će sudjelovati pjesnici hrvatske dijaspore iz SAD, Kanade, Australije, Afrike, Novog Zelanda i većeg broja europskih zemalja, zastupljeni u III. zborniku mladih pjesnika

Udruga traži pianino!

Hrvatska glazbena udruga »Festival bunjevački pisama« iz Subotice moli ljude dobre volje da im daruju polovni pianino ili bolju klavijaturu (sintisajzer) potrebnu za aktivnosti udruge. Predstavnik udruge možete kontaktirati na telefon: 060/016-1167.

»Dotakni ga srcem«, te u XIV. Zborniku pjesama »O zemlji i zanovijet«. Među sudionicima će biti jedan mladi i nekoliko starijih pjesnika iz hrvatske zajednice u Vojvodini. Organizator susreta je Književno likovno društvo »Rešetari« iz istoimenog mjesta.

I. A.

Predstavljanje knjige Lajče Perušića u Zagrebu

ZAGREB – Udruga za potporu bačkim Hrvatima organizira u četvrtak 6. listopada predstavljanje zbirke pjesama »Iza lica« *Lajče Perušića*, koje će biti održano u prostorijama Hrvatske Paneuropske unije (Jurišićeva 1a/I) u Zagrebu. Osim autora, o knjizi će govoriti Nevenka Nekić. Program vodi *Naco Zelić*. Početak je u 19 sati.

Večer ikavice u Stanišiću

STANIŠIĆ – HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića organizira književnu večer pod nazivom »Ikavica – govor dalmatinskih, ličkih, bunjevačkih, šokačkih, bosanskih i hercegovačkih Hrvata«, u iduću nedjelju, 9. listopada. Večer ikavice bit će održana u Stanišiću u dvorani MKUD-a »Ady Endre«. Početak je u 18 sati.

Predavanje o ikavici održat će profesor kroatistike *Vladan Čutura*, a u programu sudjeluju članovi hrvatskih udruga iz Sombora, Svetozara Miletića, Sonte, Vajske, Bača, Bačkog Monoštora, zatim *Josipa Dević* i *Dujo Runje*, te književnici *Vojislav Sekelj*, *Milovan Miković* i *Mirko Kopunović*.

Deseti dani Balinta Vujkova: Nagrada za životno djelo Vojislavu Sekelju

Književna kritika Hrvata u Podunavlju i sakupljački rad Balinta Vujkova teme su X. dana Balinta Vujkova, koji će se održati od 19. do 21. listopada u Subotici u organizaciji Hrvatske čitaonice.

Program »Narodna književnost u školi« okupit će djecu u Velikoj vijećnici Gradske kuće u srijedu, 19. listopada, kada će se s dramatisacijama narodnih pripovjedaka predstaviti učenici hrvatskih odjela iz Đurđina i dječjeg vrtića »Marija Petković«. Za ovu prigodu

organizator će za djecu tiskati zbirku izabranih pripovjedaka Balinta Vujkova pod naslovom »Bogatašovo maslo«.

Na stručno znanstvenom skupu bit će predstavljen zbornik radova sa stručnih skupova održanih od 2006. do 2010. Na ovogodišnji skup prijavili su se eminentni stručnjaci iz književno-jezičnog područja iz nekoliko država, u kojima je prikupljao narodnu književnost Balint Vujkov, a uz već poznate izlagače organizator najavljuje i mlađe snage.

Nagrada »Balint Vujkov Dida« za životno djelo na području književnosti ove će godine biti dodijeljena jednom od najpoznatijih književnih imena Hrvata u Vojvodini, pjesniku i romanopiscu, književnom kritičaru, uredniku *Vojislavu Sekelju*. Nagrada će mu biti uručena u okviru multimedijalne večeri u petak, 21. listopada, priopćili su organizatori.

ZBORNİK »IDENTITET BAČKIH HRVATA« PREDSTAVLJEN U SUBOTICI I BAČU

Bunjevci i Šokci su integralni dio hrvatske

Radovi u ovom zborniku pokazuju da su bački Hrvati ne samo baštinili hrvatsku kulturu, nego i sudjelovali u stvaranju hrvatskog nacionalnog identiteta i da stoga predstavljaju integralni dio hrvatske zajednice, kazao je urednik dr. Robert Skenderović

U oviru afirmativne kampanje ovdašnjih hrvatskih institucija i udruga »Izjasni se HRabro«, u Subotici i Baču je protekloga tjedna predstavljen Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa »Identitet bačkih Hrvata«. Spomenuti znanstveni skup održan je 2008. u Zagrebu, a na njemu je sudjelovalo sedamnaest znanstvenika iz Hrvatske, Mađarske i Srbije.

Riječ je o prvom skupu na tu temu koji pokriva sve aspekte etničkog obilježja bačkih Hrvata – jezik, vjersku pripadnost i običaje. Zbornik je objavljen u sunakladništvu Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice.

CRKVA UZ NAROD

Na predstavljanju u Subotici, održanom u Velikoj vijećnici Gradske kuće, o »Identitetu bačkih Hrvata« govorili su: urednik izdanja i znanstveni suradnik Hrvatskoga instituta za povijest u Zagrebu dr. sc. *Robert Skenderović*, znanstveni novak Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu prof. *Mario Bara* i sudionik skupa mr. sc. *Andrija Anišić*.

Mons. mr. *Andrija Anišić* je govorio o radovima u zborniku koji tematiziraju ulogu Crkve u očuvanju identiteta bačkih Hrvata, naglasivši kako Katolička crkva predvođena svojim biskupima i svećenicima, napose biskupima *Lajčom Budanovićem*, *Matijom Zvekanovićem* a i sadašnjim biskupom *Ivanom Penzešom* te napose svećenikom *Blaškom Rajićem* nikada nije dovodila u pitanje pripadnost Bunjevaca i Šokaca hrvatskom narodu. Po njegovim riječima, slika pred

Predstavljanje Zbornika u Subotici: Robert Skenderović, Andrija Anišić i Mario Bara

ovogodišnji popis stanovništva bila bi drugačija da Hrvati i Bunjevci ne-Hrvati malo više mare za Crkvu i vjeru.

»Kad bi tako bilo, sigurno ne bismo toliko strepjeli kakvi će biti rezultati. Ali nažalost premalo je na misi naših ljudi – svega deset posto! To je tragedija našega naroda i iz toga je razvidno da je utjecaj Crkve na očuvanje identiteta bačkih Hrvata sve manji«, zaključio je Anišić.

Umjesto zaključka, osvrnuo se na misli preporoditelja i biskupa *Ivana Antunovića* koje pozivaju na obnovu vjere i sloge.

»Antunović je zapisao u Poučnim iskricama: 'Nesloga je braću razdijelila i bogatu kuću u siromaštvo rinula'. Svijest o toj neslozi i svoju bol zbog toga očitovao je u pismu Iliji Okrugiću: 'Hrvati se među se hrvu i čupaju. Ovo mene već odavna bode, riže, peče, žeže i možem reći umara...'. Vjera i narodna svijest su zalag budućnosti. To je izrazio u svom djelu 'Odmetnik' u kojem majka savjetuje sina koji odlazi u svijet: 'Dvoje mi je na srcu, čedo moje, čega prešutiti ne mogu i, što bih rada da ti

ulijem u pamet i usadim u srce, na vječnu uspomenu. Prvo: da zadržiš u svih okolnostih svoga života vjeru onako postojano, kako nas ju sv. mati Crkva uči. A drugo: da se svojemu narodu, iz kojega si nikao, nikad u svijetu ne iznevjeriš'«, naveo je mons. Anišić.

SUBETNIČKO, REGIONALNO I NACIONALNO

Govoreći o formiranju kolektivnih identiteta, prof. *Mario Bara* je istaknuo razliku između subetničkoga (Bunjevci, Šokci), regionalnog (Dalmatinci, Bošnjaci) i nacionalnog identiteta (Hrvati) koji nastaje kao i u većini Europe tek u modernom vremenu, od kraja XVIII. stoljeća. Na tim identitetima, kako je dodao, konstruirana je kulturna, regionalna i subetnička raznolikost svakog naroda, pa tako i hrvatskog.

»Kao zaključak ovog zbornika kratkom definicijom možemo reći da su bački Hrvati integralni dio hrvatskog naroda koji kao autohtona manjina žive u Republici Srbiji i Republici Mađarskoj. Predstavljaju relativno heterogenu manjinsku

zajednicu koja zbog povijesnih okolnosti područje Bačke nastanjuje uglavnom s područja današnjih država Hrvatske i BiH, u različitim razdobljima, najčešće pod subetničkim imenima, a neka od njih koja se tematiziraju u ovom zborniku su Bošnjaci, Bunjevci, Dalmatinci/Dalmatinci i Šokci«, ocijenio je Bara.

Dodao je i kako Zbornik predstavlja značajan pomak u dosadašnjem istraživanju identiteta bačkih Hrvata.

»Bez obzira na različiti pristup izlagača na skupu i autora radova u ovom zborniku vrlo složenom problemu identiteta, različitim primjenama znanstvenih teorija, za dosadašnje istraživanje identiteta bačkih Hrvata to je znatni pomak. Također, u zborniku radova navodi se i obimna literatura, brojni izvori koji su neophodni za svaki daljnji rad u tom području. Nadamo se da će rezultati istraživanja objavljeni u ovom zborniku uspjeti zainteresirati i senzibilizirati širu javnost u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji za pitanje manjinskog položaja i očuvanja hrvatskog nacionalnog identiteta Bunjevaca i Šokaca u Srbiji i Mađarskoj«, kazao je Bara.

VEZANOST ZA SUNARODNJAKE

U organizaciji svih pet tamošnjih hrvatskih udruga, Zbornik »Identitet bačkih Hrvata« predstavljen je u subotu, 24. rujna u Baču. O Zborniku su govorili: urednik dr. sc. *Robert Skenderović*, prof. *Mario Bara* iz IMIN-a, dok im je domaća potpora bio *Zvonimir Pelajić* iz Plavne, član Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice.

kog naroda

Urednik Zbornika dr. sc. Robert Skenderović je u svom izlaganju ukazao na potrebu organiziranja znanstvenog skupa o bačkim Hrvatima.

»Hrvati u Bačkoj danas se, zbog brojnih povijesnih uzroka suočavaju s borbom za vlastitu biološku i nacionalnu opstojnost. Još od vremena Austro-Ugarske Monarhije razne političke opcije nastoje bačke Hrvate podijeliti na Bunjevce, Šokce i Hrvate. Radovi u ovom zborniku pokazuju kako su bački Šokci i Bunjevci od svojih prvih spomena bili čvrsto povezani sa svojim sunarodnjacima u Hrvatskoj i u ostalim krajevima gdje žive Hrvati.

Štoviše, oni pokazuju da su bački Hrvati ne samo baštinili hrvatsku kulturu nego i sudjelovali u stvaranju hrvatskog nacionalnog identiteta i da stoga predstavljaju integralni dio hrvatske zajednice. Isto tako, organiziranjem skupa nastojala se skrenuti pozornost javnosti u Republici Hrvatskoj i na aktualne prilike u kojima žive bački Hrvati kao manjinska zajednica. Pitanje nacionalne identifikacije bunjevačkih Hrvata u Bačkoj predstavlja otvoreni problem oko kojega se danas u Republici Srbiji vode ozbiljne polemike. Održavanje skupa i objavljivanje ovog zbornika pokrenuti su s namjerom da se na te znanstvene izazove daju konkretni odgovori«, istaknuo je Skenderović.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata Tomislav Žigmanov govorio je o tome što za hrvatsku zajednicu u Vojvodini predstoji.

Robert Skenderović: Vjerujem da su došla druga vremena

Istraživanja pokazuju da su u svim povijesnim razdobljima bački Hrvati poštovali državu u kojoj su živjeli i da su bili spremni živjeti kao aktivni, produktivni, miroljubivi građani, ali su za uzvrat tražili pravo na očuvanje vlastitog etničkog i kulturnog identiteta, navodi Robert Skenderović.

»Velika pogreška i nezrelost mnogih vlasti koje su vladale Bačkom i Suboticom bila je u tome što one nisu prepoznavale te kvalitete i dobronamjernost bačkih Hrvata. Zbog toga su mnogi bački Hrvati bili prisiljeni otići, a treba istaknuti da su među njima bili i vrhunski liječnici, profesori i drugi stručnjaci koji i danas nedostaju Subotici i Bačkoj. Vjerujem da su u Srbiji, Vojvodini i u samoj Bačkoj ipak stupila druga vremena, da su sadašnje vlasti svjesne tih činjenica i da će bački Hrvati u budućnosti moći nesmetano izražavati svoju nacionalnu pripadnost, bez potrebe skrivanja iza raznih neopredijeljenih, regionalnih ili subetničkih identiteta, na dobro i korist svih građana«, smatra Skenderović.

popisu pučanstva znači izjasniti se kao Hrvat, katolik i da je svakom Hrvatu hrvatski materinji jezik.

Predstavljanje zbornika u etno ambijentu »Didine kuće« upotpunili su prigodnim kulturno-

umjetničkim programom članovi hrvatskih kulturnih udruga iz Općine Bač (»Mostonga«, »Matoš«, »Dukat«, »Zora« i »Tragovi Šokaca«).

D. B. P. / S. Č.

DRAŽEN PRČIĆ I GRUPA AUTORA, »PRIČA O FOTOGRAFIJI«, NIU HRVATSKA RIJEČ, 2011.

Životne storije u jednom kadru

Magija fotografije, izuma koji je ljudskom rodu omogućio bilježenje stvarnosti vremena u kojem proživljava svoj životni vijek, još jednom je uspjela očarati. Knjiga izabranih priča o fotografiji, nastalih u istoimenoj novinskoj rubrici tjednika »Hrvatska riječ«, donosi više desetina fotografija i tekstova koji u svojoj tematskoj širini povezuju tri stoljeća. Od najstarijih i pomalo blijedih fotografija s kraja 19. stoljeća, sve do ilustrirane zabilješke iz listopada tekuće 2010. godine, kada je urađen presjek za potrebe ove knjige. Čar viđenog i pročitnog, uz nezaobilaznu potvrdu stare novinarske konstatacije – kako jedna fotografija govori tisuću riječi, očituje se u spektru šarolikosti u kojoj, gledajući i čitajući ovu knjigu, čitatelj ima mogućnost ulaska u mali vremeplov spoznaje o bilješkama proteklog vremena na ovim prostorima. Jer nema se baš prilike vidjeti na jednom mjestu, baš kao na nekoj izložbi, »Subotica prije 100 godina«, »Sjećanje na igrokaz Sepa u Vajskoj«, »Sokake nostalgije u Sonti«, ali i »Susret na rallyju Dakar« ili »Beckhama u Zagrebu«. Sve su to istinite životne storije, zaustavljene čarolijom stare tehnike primitivnog fotografiranja uz pomoć baruta ili prvih žarulja, sve do današnje suvremene digitalne tehnologije. Crno-bijele ili savršeno kolorirane one jednako svjedoče o likovima osoba koje su zabilježene na njima, a tekstualni predložak Dražena Prčića i njegovih suradnika (Ivan

Andrašić, Zvonimir Pelajić, Stanka Čoban...), obogaćuje priču koja ih prati. Osobito starije fotografije u ovoj knjizi imaju dodatnu vrijednost, iako je svaka zabilježena storija na svoj način vrijedna, jer predstavljaju svojevrstan most prema mladima, koji iz današnjeg, suvremenog urbanog življenja promatrano baš i nemaju prigode upoznati se s minulom stvarnošću i dokučiti – kako je to nekada moglo izgledati.

Djeci koja odrastaju uz računala vjerojatno će biti zanimljivo vidjeti djeliće vremena u kome je žarulja bila pojam, a kinopredstava najveći doživljaj. Starijima, pak, čitateljima listanje i čitanje ove knjige daruje mogućnost sjetnog, ako ne i romantičnog podsjećanja na vrijeme vlastite mladosti, kada je sve to, ipak, bilo nekako drukčije. Jedno je, međutim, sigurno: knjiga »Priča o fotografiji« neće nikoga ostaviti ravnodušnim, baš kao što nisu ni do sada objavljeni fotosi i tekstovi istoimene rubrike koja živi punim zamahom i novim »pričama« o fotografijama koje stižu i dalje na adresu tjednika Hrvatska riječ. Kao što bi i pojavljivanje ove knjige moglo pridonijeti tome da naši redoviti i novi čitatelji, potaknuti primjerima iz ovog djela, i sami počnu pregledati svoje albume starih fotografija i uz njih složiti svoja sjećanja ili cjelovite priče. Jer ta je prošlost – zajednički dio svih nas. I mi smo njezini baštinici.

Zvonko Sarić

DRAŽEN PRČIĆ
I GRUPA AUTORA

PRIČA O
FOTOGRAFIJI

TREĆI MEĐUNARODNI INTERDISCIPLINARNI ZNANSTVENI SKUP U BEČU

Hrvatska kultura u dodiru sa susjedima

Sudionici Međunarodnog interdisciplinarnog znanstvenog skupa u Beču

Na skupu su se čula izlaganja i o vođanskim Hrvatima. Bilo je riječi o ulozi zajednice u kontekstu prekogranične suradnje Srbija-Hrvatska, o odnosu Josipa Andrića prema Slovacima i Ircima, te o pjesništvu Tomislava Žigmanova

U Hrvatskom povijesnom institutu u Beču (Institutum historicum Croaticum vindobonense) održan je prošlog tjedna treći po redu Međunarodni interdisciplinarni znanstveni skup »Croatia Austro-Hungarica«. S obzirom na činjenicu da je osnovna tema tih znanstvenih skupova život Hrvata na prostoru nekadašnje Austro-Ugarske Monarhije, tema ovogodišnjeg skupa bila je »Hrvati i hrvatska kultura u dodiru s inim kulturama i narodima na prostoru Austro-Ugarske Monarhije«.

Sudjelovali su znanstvenici iz Hrvatske, Austrije, Slovenije i Mađarske: prof. dr. sc. Ernest Barić, mr. sc. Stjepan Blažetin, prof. dr. sc. Alojz Jembrih, dr. Rober Hajszan, mr. sc. Sandra Cvikić, doc. dr. sc. Katarina Koprek, izv. prof. dr. sc. Vesna Mikolić, doc. dr. sc. Dinko Šokčević i doc. dr. sc. Sanja Vulić.

ULOGA U REGIJI

Mr. sc. Sandra Cvikić iz Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Područnog centra Vukovar, predstavila je svoj rad »Prekogranična suradnja Republike Hrvatske i Republike Srbije – važnost i uloga hrvatske zajednice u Vojvodini u provedbi regi-

onalne politike na primjeru Vukovarsko-srijemske županije« u kojem je ustvrdila da ono što obilježava uspostavu međunarodne suradnje sa susjednim državama bivše Jugoslavije tijekom zadnjeg desetljeća jest upravo bilateralna politika regionalne suradnje. Međutim, izlazak iz okvira pomirbe, koju osiguravaju bilateralne politike dobrosusjedskih međunarodnih odnosa, nije ostvaren na zadovoljavajućoj razini operativne funkcionalnosti, jer se stabilnost regije ne temelji na lokalnoj suradnji pograničnih područja.

»Naime, proces pridruživanja i integracije Republike Hrvatske u Europsku Uniju uvjetovan je politikom regionalne suradnje koja nema razrađen program u formalnom smislu, osim onoga u okviru predpristupne politike prekogranične suradnje IPA programa. Kako je politika regionalne suradnje nametnuta kao uvjet, zato i politika prekogranične suradnje zadnjih deset godina bilježi politički deficit lokalnih pograničnih samouprava zbog kompleksnosti problematika hrvatske poslijeratne tranzicije«. Ovaj rad mr. Cvikić analizira politiku regionalnoga razvoja i predpristupne politike prekogranične suradnje Republike Hrvatske s

Republikom Srbijom kroz protokol 'kritičke teorije', kako bi se u navedenom kontekstu definirala uloga i važnost hrvatske zajednice u Vojvodini na primjeru Vukovarsko-srijemske županije. Ona je zaključila kako kritička analiza daje nacrt asimetričnog predloška županijskog eurointegracijskog procesa prekogranične suradnje i odnosa prema hrvatskoj zajednici u Vojvodini kroz prizmu Rogićevih promišljanja o trećoj hrvatskoj modernizaciji.

ANDRIĆ I ŽIGMANOV

Doc. dr. sc. Sanja Vulić s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Odjela za kroatologiju, svoje predavanje održala je na temu »Odnos Josipa Andrića prema Slovacima i Ircima«, ustvrdivši kako je istaknuti hrvatski katolički intelektualac Josip Andrić primjer kulturnog i znanstvenog djelatnika, s golemim opusom radova različitoga tipa, čija djela hrvatskoj javnosti nisu dovoljno poznata, te je u svom radu analizirala njegova filološka i književna djela koja se odnose na Slovačku, kao i putopise i dojmove o Irskoj.

Mr. sc. Stjepan Blažetin s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu govorio je o pjesništvu Tomislava

Žigmanova kroz svoj rad »K'o ularom vezan«.

»Temeljna je poruka cjelokupne književne, a usudio bih se reći i javne, društvene djelatnosti Tomislava Žigmanova pronaći put iz tradicijskog prema modernom. Naime, ključno je pitanje kojem se lirski protagonist Žigmanov neprestano vraća, kako premostiti jaz između tradicije i suvremenosti, a da se ne negiraju, ne iznevjere korijeni, kako sačuvati tradicionalne vrijednosti u suvremenom svijetu... Žigmanov na ruševinama jednog prošlog svijeta, ili svijeta u nestajanju, nastoji izgraditi novi sustav vrijednosti, pronaći i ponuditi takav model koji će biti u stanju odgovoriti na izazove suvremenoga svijeta«, rekao je Blažetin uz zaključak kako na rubu hrvatskog kulturnog i književnog prostora nastaje jedan od najzanimljivijih lirskih opisa našeg postmodernog vremena.

Znanstveni skup završio je zajedničkim posjetom rodnoj kući glazbenika Franza Lista u mjestu Rajnof (njem. Raiding) te Frakanavu, rodnom mjestu preporoditelja gradišćanskih Hrvata Mate Meršića Miloradića, književnika Augustina Blazovića, Joška Weidingera i Antona Leopolda.

Zlatko Žužić

IZLOŽBA KATARINE TONKOVIĆ MARIJANSKI U SUBOTICI

Sjećanje na izuzetnu stvaralačku snagu

Njezina djela odolijevaju vremenu i nisu podložna nikakvom pravcu, ona su jednostavno preslik njezine duše, ocijenila je Olga Šram

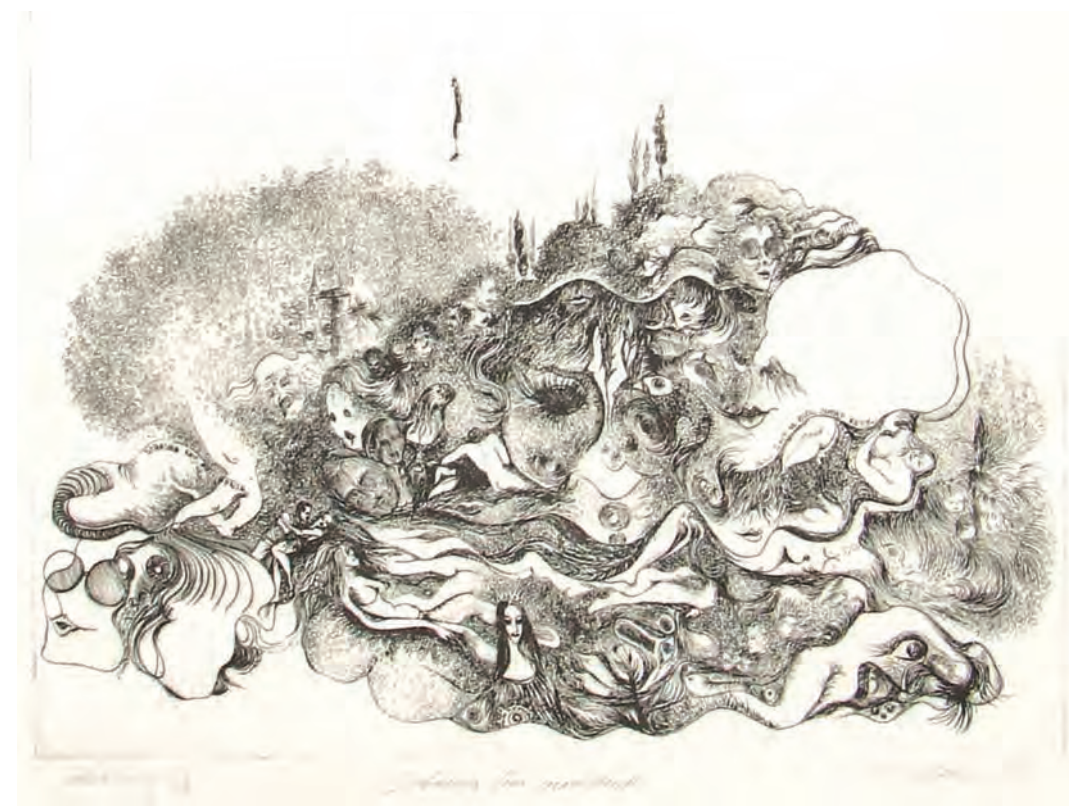
U povodu desetljeća od njezine smrti, u Modernoj galeriji Likovni susret u Subotici otvorena je izložba radova *Katarine Tonković Marijanski* (1947.-2001.). Ova subotička akademska grafičarka bila je i dugogodišnja kustosica Likovnog susreta, a svojim je radom dala veliki doprinos kulturi grada i pokretu umjetničkih kolonija.

Na memorijalnoj izložbi izloženo je oko 40 djela, mahom grafika izvedenih u klasičnim grafičkim tehnikama i crteža tušem. Ekspoziti su vlasništvo Likovnog susreta, Gradskog muzeja Subotica, privatnih kolekcija i umjetničkih kolonija. S druge strane, postoji još veliki broj njezinih djela za koje nije poznato u čijem su vlasništvu, ukazala je ovom prigodom ravnateljica Moderne galerije Likovni susret *Olga Šram*.

TRAGOM NESTALIH DJELA

»Njezina djela nalaze se u vlasništvu obitelji, institucijama kao što su Gradski muzej i Likovni susret, kolonijama Nyaradi u Ruskom Krsturu i Bucka Gányó u Subotici. Nažalost, nisu nam bila dostupna djela koja se nalaze u zbirci Franzer i dr. Vinka Perčića u Zagrebu. Također, njezina djela zastupljena su u zbirci Galerije u Miškolcu i kolonije u Počitelju. Međutim, postoji još veliki broj djela za koji ne znamo u čijim su rukama. Stoga ova izložba za namjeru ima potaknuti sve nas da krenemo tragom tih nestalih djela, koja se najvjerojatnije nalaze u vlasništvu privatnih lica u Subotici«, kazala je Olga Šram.

Govoreći o stvaralaštvu Katarine Tonković Marijanski, Šram je istaknula osjećaj umjetničke izuzetne stvaralačke

snage i energije u kombinaciji s njezinom lirskom dušom.

»Njezina djela su s jedne strane imaginarni pejzaži, a s druge spoj čudesnih nadrealnih likova koje posebnim postupkom smješta u neku ozbiljnu, pomalo tragičnu realnost. Spoj lirskog i tragičnog, realnog i nadrealnog daje njezinim radovima izuzetnu privlačnost. Kao u skrivalici, na slikama pronalazimo figure muškarca i žene, zarobljene unutar kaosa, u kojem ipak postoji jedan poseban red i logika nastajanja i nestajanja. Za svaki njezin rad, bio on bakropis ili nastao u tehnici tuša i pera, trebalo je puno vremena. Zbog toga su ovi formati mali, ali koncentrirane stvaralačke snage, ozbiljnosti i promišljenosti. Njena djela odolijevaju vremenu i nisu podložna nikakvom pravcu, ona su jednostavno preslik njezine duše i stanja, u kojima je uvijek bila otvorena prema svim impulsima i iznutra i izvana«, rekla je Olga Šram.

O UMJETNICI

Katarina Tonković, udana Marijanski, rođena je 1947. u Subotici. Diplomirala je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu 1976. godine u klasi profesora Ante Kuduza. U Likovnom susretu radila je kao kustosica i voditeljica Dokumentacijskog centra umjetničkih kolonija (Jugoslavije) punih dvadeset godina. Radu kolonija dala je nezaobilazan doprinos kao predsjednica Koordinacijskog odbora umjetničkih kolonija Jugoslavije, posebice u Vojvodini i subotičkom okruženju. Kao djelatnica u kulturi bila je angažirana na više planova – kao članica umjetničkih savjeta udruženja SULUJ i SULUV, članica brojnih žirija, organizatorica humanitarnih aukcija. Pružala je stručnu pomoć mladim umjetnicima i studentima.

Samozatjna i smatrajući kako joj nije od presudne stvarnosti odmieravati snage, ostvarila je tek nekoliko samostalnih izložaba: u Gradskoj knjižnici u Subotici zajedno s *Istvánom Szájkom*, 1988. u Osijeku zajedno s *Ivanom Jandrićem*, 1989. u Galeriji Francera u Subotici, te 1994. godine u Klubu Gerontološkog centra u Subotici. Izlagala je na mnogim skupnim izložbama u Subotici, a s izložbama Udrženja likovnih umjetnika Subotice i u drugim gradovima u zemlji te u Mađarskoj. Njezina djela bila su uvrštena u selekciju izložbe »Suvremena likovna umjetnost Hrvata iz Vojvodine« 1998. u Klovićevim dvorima u Zagrebu.

Izložba djela Katarine Tonković Marijanski bit će otvorena do 10. listopada, nakon čega će dio ovoga postava biti izložen u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici.

D. B. P.

MONS. EDUARD ŠPANOVIĆ ODLIKOVAN PRELATOM NJEGOVE SVETOSTI

Priznanje za posebno isticanje u službi Crkve

Papa Benedikt XVI. odlikovao je mons. *Eduarda Španovića*, začasnog kanonika, župnika i dekana u Srijemskoj Mitrovici i generalnog vikara Srijemske biskupije, čašću Prelata Njegove Svetosti. Kako piše u priopćenju Biskupskog ordinarijata Srijemske biskupije, ovo visoko odlikovanje dodjeljuje se svećenicima koji su se posebno istaknuli u službi Crkve te obavljaju odgovornu službu u Crkvi.

Odlikovanje Prelata Njegove Svetosti mons. Španoviću predao je mons. *Đuro Gašparović*, srijemski biskup za vrijeme nedjeljne svete mise 25. rujna 2011. u katedrali u Srijemskoj Mitrovici, nakon što je župni vikar vlč. *Mario Paradžik* dokument pročitao na latinskom jeziku i u hrvatskom prijevodu. Biskup je zahvalio Svetom Ocu na ovom odlikovanju i čestitajući mons. Španoviću zahvalio mu na revnom obavljanju svih službi u Srijemskoj biskupiji.

Uvodeći u misno slavlje biskup Gašparović podsjetio je kako smo prije tri godine od pape Benedikta XVI. primili veliki dar: ponovno uspostavljenu Srijemsku biskupiju sa svojim biskupom u okrilju Đakovačko-osječke crkvene pokrajine. U homiliji je biskup, tumačeći nedjeljna čitanja, predstavio život i postupanje dvojice sinova na očev poziv da pođu u vinograd. Prvi prihvaća ali ne odlazi, drugi ne prihvaća ali odlazi. Radi se ovdje o neiskrenosti i laži kada se jedno govori a drugo misli. Biskup je iznio primjere takvog ponašanja iz Svetog pisma: Herod i mudraci, Juda Iškariotski, farizej i carinik u hramu. Drugi sin je slika izgubljenog sina kao i svih onih koji, prije nego što odgovore na poziv, provjere ono što namjeravaju učiniti. Primjenjujući ovo na život vjernika biskup Gašparović je naglasio kako smo po krštenju, prvoj pričesti, potvrdi i drugim sakramentima rekli Bogu »da« i pozvani smo poslušati Isusa i prihvatiti njegovo poslanje koje nam povjerava. Na koncu je predvoditelj euharistijskog slavlja pozvao vjernike katolike u Srijemskoj biskupiji da se na budućem popisu stanovništva, koje će se u Republici Srbiji održati od 1. do 15. listopada 2011. godine, izjasne kao katolici i svatko po svojoj nacionalnoj pripadnosti, tj. da ne zataje svoju vjeru. Ako i ne budu pitani od popisivača o vjerskoj i nacionalnoj pripadnosti, neka zatraže da se to upiše.

Na kraju mise mons. Španović zahvalio je Svetom Ocu na ovom visokom odlikovanju, biskupu Gašparoviću na povjerenim službama, potpori i dobroj suradnji, te pozvao okupljene župljane na molitvu i zajedništvo za dobro župe i Biskupije.

Svečano i skladno pjevanje predvodio je katedralni zbor »Svete Cecilije« pod ravnanjem č.s. *Cecilije Tomkić*. Prigodno slavlje i lijepi sunčani jesenji dan zadržali su biskupa, svećenike i Božji narod u župnom dvorištu nakon svete mise, a takvi susreti uvijek su ugodni i dobrodošli.

Mons. Eduard Španović rođen je 22. rujna 1962. u Srijemskoj Mitrovici, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju i bogoslovni studij završio je u Đakovu, gdje je 1988. zaređen za svećenika. Službovao je kao kapelan u Osijeku i Donjem Miholjcu. Od 1990. do 1999. godine kao župnik je u Novom Slankamenu, a od 1999. župnik je u svojoj rodnoj župi u Srijemskoj Mitrovici. Godine 2004. imenovan je začasnim kanonikom kaptola tada Đakovačko-srijemske biskupije. Od 2005. godine dekan je Srijemskomitrovačkog dekana-ta. Ove godine imenovan je generalnim vikarom Srijemske biskupije. D. Š.

ČLANOVI ZBORA SVETE CECILIJE IZ ZEMUNA HODOČASTILI U ĐAKOVO

U čast bl. Majke Marije Terezije Scherer

Zbor Svete Cecilije iz Zemuna boravio je ovog mjeseca u Đakovu, u povodu mjesečnog hodočasničkog dana posvećenog bl. Majci Mariji Tereziji Scherer, suutemeljiteljici Milosrdnih sestara sv. Križa u Đakovu. Put je organiziran na inicijativu župnika župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu mons. *Joze Duspare*. Prije dolaska u Đakovo, hodočasnici su posjetili župu sv. Stjepana Kralja, odnosno svetište Gospe od Brze Pomoći u Slavanskom Brodu. Tu ih je vlč. *Ivan Lenić* upoznao s poviješću crkve i hodočasničkim aktivnostima.

Sljedeća hodočasnička postaja bili su franjevački samostan i crkva Presvetoga Trojstva u Slavanskom Brodu. Tom su prigodom hodočasnici pogledali posebno unutarnje uređenje ove crkve, osobito oltare i to sv. Josipa, sv. Antuna, sv. Križa, sv. Franje, Marije Pomoćnice i sv. Ane. Veliku pozornost privukla im je i bogato opremljena knjižnica koja se nalazi u sklopu franjevačkog samostana, koji inače pripada najboljim baroknim kompleksima u sjeveroistočnoj Hrvatskoj.

U Đakovu hodočasnički su obišli katedralu sv. Petra u neoromaničkom stilu, stolnu crkvu Đakovačko-osječke nadbiskupije. Glavni inicijator podizanja ove velelepne građevine bio je đakovački biskup *Josip Juraj Strossmayer*. Nakon toga posjetili su biskupski dvor izgrađen u XVIII. stoljeću u kasnobaroknom stilu. Nakon toga stigli su u franjevački samostan Milosrdnih sestara sv. Križa, što i jest bio krajnji cilj hodočašća. Veličanstveno euharistijsko slavlje u prepunoj crkvi predvodio je mons. Jozo Duspara, a svojim su glasovima slavlje upotpunili članovi zbora Svete Cecilije.

Mons. Duspara je u propovijedi, analizirajući život bl. Majke Marije Terezije Scherer, istaknuo kako je najveća prepreka u životu svakoga kršćanina ne uspjeti prepoznati Krista, sumnjati u njegovu veličinu i njegovu blizinu. Jako je važno, dodao je on, tu vjeru, koju su imali svi ljudi koji su proglašeni blaženima, pokušati primijeniti u praksi suvremenog načina života.

Danijela Lukinović

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merковиć

KRONOLOGIJA od 30. rujna do 6. listopada

30. RUJNA 1921.

Pionir kinematografije *Aleksandar Lifka* izabran je za tehničkog direktora Jugoslavenskog društva, koje je kasnije preimenovano u Orient film d.d. Dok je djelovao u ovoj tvrtki Lifka je u subotičkim kinima, i drugdje, instalirao strojeve za projektiranje filmova. Osim toga, u kinu Korzo samostalno je prikazivao filmove i držao predstave.

30. RUJNA 1983.

Skupa s Ljubljanom, Zagrebom i Kragujevcem – Subotica spada među najbolje snabdjevene gradove u zemlji.

30. RUJNA 1988.

U izdanju Srpske čitaonice i knjižnice u Irigu i NIU Subotičke novine, objavljena je knjiga 23 kritike subotičkog spisatelja *Vojislava Sekelja*.

1. LISTOPADA 1942.

U Subotici je rođen *Milivoj Prčić*, prozni pisac, pjesnik i publicist. Po obrazovanju je pravnik, a književni rad započinje sedamdesetih godina XX. stoljeća objavljujući priče u književnim i drugim glasilima (Rukovet, Večernji list, Start, Vjesnik, Klasje naših ravni, Žig, Hrvatska riječ). Zbog sudjelovanja u »hrvatskom proljeću« više godina onemogućen mu je rad u sudstvu, uskraćena mogućnost istupanja u javnosti, objavljivanja u tisku, periodici i dr. Tiskana su mu djela: Stari zid (1992.), Zadnja pošta: Subotica (2001.), Salaš u lampasu (2004.), I nakon desetljeća (2005.), Južno od tranšeja (2007.), Pisme za nuz sviću

(2008.). Dobitnik je priznanja Pro Urbe.

1. LISTOPADA 1945.

Objavljena je odluka o klanju svinja i raspodjeli masti, te odluka o dozvoli klanja tovnih svinja svim samotovljačima.

1. LISTOPADA 1989.

Na godišnjoj skupštini Nogometnog kluba Bačka za predsjednika Izvršnog odbora izabran je *Marin Skenderović*, a za predsjednika Skupštine *Ilija Šujica*.

2. LISTOPADA 1739.

U trogodišnjem ratu između Habsburške Monarhije i Turske, koji je okončan sklapanjem mira u Beogradu (2. listopada), istaknuli su se i subotički graničari svojim vojničkim podvizima, ali i velikim gubicima u ljudstvu, naoružanju i materijalnim sredstvima. Povrh svega, uslijed ratnog stradanja i razaranja, razbukta se epidemija kuge (od 1738. do 1740.), koja je pokosila više tisuća života - najviše u Subotici, Somboru i Baji.

2. LISTOPADA 1873.

U epidemiji kolere koja je harala Suboticom od početka srpnja do 1. listopada navedene godine, od 1561 bolesnika ovoj teškoj bolesti podleglo je 877 osoba. Smrtnost je dosegla veoma visoki omjer od 56,2 posto.

3. LISTOPADA 1849.

Ukazom kralja *Aleksandra I.* Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca preimenovana je

u – Kraljevinu Jugoslaviju. Subotica je do tada bila u sklopu Bačke oblasti, a ovim je aktom postala dijelom Dunavske banovine, jedne od devet banovina.

3. LISTOPADA 1935.

U Subotici je rođen *Petar Šarčević*, redatelj, kritičar, esejist, putopisac i prevoditelj, istaknuti kazališni djelatnik i pedagog. Po završetku Pravnog fakulteta, diplomira i na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu. Bio je stalni redatelj zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta, njegov dugogodišnji ravatelj i profesor na Akademiji. Ostvario je oko 120 dramskih i opernih djela, nadalje radio i tv-drama. Zapažena mu je knjiga eseja i kritika »Od danas do sutra«. Umro je 12. prosinca 2001. godine.

4. LISTOPADA 1928.

Prvi put se počinje govoriti o potrebi premještanja tramvajske pruge iz Ulice kralja Aleksandra (današnji Korzo) u Strossmayerovu i Sudarevićevu ulicu, te da bi kod Rudića trebalo izgraditi novo stajalište. Nešto kasnije ova je zamisao ostvarena.

4. LISTOPADA 1985.

Zahvaljujući otkriću dr. *Klause Shtiopa* iz Mainza subotički Historijski arhiv došao je u posjed vrlo vrijedne gravire, zapravo mape – koja je dio jedne majstorske diplome – na kojoj je prikazan plan grada s početka XIX. stoljeća. Nastala je, po svemu sudeći, između 1815. i 1817. godine.

5. LISTOPADA 1927.

Na trgu pred Gradskom kućom položen je temeljni kamen s pergamentom, umjetničko djelo akademskog slikara Save Rajkovića, na spomenik samozvanom caru Jovanu Nenadu Crnom. Sam spomenik, kojega je izradio kipar *Petar Palavičini*, otkriven je 27. listopada iste godine. Srušen je 1941. godine tijekom okupacije Subotice, a ponovno podignut 1991. godine.

5. LISTOPADA 1958.

Koncertna sezona u Subotici započela je proslavom 40. obljetnice plodnog umjetničkog stvaralaštva kompozitora *Jakova Gotovca*. Na koncertu priređenom u kazalištu, pod ravnanjem maestra *Milana Asića*, nastupila je Subotička filharmonija koja je izvela više Gotovčevih skladbi i ulomke iz njegovih opernih djela. Koncertu je bio nazočan i sam slavljjenik – Jakov Gotovac.

6. LISTOPADA 1743.

Magistrat je zaprimio zapovijest Kraljevske komore kojom se carinicima zabranjuje da od stanovništva Svete Marije (Subotice) ubiru carinske dažbine i tridesetinu, odnosno, imaju se pridržavati odredaba o privilegiju, što su ih dobili grad i njegovo stanovništvo.

6. LISTOPADA 2000.

Subotička televizija vraćena je u vlasništvo subotičke općine, a za vršitelja dužnosti direktora Televizijskog centra postavljen je *Antal Biacsi*, ravatelj Radio Subotice.

MOJITO - MOHITO KOKTEL*Potrebni sastojci:*

- 3 žličice smeđeg šećera od šećerne trske (ima ga u trgovinama)
- 1 svježa limeta
- 1 dl bijelog ruma (Havana club) ili drugi
- 2 dl tonika
- 4 vrška svježe metvice
- 4 žlice drobljenog leda

Priprema:

Priredite dvije čaše od 2 dl. Limetu dobro oprati, osušiti, prerezati na pola i iscijediti sok. Žlicom istrugati sve ostatke iz kore. Koru rezati u krug da se dobije tanka spiralna vrpca. U svaku čašu staviti žličicu i pola šećera zaliti sokom od limete. Na tanjuriću žlicom malo prognječiti metvicu pa staviti u čaše, dodati led, zaliti rumom, zatim tonikom. Čaše ukrasiti korom limete. Živjeli!

KUBANSKI KOLAČ OD KOKOSA*Potrebni sastojci:*

- 2 šalice šećera / 1 šalica vode / 4 žumanjka blago tučena /
- ½ šalice finog bijelog vina / ½ žličice cimeta / 20 dag kokosovog brašna

Priprema:

Šećer i voda se pomiješaju i kuhaju na blagoj vatri dok ne nastane sirup. Šalica toplog sirupa postepeno se, uz stalno miješanje, dodaje žumanjcima. Preostali sirup se pomiješa s bijelim vinom, cimetom i kokosovim brašnom. Masa se stavi na vatru pa se i dalje miješa. Kad zavrije, izlije se u tepsiju i ½ sata peče u pećnici na 175 stupnjeva. Servira se zasebno ili uz sladoled od vanilije.

KREOLSKO PILE*Specijalitet tropske kuhinje**Potrebni sastojci:*

- 1 pile / 3 češnja češnjaka / 2 luka / 1 žličica mažurana /
- 1 žličica kumina / 1 žličica soli / ¼ žličice papra / 1 naranča / 120 ml ulja

Priprema:

Pile narežite na četvrtine, pa na osmine. Češnjak nasjecajte i pomiješajte s mažuranom i kuminom. Dodajte sok naranče. Time prelijte piletinu. Luk narežite na kolute i njime prekrijte komade pileta. Neka sve odleži barem 2 sata u hladnjaku. Pecite komade pileta na vrelom ulju dok ne posmeđe. Dodajte marinadu i luk kako biste napravili umak. Posolite i popaprite, pokrijte posudu i pirjajte na niskoj temperaturi još 25 minuta.

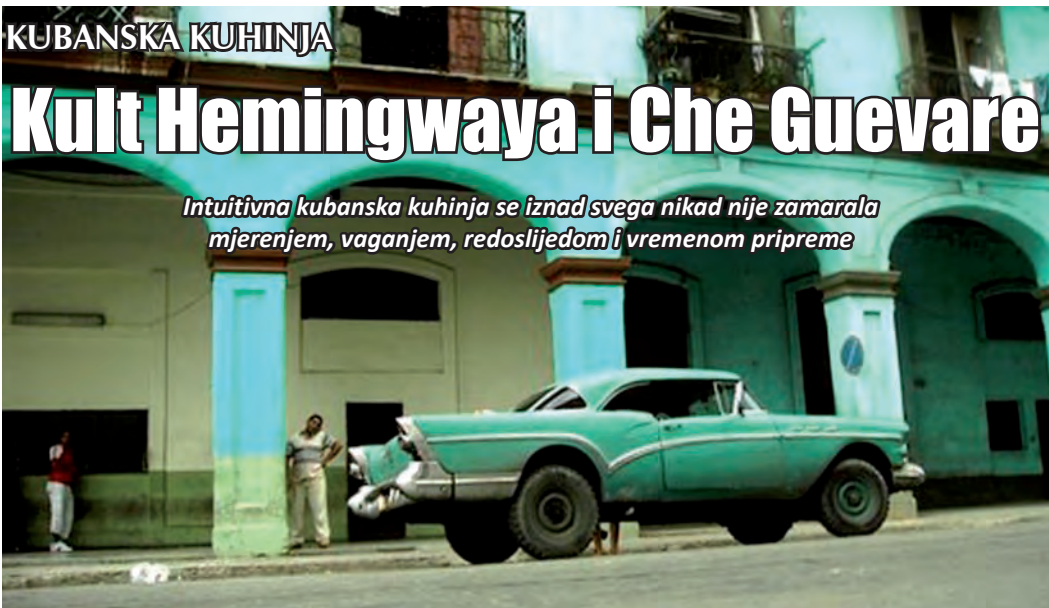

KUBANSKA KUHNJA

Kult Hemingwaya i Che Guevare

Intuitivna kubanska kuhinja se iznad svega nikad nije zamarala mjeranjem, vaganjem, redoslijedom i vremenom pripreme

Kuba je na jednoj strani kult *Hemingwaya* i *Che Guevare*, do iznemoglosti popravljani američki automobili iz pedesetih godina i siromaštvo, a na drugoj moderna komforna hotelska zdanja po ukusu zapadnog čovjeka. Mislili ovo ili ono, bez cijele te zamamne mješavine ne bi bilo ni kubanske kuhinje. Po svom podrijetlu kubanska je kuhinja pod utjecajem dvaju faktora: španjolskog i afričkog, iako su se u kasnijim periodima, s dolaskom kineske emigracije krajem 19. stoljeća, nadovezali elementi azijske kuhinje.

Španjolci su na Kubu uvezli rižu, limun, naranče, goveda i konje, s čime su pripremali svoje obroke. Afrički robo-

vi su hrani koju su im davali Španjolci dodavali onu koju su donijeli iz rodnog kraja - juku, kimombo i kukuruz. Kasnije su se svi ti elementi spojili u stvarajuću kubansku kuhinju. Kubanska kuhinja je mješavina južnoafričke, španjolske i kretolske kuhinje.

Doručak je istinsko gurmansko zadovoljstvo. Kruh s maslacem, omlet, croquetas, komadi pržene dimljene slaninice zamotane u rolice i kava s mlijekom.

U glavne namirnice spada ju i crveni i crni grah, koji se često skupa s rižom ukuhava u gustu smjesu i čini još jedno kubansko jelo – moros y cristiano. Sofrito je osnova brojnih kubanskih jela, a sastoji se od

luka, češnjaka, zelenih paprika, papra i origana popečenih na maslinovu ulju.

Dobro će vam doći mali zalogači sljedećih naziva: pastelitos, croquetas, empanadas... Nezaobilazni su tamalesi, s kukuruznim brašnom, komadićima svinjetine i zamotani u listove kukuruza.

Kako je Kuba zemlja šećerne trske, slastice su prisutne na svakome koraku. Svako bolje jelo ili večera završava prije kave, ruma i cigare s nečim slatkim.

Po obilnom obroku Kubanci se zaslade s Flan de caramelo, karamelinim pudingom »uvezanim« iz Španjolske, kuglicom sladoleda ili kakvom tropskom voćkom. Pudinzi se obično prave od kukuruznog brašna, šeće-

ra, mlijeka i jaja, s bademima, cimetom, grožđicama.

Za Kubu vezujemo svakako i pisca poznatih, vječno u srcima i danas mnogih romana Ernesta Hemingwaya. Primjerice »Za kim zvona zvone«, roman koji je upravo napisan na Kubi 1939. godine, zatim »Zbogom oružje«, »Snjegovi Kilimandžara« i drugi.

Ako se želite osjećati hemingwayski, popijte daiquiri (omiljeno piće Ernesta Hemingwaya), ili mojito koktel u sumrak uz zvuke salse i kubansku cigaru.

Branka Dulić

Bakina škrinja svjeta:

- Ukoliko pravite pogaču ili neku drugu slasticu a nemate prašak za pecivo, ne odustajte. Idealna zamjena je rum ili neko drugo žestoko piće. Kao zamjena može vam poslužiti i vrećica sode bikarbone.

- Slastica s maslacem neće izgubiti od svog okusa i kvalitete, ukoliko maslac zamjenite svježim sirom. Za one koji vode računa o kalorijama ovo može biti vrlo dobro rješenje. Količinu maslaca zamijenite duplom količinom svježeg sira.

- Da bi se izbjeglo zgrušavanje kreme s mlijekom u nju treba ukuhati žličicu gustina.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813
www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskoplja, Laboratorij, Alergotest

Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox, Ellman-Radiotalasna kirurgija

Tehnika emocionalne slobode-EFT, Masaža, Bahove kapi, Biopton, Magneti i ostalo...

NOVO U POLIKLINICI ! doc.dr sci.med. Stamenko Šušak - Kardiohirurg - Sremska Kamenica

Poliklinika za vašu obitelj

	PROVR- TI RUPU	PJESMA KO- JU IZVODE GORAN BA- RE I PLA- CENICI	VRSTA BOMBONA	NAŠA PJEVAČICA (DANIJELINA SESTRA)	ČIRIL IVEKOVIĆ	DUŠIK	ADAPTACI- JA DJELA ZA FILM ILI TV	PREFIKS ZA DUBOKU STAROST	RASKOL, RASCJEP	VLADAR U EMIRATU (MNOŽ.)	ČOVJEK IZ SPLITA	TANTALO- VE ...	GLADIJA- TOR NA KOLIMA (ESEDU)
NAPJEVI UZ BOŽIC- NE BLAG- DANE													
KORICE KNJIGE (MNOŽ.)						PRATILAC SVETOG NIKOLE BORIS NOVKOVIĆ							
SMIJEŠNA PRIČICA, VIC					ŽENE IZ BRAZILA PONOVO, IZNOVA (LAT.)								
JAPANSKI GOVOR CVIJECA								AUSTRIJSKI GRADIĆ (obrnuto: DEIR)					
POKAZNA ZAMJENI- CA (OVO)			EMIL NOLDE GL. GRAD ČESKE		NAŠ ZAGO- NETAČ, NEDJELJKO VICTORIA ABRIL			OVISNICE O ETERU	RASPAČAVA- ĆI DROGE			AUSTRIJA SJEVERNO- AMERIČKA DRŽAVA	
PLOVILOM IZIĆI IZ LUKE										"AKRONIM" ELIZABETH TAYLOR			
50 SKANDI	SEVERININ STARI HIT OSAMLJE- NOST												ODGOVO- RITI NA POZDRAV, OTPOZ- DRAVITI
NA OVU STRANU, AMO						TAL. DRA- MATIČAR, PIETRO KONJI U PJESMI							
PRIČA O POZNATOJ OBITELJI					PORTUGAL- SKO GORJE LAĐE U OBLIKU KOVCEGA					IZNAD UČENIK REALNE GIMNAZIJE			
STO ČET- VORNIH METARA			ROMAN L. TOLSTOJA PRETEČA KLAVIRA (MNOŽ.)								DRAŽEN ZEČIĆ NAILAZITI NA KOGA, SUSRETATI		
ZIDARSKA ZLICA									ESADIN IMENJAK MJESTO KOD ORAŠJA				
HLADE- TINA (FRANC.)						KORSAKOV- LJEVA SIM- FONIJA RIM, KUĆ- NI DUHOVI						"RAZRED" ANTIČKA POSUDA ZA PICE	
DNEVNI BORAVAK U DALMATINSKOJ KUĆI ADRIJANA ODMILA						TEŠKA ZARAZNA BOLEST SIRNICE I ZELJANICE							
BAREM (PUĆ.)					OPĆA IMENICA (GRAM.) EVO, ETO								
MUŽEV BRAT (MNOŽ.)								ŠTUČATI (PUĆ.) IVICA DUKAN					
UPALA OČNE MREŽNICE (RETINE)										POGRDNO MAĐ. IME SLOVAKU LUKSEM- BURG			
"AMPER"		PJEVAČ IVICA SIKIRIĆ				BIVŠI TAL- SKUJAS, IVANO							

božićne pjesme, uvezl, krampus, šala, brazilike, ikebana, ried, to, en, nedić, a, ispliviti, akr, trava zelena, ovamo, aretino, saga, acor, nad, ar, rat i mir, dz, mistrifa, esad, aspik, antar, r, tnel, ko-lera, a ono, apelativ, djeverit, icati, retinits, tot, a, ico, edalini.

RJEŠENJE KRIŽALJKE:

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Bruno Anušić, Ljiljana Dulić
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Josip Stantić,
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

mr. sc. Jasminka Dulić
e-mail: hrurednik@tippnet.rs

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić
e-mail: zsarić@hrvatskarijec.rs

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bašić Palković (kultura)
e-mail: dbpalkovic@hrvatskarijec.rs
Dušica Dulić (novinarka)
e-mail: dusicad@hrvatskarijec.rs
Slavica Mamužić (novinarka)
e-mail: smamuzic@hrvatskarijec.rs
Zvonimir Perušić (ekonomija i redaktura)
e-mail: zperusic@hrvatskarijec.rs
Dražen Prčić (sport i zabava)
e-mail: dprcic@hrvatskarijec.rs
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
e-mail: zvukov@hrvatskarijec.rs
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
e-mail: mkopunovic@hrvatskarijec.rs
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

TEHNIČKI UREDNIK:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić
Josip Horvat

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ivan Andrašić

Trofeji apatinskih alasa

Mеду najstarijim zanimanjima žitelja podunavskog gradića Apatina, svakako zbog idealnih prirodnih uvjeta, bio je lov i ribolov. Zahvaljujući izuzetnom obilju ribe u okolnim podunavskim močvarama, apatinski ribari su već stoljećima najpoznatiji na prostorima bivše Jugoslavije. Tragovi o njima sežu do zapisa u srednjovjekovnim dokumentima. Tako je u jednom od poreskih izvješća za apatinska naselja Bukčenić i Sontu 1720. napisano: »Imaju dobre prihode, osobito od ribolova na Dunavu, a često od toga žive cijele obitelji«.

Mnogobrojni rukavci i ritovi rijeke Dunav, sa svojim neiscrpnim i raznovrsnim ribljim potencijalom, predstavljali su

veliku bazu za razvoj ribolovne djelatnosti i najznačajniju gospodarstvenu komponentu populacija naseljenih na apatinskom području, od neolita, pa sve do sedamdesetih godina XX. stoljeća. Ribarstvo na ovim prostorima doživljava puni procvat i na najvišu razinu dolazi u vrijeme i poslije komorske kolonizacije, kada se u Apatin, do konca XVIII. stoljeća, naseljava oko 200 njemačkih ribara. Ovi doseljenici, profesionalni alasi, donijeli su sa sobom i dragocjena iskustva uporabe različitih alata, sprava i tehnika ribolova, koje su malobrojnim ribarima starosjediocima do tada bile nepoznate. Prije svega, u uporabu su uveli tzv. velike ribarske alate, poput mreža, laptaša, alova i drugih. Do tada

su na ovim prostorima rabljeni isključivo mali ribarski alati.

Pridošli njemački alasi dali su veliki doprinos razvoju ribarstva, ne samo u Apatinu, nego i u cijeloj Bačkoj, Banatu, Baranji i Srijemu, pa i na području Jugoslavije i susjedne Mađarske. Tako je slavni apatinski tip čamca, apatinac, zahvaljujući svojim izuzetnim odličjima, postao glavno plovilo ribara na ovim prostorima, a ribari na Savi su ovaj naziv rabili i za vršku (op.a. jedan od ribarskih malih alata). Esnafski privilegij apatinskim zanatlijama dodijeljen je 1770. godine, a ovdašnji alasi su već 1772. dobili svoj esnaf. Godinu dana kasnije s još nekoliko srodnih zanata formirali su i ujedinjeni esnaf. Zahvaljujući

ribolovnim revirima koji su spadali u najbogatije na ovom dijelu Dunava, kao i izuzetno velikom broju profesionalnih ribara, ulov ribe na apatinskom području uvijek je bio izuzetno bogat. U XX. stoljeću bilježen je ulov od danas nevjerovatnih 22 milijuna kg ribe na potezu od Baje do Pančeva. Trećinu ove količine ulovljene ribe ostvarivali su apatinski alasi. Bili su poznati ne samo po velikoj količini ulovljene ribe, nego i po ulovima kapitalnih primjeraka. Apatinski povjesničar i etnolog Tomislav Šimunović prikupio je raspoloživu građu o ovim ljudima i njihovoj djelatnosti i sačuvao je za buduće generacije među koricama knjige »Nekad bjehu alaska vremena«. Tako u njoj možemo pronaći i službeni potvrđen podatak da je 1958. godine na Kazuku zabilježen ulov soma (*Silurus glanis*) od 208 kg. Prije gradnje HE Đerdap u vodama ribolovnog područja Apatin mrijestile su se i: moruna (*Huso huso*), dunavska jese-tra (*Acipenser guldenstaedti*) i sim (*Acipenser nudiventris*). Tako je od strane apatinskih alasa prije šezdesetak godina ulovljena i ova kapitalna moruna, za koju ne postoje podaci o težini i duljini, ali je sačuvana ova fotografija. Status najvećeg centra slatkovodnog ribarstva u Austro-Ugarskoj Monarhiji, Kraljevini Jugoslaviji, pa i u poslijeratnoj Jugoslaviji Apatin je zadržao sve do zamiranja ove djelatnosti sedamdesetih godina XX. stoljeća.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila,
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete

POSTANITE I VI ČLAN VELIKE PORODICE »CROATIA OSIGURANJA« D.D. IZ ZAGREBA

»Milenijum osiguranje« A.D.O. Beograd-Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon +381(24) 555-867 i 552-406
e-mail: mios@tippnet.rs
www.milenijum-osiguranje.rs
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

U POVODU 1. LISTOPADA – MEĐUNARODNOG DANA STARIJIH OSOBA

Bako, djede... volim vas!

I stiže i posljednji dan rujna. Sutra, prvog dana listopada obilježiti ćemo dan naših starih. Naime, svjetska skupština UN-a o starenju, koja je održana 1982. u Beču, preporučila je da se jedan dan u godini posveti starijim osobama i njihovim problemima, te je proglasila 1. listopada Međunarodnim danom starijih osoba.

To me je ponukalo da ponovno razmislim o tome kako bi svijet bio prazan a svi mi na gubitku kada ne bi bilo baka i djedova.

Bake i djedovi imaju višestruku svrhu. Oni služe da razmaze djecu, svoju unučad, da pričaju najljepše priče ili otkrivaju po neku pikantiju iz života naših roditelja. Potom bitna im je uloga ispunjavati svaku djetetovu želju s naglaskom na pripremanje jela koje volimo, iako nam roditelji to ne dopuštaju. Oni uvijek znaju kako je to nekad bilo i što učiniti sada. Nikada nas ne ostavljaju bez džeparca, iako mirovina još nije bila i razumiju sve moje prohtjeve, da ne kažem hirove.

Međutim, nemaju svi tu sreću živjeti s bakom ili djedom. Poneki ih rijetko viđaju jer ne žive u istom mjestu ili čak i državi, a ima i one djece kojima su bake i djedovi preminuli, te ne mogu uživati u njima.

SUPERBAKA

Poznam baku kakve nema,
kuću redi, jelo sprema.
Dok tata i mama rade,
bakica im čuva mlade.
Za školu ih jutrom budi,
kolače uz mlijeko nudi.
Na sve stigne, ne govori...
Ali vrata kad zatvori,
žuljevite sklapa ruke,
pomoli se za unuke.
I za druge baka moli.
Njeno srce sve nas voli.

Ivan Boždar

OBOJI DJEDA

TKO IMA PRAVO BITI DJED

Onaj tko je mnogo prebolio,
onaj što je mnogo prevolio.
Onaj tko je unuka branio
kad je unuk cipele juhom nahranio.
Onaj tko je baki poklonio najljepše dane,
tko bi štap i lulu dao za mališane.
Tko se znao igrati šuljačke,
tko je umjesto ruku imao ljuľjačke.
Djed može postati dječak svaki
koji nikada nije rekao baki
da vječito brunda i samo kvoca.
Djed može biti dječak
koji zna od čistog smijeha
i ljubavi izmisliti unuku oca.
Taj neka ima prava djeda,
s rukama na leđima neka samo šeta,
šeta i samo gleda, gleda.
Takvom djedu neka je sav rad
da se prisjeća kako je bio mlad.

Zvonimir Balog

OBOJI BAKU

Stoga bi trebalo bar sutra podsjetiti se kako su nam bitni naši stari, naše bake i djedovi, majke i dide... kako ih već tko zove. Predlažem vam da ih svakako sutra posjetite i svoje obveze prilagodite njima. Neka vam, dragi moji mali i veliki čitatelji Hrckovih strana, ne bude teško što je sutra vikend i što ste možda nešto drugo planirali. Dopustite si pauzu od svih obveza i prepustite se tom srcu koje kuca za vas. Možete biti samo na dobitku.

Ukoliko ste kreativni, a svi smo mi na neki svoj način kreativni, priredite im poseban ugođaj tako što ćete im odrecitirati ili pročitati neku pjesmu, možda otplesati, zapjevati ili zasvirati nešto. Razgalite dušu i srce vaših baka i djedova i ogrejte se u sreći koju ćete im pružiti. Možete im izraditi neku prigodnu čestitku od jesenjih plodova ili nacrtajte neki crtež. Fotografirajte se i napravite interesantan ram za tu sliku. Vi malo hrabriji napravite neki kolač ili već osmislite neki performans. Sve je dopušteno da bi se ispunio zadatak - staviti osmijeh na njihova lica.

Ukoliko ste u onoj drugoj skupini koja nema baku i djeda, ne očajavajte, postoji i ona druga kategorija - bake i djedovi koji nemaju unučad. Budite VI njihova unučad, a oni će to već znati cijeniti. Sigurno poznajete nekog starijeg koji nema nikog svog, pa ga posjetite sutra.

Naravno, ova priča ne bi se trebala završiti sutra. Bilo bi dobro da ustalite neki dan ili raspored te kontinuirano posjećujete svoje stare. I nekoliko minuta puno znači, jer doći će dan kad ćete poželjeti da imate mogućnosti za bar još koji minut provesti s njima.

Naravno, zagrljaji i poljupci u neograničenim količinama toplo se preporučuju. A ukoliko ste raspoloženi možete nam poslati i svoje fotkice s ovog događaja koje ćemo rado objaviti.

I mogli bismo još puno pričati o bakama i djedovima, o fantastičnim mirisima koji izlaze iz njihovih kuhinja, o toplini koja zrači iz njih, o tajnama koje samo s njima djelimo i o bezbroj drugih stvari. Svatko bi imao tu štošta dodati... a ja samo kažem ne zaboravite im reći koliko ih VOLITE jer i oni VOLE vas.

Majko Božja Bistrička, moli se za nas

Proteklog vikenda, 17. i 18. rujna, vjernici Subotičke biskupije bili su na redovitom hodočašću u Mariju Bistricu. Među 300 hodočasnika, koliko ih je putovalo, bila su i djeca, njih petnaestak. Neke od njih uspjeli smo i fotografirati ispred crkve u Ludbregu skupa s vlč. Andrijom Anišićem.

Sve pohvale za male hodočasnike i poziv i ostalima da se priključe sljedeće godine.

NOĆ ISTRAŽIVAČA U SUBOTICI

Najbolji kemičari iz »Milutinovića«

Učenici OŠ »Ivan Milutinović« bili su najuspješniji na natjecanju iz kemije održanom u okviru »Noći istraživača« u Subotici. Ova škola je pobijedila u ekipnoj konkurenciji, a najbolji mladi kemičar je, također, iz ove škole: **Sara Dulić**, učenica VIII c razreda koja pohađa nastavu na hrvatskom jeziku. **Nikola Sadovek** iz VIII b zauzeo je III mjesto.

Manifestacija »Noć istraživača« održana je po prvi puta u Subotici, istodobno kao i u 320 gradova starog kontinenta. Kako je 2011. godina godina kemije, đaci iz pet osnovnih subotičkih škola sudjelovali su u izvođenju malih kemijskih pokusa. Posjetiteljima i stručnom žiriju učenici su prezentirala kako izgleda kemijski vulkan, kako se piše nevidljivo pismo, kako se prave kemijski kokteli...

I. M.

KALENDAR VAŽNIJIH DATUMA

KALENDAR za idući tjedan

- listopad - mjesec skrbi o starima
- listopad - mjesec borbe protiv raka dojke
- listopad - Nacionalni mjesec pravilne prehrane
- 1. listopada - Svjetski dan vegetarijanstva
- 1. listopada - Međunarodni dan starijih osoba
- 1. listopada - Svjetski dan ljudskih naselja
- 1. listopada - Svjetski dan svjesnosti o hepatitisima
- 1. listopada - Međunarodni dan glazbe
- 1. listopada - Međunarodni dan ukidanja nuklearnog naoružanja
- 2. listopada - Međunarodni dan nenasilja - UN
- 2. listopada - Dan plave vrpce - Dan osoba sa stomom
- 2. listopada - Svjetski dan stanovanja
- 2. listopada - Svjetski dan životinja s farmi
- 2. listopada - Svjetski dan domaćih životinja
- 3. listopada - Svjetski dan laboratorijskih životinja
- 3. listopada - Međunarodni dan djeteta
- 3. listopada - Međunarodni dan mira
- 3. listopada - Svjetski dan stomičara
- 4. listopada - Dan ružičaste vrpce
- 4. listopada - Svjetski dan zaštite životinja
- 5. listopada - Svjetski dan pješaka
- 5. listopada - Svjetski dan učitelja (UNESCO) - UN
- 6. listopada - Međunarodni dan hodanja
- 6. listopada - Međunarodni dan staništa - UN
- 6. listopada - Svjetski dan hospicije i palijativne njege
- prvi tjedan - Dječji tjedan

PETAK
30.9.2011.

06:05 Najava programa
 06:10 Trenutak spoznaje (R)
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 09:07 Hotel dvorac Orth 9
 09:52 Vijesti iz kulture (R)
 10:00 Vijesti
 10:06 Svijet za sebe:
 Zaboravljena kraljevstva
 Afrike, dok.serija
 11:10 Oprah show
 12:00 Dnevnik
 12:30 Kad zavolim, vrijeme
 stane - telenovela
 13:20 Sve će biti dobro, serija
 14:05 Vijesti uz hrvatski
 znakovni jezik
 14:15 Drugo mišljenje
 14:50 Alisa, slušaj svoje srce
 15:35 Međimurska zlatarija,
 emisija pučke i
 predajne kulture
 16:05 Skica za portret: Vlasta
 Žanić
 16:25 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 17:15 Globalno sijelo
 17:40 Putem europskih
 fondova
 17:55 Iza ekrana
 18:30 Capri 3, telenovela
 19:30 Dnevnik
 20:10 Hrvatska policija u
 Domovinskom ratu,
 dokumentarni film
 21:05 Premijera tjedna:
 Milijunaš s ulice,
 američki film
 23:10 Dnevnik 3
 23:35 Vijesti iz kulture
 23:40 Peti dan, talk show
 00:35 Filmski maraton - ciklus
 Jima Jarmuscha:
 Čudnije od raja,
 američko-njemački film
 02:15 Filmski maraton:
 Opsesija, talijanski
 film (R)
 04:30 Skica za portret
 04:40 Hotel dvorac Orth 9,
 serija (R)
 05:25 Globalno sijelo (R)

06:20 Najava programa
 06:25 Kad zavolim, vrijeme
 stane - telenovela(R)
 7:10 Silvestrove i Čičijeve
 tajne, crtana serija
 07:30 Pipi Duga Čarapa
 07:55 Mala TV

--:-- TV vrtić: Kava
 --:-- Patuljkove priče:
 Vodenkonj Balonko,
 crtani film
 --:-- Tajni dnevnik patke
 Matilde: Izlet
 08:25 Neuhvatljivi prašćić
 Rudi, serija za djecu
 08:50 Školski sat: Kamenje
 --:-- Puni krug
 09:35 Olujni svijet, serija
 10:00 Prijenos sjednice
 Hrvatskog sabora
 13:30 Reprizni program
 13:45 Drugi format (R)
 14:30 H2O Uz malo vode!,
 serija za mlade
 14:55 Edgemont 1, serija
 15:20 Školski sat:
 Kamenje (R)
 15:50 Puni krug (R)
 16:05 Meteor i veliki kotači,
 crtani film
 16:20 Mala TV (R)
 16:50 Poštar Pet, crtani film
 17:05 Šaptač psima 5
 18:00 Regionalni dnevnik
 18:20 Županijska panorama
 18:30 Briljanteen
 19:10 Silvestrove i Čičijeve
 tajne, crtana serija
 19:30 Glazba, glazba... pop
 20:00 Filmska zvijezda - Riba
 u borbi za opstanak,
 dokumentarni film
 20:55 Priljavi seksi novac 2
 21:45 Nijemi svjedok 13,
 serija
 23:20 Na rubu znanosti:
 Jahvina slava - drevna
 biblijska letjelica
 00:10 Vrijeme je za jazz
 01:10 Retrovizor: Moja obitelj
 7b, humoristična serija
 01:40 Retrovizor: 24 (7),
 serija (R)
 02:25 Noćni glazbeni program

06:10 Naši najbolji dani, serija
 06:55 Neustrašivi Scooby
 Doo, crtana serija
 07:20 Bumba, crtana serija
 07:35 Tomica i prijatelji,
 crtana serija
 07:45 TV izlog
 08:00 Nate Berkus Show
 08:55 Teresa, serija R
 10:55 TV izlog
 11:10 Kad lišće pada, serija R
 12:10 Ljubav i kazna, serija R
 13:10 IN magazin R
 13:55 Teresa, serija
 16:00 Larin izbor, serija R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Kad lišće pada, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Ljubav i kazna, serija
 21:00 Larin izbor, serija
 22:00 Policijska akademija 6:
 Grad pod opsadom,

igrani film
 23:40 Dokaz života, film
 02:05 Ezo TV, tarot show
 03:35 Boa, igrani film R
 05:05 Wyvern, igrani film
 06:30 IN magazin R
 07:00 Kraj programa

05.05 RTL Danas, (R)
 05.45 Dragon Ball Z, film
 (dvije epizode)(R)
 06.30 Cobra 11, akcijska serija
 (dvije epizode)
 08.35 1001 noć, serija (dvije
 epizode) (R)
 10.40 Vrata raja, telenovela
 11.50 Ekkluziv Tabloid,
 magazin (R)
 12.20 Večera za 5, (R)
 13.10 Krv nije voda, serija (R)
 14.05 Cobra 11, akcijska serija
 (dvije epizode)
 16.00 Ruža vjetrova, serija (R)
 16.55 RTL 5 do 5,
 informativna emisija
 17.05 Večera za 5
 18.00 Ekkluziv Tabloid
 18.30 RTL Danas
 19.05 Krv nije voda, serija
 20.00 Ruža vjetrova, serija
 21.00 Pogodi tko dolazi na
 večeru, igrani film,
 romantična komedija
 22.55 Alien protiv Predatora,
 film, akcijski horor
 00.40 Najbrži i najžešći,
 igrani film, akcijski
 02.35 Astro show, emisija uživo
 03.35 RTL Danas, (R)
 04.10 CSI: Najbolje od
 Grissoma, kriminalistička
 serija (dvije epizode)

05:50 Najava programa
 05:55 Drugo mišljenje (R)
 06:45 Iza ekrana (R)
 07:15 Međimurska zlatarija,
 emisija pučke i
 predajne kulture (R)
 07:45 Hrvatska kronika BiH
 08:00 Vijesti
 08:10 Kinoteka - ciklus klasičnog
 vesterna: Dan
 revolveraša, američki film
 09:50 Vijesti iz kulture (R)
 10:00 Vijesti
 10:10 Kućni ljubimci
 10:45 Slike iz Južne Afrike:
 Jučer, danas, sutra -
 dokumentarna serija
 11:15 Normalan život, emisija
 12:00 Dnevnik
 12:30 Veterani mira, emisija
 13:15 Prizma
 14:00 Duhovni izazovi

14:30 Eko zona
 14:55 Prirodni svijet 4:
 Tajanstveno visočje,
 dokumentarna serija
 15:45 Jelovnici izgubljenog
 vremena
 16:05 Euromagazin
 16:30 Potrošački kod
 17:00 Vijesti
 17:20 Reporteri
 18:25 Lijepom našom: Staro
 Petrovo Selo
 19:15 LOTO 7/39
 19:30 Dnevnik
 20:10 Žena mačka, američko-
 australski film (R)
 21:55 Vijesti
 22:15 Vijesti iz kulture
 22:25 Kriminalci na
 godišnjem, britansko-
 američki film
 00:15 Calendar Girls,
 britansko-američki film
 02:05 Dan revolveraša,
 američki film
 03:45 Skica za portret
 04:10 Jelovnici izgubljenog
 vremena (R)
 04:30 Potrošački kod (R)
 04:55 Slike iz Južne Afrike:
 Jučer, danas, sutra -
 dok. serija (2/4) (R)
 05:25 Vrtlari (R)

07:25 Panorame turističkih
 središta Hrvatske
 08:15 Najava programa
 08:20 Silvestrove i Čičijeve
 tajne, crtana serija
 08:40 Patak Frka,
 crtana serija (R)
 09:05 Djevojčica iz
 budućnosti, serija
 09:30 Mala TV (R)
 10:00 Trolovi, crtana serija
 10:25 ni DA ni NE: Kvota za
 žene u Saboru (R)
 11:25 Pluck i njegova dizalica,
 nizozemski film
 13:00 Filmska matineja:
 Baileyevo blago,
 kanadski film (R)
 14:35 KS automagazin
 15:40 Strozzi-Gregl-Iljić:
 Igra i zbilja, TV film
 16:55 Odbojka(Ž)EP, prijenos
 polufinala
 18:25 4 zida
 19:05 Silvestrove i Čičijeve
 tajne, crtana serija
 19:30 Glazba, glazba... rock
 20:00 Čovjekov planet: Život
 u gradskoj džungli,
 dokumentarni film
 20:55 John Adams, serija
 22:10 Europski koncert
 Berlinske filharmonije
 23:25 Dobra žena 1, serija (R)
 00:10 R.E.M. na BBC-ju,
 glazbeno-dokumentarni
 program (R)

01:10 Noćni glazbeni program

06:10 TV izlog
 06:25 U sedmom nebu, serija
 07:15 Peppa, crtana serija
 07:30 Timmy Time
 07:45 Bakugan II - New
 Vestroia, crtana serija
 08:10 Beyblade metal fusion
 08:35 Winx, crtana serija
 09:00 I tako to, serija
 09:30 Smallville, serija
 10:30 Larin izbor, serija R
 12:30 Rat sestrinstva, film
 14:15 Policijska akademija 6:
 Grad pod opsadom, film, R
 16:00 Provjereno, R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Supertalent, show R
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Divlji valovi, igrani film
 21:40 Muškarac u kući, film
 23:30 Zatvorski krug, film
 01:30 Konačna presuda, film
 03:00 Ezo TV, tarot show
 04:30 Wyvern, igrani film R
 05:50 I tako to, serija R
 06:20 IN magazin R
 06:45 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
 06:40 PopPixie, crtani film
 (dvije epizode) (R)
 07:40 X-Men, animirani film
 08:05 Učilica, kviz za djecu
 08:45 Ruža vjetrova, dramska
 serija (dvije epizode) (R)
 10:55 Obitelj Addams 2, igrani
 film, komedija
 12:50 Čista sreća, igrani film,
 komedija
 14:35 Pogodi tko dolazi na
 večeru, igrani film,
 romantična komedija (R)
 16:30 Na visokoj nozi,
 humoristična serija
 17:30 Zvijezde Ekstra: Farah
 Fawcetts, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas
 19:05 Bibin svijet, serija (dvije
 epizode)
 20:00 Iron Man, igrani film
 22:20 Tango i Cash, igrani
 film, akcijska komedija
 00:15 Alien protiv Predatora,
 film, akcijski horor
 02:00 Astro show,
 emisija uživo
 03:00 RTL Danas,
 informativna emisija (R)
 03:35 Ukroti vatru, igrani
 film, triler (R)

05:55 Najava programa
 05:59 Duhovni izazovi, (R)
 06:25 Euromagazin (R)
 07:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 07:25 Mala TV (R)
 --:-- TV vrtić: Tužno stablo (R)
 --:-- Brlag: Čapljje (R)
 --:-- Tajni dnevnik patke Matilde: Izlet (R)
 07:55 Vijesti iz kulture (R)
 08:00 Vijesti
 08:10 Prijatelji 3
 09:00 Vesele trojke, crtana serija
 09:20 Hamtaro, crtana serija (R)
 10:00 Vijesti
 10:15 Poirot 1, serija
 11:10 Opera box
 11:40 manjinski MOZAIK: Mala Italija u srcu Slavonije
 12:00 Dnevnik
 12:25 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:00 Mir i dobro
 15:30 Četiri godišnja doba, mini-serija
 17:00 Vijesti
 17:15 Vrtlarica
 17:45 Pjevaj svoju pjesmu, glazbeni game show
 19:15 LOTO 6/45
 19:30 Dnevnik
 20:10 Sve u 7!, kviz
 21:05 Velo misto, TV serija
 22:35 Oko globusa, vanjsko politički magazin
 23:10 Vijesti
 23:30 Vijesti iz kulture
 23:35 Četiri godišnja doba, mini-serija (R)
 01:05 Poirot 1, serija (R)
 01:55 Skica za portret
 02:15 Eko zona (R)
 02:40 Prizma, (R)
 03:25 Lijepom našom: Staro Petrovo Selo (R)
 04:20 Oko globusa, vanjsko politički magazin (R)
 04:50 Plodovi zemlje (R)

07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske
 07:25 Najava programa
 07:30 Gustav Mahler: Simfonija tisüće
 08:30 Zlatna kinoteka - Ciklus filmova Billyja Wildera: Ljubav poslije podne, američki film
 10:45 Vojno hodočašće u Mariju Bistricu, prijenos mise
 12:30 Klapske pjesme Pere Kozomare
 14:30 Magazin nogometne lige prvaka
 14:55 Rukometna Liga prvaka

(Ž): Podravka - Krim, prijenos
 16:30 Karate TOP 10, reportaža
 17:05 Olimp
 17:55 Odbojka(Ž) EP, prijenos finala
 19:30 Glazba, glazba... evergreen
 20:00 Ciklus filmskog spektakla: Bounty, američko-britanski film
 22:10 Filmski boutique - Ciklus Charlesa Bronsona: 10 minuta do ponoći, američki film
 23:50 Noćni glazbeni program

06:50 TV izlog
 07:05 U sedmom nebu, serija
 08:00 Peppa, crtana serija
 08:15 Timmy Time
 08:30 Bakugan II - New Vestroia, crtana serija
 08:55 Beyblade metal fusion
 09:20 Winx, crtana serija
 09:45 Automotiv Lifestyle
 10:15 Magazin Lige prvaka
 10:45 Novac, business magazin
 11:15 Larin izbor, serija R
 13:15 Zlatovski krug, film R
 15:20 Divlji valovi, film R
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Muškarac u kući, film R
 19:05 INA Plave vijesti
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Supertalent, show
 21:45 Red carpet, showbiz magazin - 1. dio
 22:00 Red carpet, showbiz magazin - 2. dio
 23:15 Oluja igrani film
 01:00 Konačna presuda, igrani film R
 02:30 Televizijska posla, serija
 03:00 Svi mrze Chrisa, serija
 03:25 Najgori tjedan, serija
 03:50 Red carpet, showbiz magazin R
 05:20 Automotiv Lifestyle R
 05:35 Novac, poslovni magazin R
 06:00 Kraj programa

05:15 RTL Danas, informativna emisija (R)
 05:50 PopPixie, crtani film (tri epizode) (R)
 07:10 X-Men, animirani film
 07:35 Ruža vjetrova, dramska serija (tri epizode) (R)
 10:25 Obitelj Addams 2, igrani film, komedija (R)
 12:10 Rock'n'roll škola, igrani film, komedija
 14:25 Iron Man, igrani film, avanturistički
 16:40 Discovery: Lutrija mi je promijenila život,

HRT2 03.10.2011. 12:55

U grob ništa ne nosiš, američki film (YOU CAN'T TAKE IT WITH YOU, 1979.)

Komedija. New York, 1936. godina. U obitelji Sycamore svi su posebni. Majka, Penny Sycamore (J. Stapleton), već osam godina piše drame, za koje je nedarovita kao i za slikarstvo, čime se bavila prije. Otac Paul (E. Roche) bavi se pirotehnikom, kći Essie (B. Howland), udana za Eda (P. Sand), uči plesati iako ni ona nema dara. Na čelu je obitelji djed Martin (A. Carney), koji je prije mnogo godina napustio unosan biznis, jer mu je to oduzimalo previše vremena. Tako se odrekao bogatstva da bi mu život bio ljepši, a jedino čime se bavi jest skupljanje zmija. Alice (B. Danner) je »najnormalniji« član obitelji. I kad se zaljubi u Tonyja Kirbyja (B. Bostwick), sina Anthonyja Kirbyja, bogatog vlasnika velike kompanije, u kojoj radi, svjesna je da će se njezina šašava obitelj ispriječiti na putu da ostvari sretnu vezu s Tonyjem...

Drama Georgea S. Kaufmana i Mossa Harta, You Can't Take It With You doživjela je više ekranizacija, a prva i najslavnija bio je istoimeni film Franka Capre iz 1938., koji je nagrađen s dva Oscara, za režiju i kao najbolji američki film te godine. Već 1945., a zatim 1947. snimljena su još dva filma istog naslova, zatim su slijedili TV filmovi 1979. i 1984. godine, a 1987. snimljena je i TV serija. Ono što privlači i filmaše i gledatelje ovoj izvršnoj drami jest ono što je najpotpunije u svom remek-djelu, a i u cijelom opusu, ostvario Frank Capra: neizreciva dobroćudnost kojom se ismijavaju ljudske slabosti. Film iz 1979. godine, prema scenariju i u režiji Paula Bogarta, također je vrlo uspio, bio je popularan kod publike i nagrađen je Emmyjem za kameru. Izvršnu filmsku ekipu predvode J. Stapleton i A. Carney. Uloge: Jean Stapleton, Art Carney, Barry Bostwick, Blythe Danner, Harry Morgan, Marla Gibbs, Beth Howland, Paul Sand, Eugene Roche, Kenneth Mars, Mildred Natwick.

dokumentarna serija
 17.40 Ekkluziv Vikend, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
 20.00 Sentinel - agent u bijegu, igrani film, triler
 22.00 CSI: Miami, serija (tri epizode)
 00.45 Astro show, emisija uživo
 01.45 RTL Danas, (R)
 02.20 Tango i Cash, igrani film, kejska komedija

**PONEDJELJAK
3.10.2011.**

05:40 Najava programa
 05:45 Split: More (R)
 06:15 Mir i dobro (R)
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska
 07:05 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Hotel dvorac Orth 9
 09:50 Vijesti iz kulture (R)
 10:00 Vijesti
 10:06 Svijet za sebe: Druga strana pustinje, dokumentarna serija
 11:10 Blago svjetskih tržnica, dokumentarna serija
 11:40 Kulturna baština
 12:00 Dnevnik
 12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
 13:20 Sve će biti dobro, serija
 14:05 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:20 Treća dob, emisija
 14:50 Alisa, slušaj svoje srce

15:35 Glas domovine
 16:05 Kulturna baština
 16:25 Hrvatska uživo
 17:00 Vijesti
 17:45 8. kat, talk show
 18:30 Capri 3, telenovela
 19:30 Dnevnik
 20:10 TV Bingo
 20:35 Provodi i sprovodi, humoristična serija
 21:10 Puls Hrvatske
 22:25 Svijet profita
 23:00 Dnevnik 3
 23:25 Vijesti iz kulture
 23:30 Tajni život umjetničkih djela 5, dok. serija
 00:25 Šaptač psima 5 (R)
 01:20 Dr. House 6, serija (R)
 02:05 Bez traga 7, serija (R)
 02:50 Žica 1, serija (R)
 03:45 Skica za portret
 04:10 Blago svjetskih tržnica, dokumentarna serija (R)
 04:40 Hotel dvorac Orth 9, serija (R)
 05:25 8. kat, talk show (R)

06:15 Najava programa
 06:20 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela (R)
 07:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 07:30 Pipi Duga Čarapa
 07:55 Mala TV
 --:-- TV vrtić: Balet
 --:-- Brlag: Kalifornijski morski lav
 --:-- Čarobna ploča - 7 kontinenata: Jugoistočna Europa (R)
 08:25 Neuhvatljivi prašćić Rudi, serija za djecu

08:50 Školski sat: Najbolji od najboljih
 --:-- Ton i ton: Improvizacija i kockice
 09:35 Olujni svijet, serija
 10:00 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela (R)
 10:40 Pjevaj svoju pjesmu, glazbeni game show (R)
 12:10 Vrtlarica (R)
 12:35 Jelovnici izgubljenog vremena (R)
 12:55 U grob ništa ne nosiš, američki igrani film (R)
 14:35 H2O Uz malo vode!, serija za mlade
 15:00 Edgemont 1, serija
 15:20 Školski sat: Najbolji od najboljih (R)
 15:50 Ton i ton: Improvizacija i kockice (R)
 16:05 Meteor i veliki kotači
 16:20 Mala TV (R)
 16:50 Poštar Pet, crtani film
 17:05 Šaptač psima 5
 18:00 Regionalni dnevnik
 18:20 Županijska panorama
 18:30 Crna kutija: Pravo na jednakost
 19:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 19:30 R.E.M. na HTV-u, glazbeni specijal
 20:00 Život ide dalje 2, serija
 20:45 Muški vikend, serija
 21:15 Dr. House 6, serija
 22:05 Bez traga 7, serija
 22:50 Putem europskih fondova (R)
 23:05 Žica 1, serija
 00:00 Traumatologija (R)
 00:30 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane 4
 01:15 Retrovizor: Moja obitelj 7b, humoristična serija

01:45 Retrovizor: 24 (7), (R)
02:30 Noćni glazbeni program

07:00 Neustrašivi Scooby
Doo, crtana serija
07:25 Bumba, crtana serija
07:40 Tomica i prijatelji
07:55 TV izlog
08:10 Nate Berkus Show
09:10 Kad lišće pada, serija R
10:10 Ljubav i kazna, serija R
11:10 Inspektor Rex, serija R
12:10 IN magazin R
12:55 Larin izbor, serija R
13:55 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Ljubav i kazna, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Najveći rizik, film
00:20 Navy CIS, serija
01:20 Seinfeld
02:10 Heroji, serija
03:00 Ezo TV, tarot show
04:00 Čudovište iz močvare,
igrani film
05:20 Nate Berkus Show R
06:05 IN magazin R
06:40 Kraj programa

05:55 RTL Danas, (R)
06:35 Dragon Ball Z, (R)
07:00 PopPixie, crtani film
07:20 Vrata raja, telenovela (R)
08:20 Cobra 11, akcijska serija
(dvije epizode)
10:40 Vrata raja, telenovela
11:35 Ekkluziv Vikend, (R)
12:20 Večera za 5, (R)
13:15 Krv nije voda, serija (R)
14:10 Cobra 11, akcijska serija
(dvije epizode)
16:00 Ruža vjetrova, serija (R)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Mentalist, serija
21:50 Hawaii Five-O, akcijska
serija (dvije epizode)
23:35 RTL Vijesti
23:50 11. sat, (dvije epizode)
01:30 Astro show, emisija uživo
02:30 Mentalist, serija (R)
03:15 RTL Danas, (R)

UTORAK
4.10.2011.

06:10 Najava programa
06:15 Treća dob, emisija za
umirovljenike (R)
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Hotel dvorac Orth 9
09:50 Vijesti iz kulture (R)
10:00 Vijesti
10:06 Svijet za sebe: Čovjek
među zvijerima,
dokumentarna serija
11:10 Debbie Travis
preuređuje 3
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavlomim, vrijeme
stane - telenovela
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:05 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:20 Među nama
14:50 Alisa, slušaj svoje srce
15:40 Znanstvena petica
16:10 Znanstvene vijesti
16:25 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:45 8. kat, talk show
18:30 Capri 3, telenovela
19:30 Dnevnik
20:10 Sve u 7!, kviz
21:05 Miris kiše na Balkanu,
TV serija

22:05 Otvoreno
22:55 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:35 Ciklus europskog filma:
Mammoth, švedski film

01:35 Šaptač psima 5 (R)
02:25 Bez traga 7, serija (R)
03:10 Žica 1, serija (R)
04:05 Skica za portret
04:10 Znanstvena petica (R)
04:40 Hotel dvorac Orth 9,
serija (R)
05:25 8. kat, talk show (R)

06:15 Najava programa
06:20 Kad zavlomim, vrijeme
stane - telenovela (R)
07:05 Silvestrovi i Čičijeve
tajne, crtana serija
07:30 Pipi Duga Čarapa
07:55 Mala TV
--- TV vrtić: Strah
--- Ninin kutak:
Arcimboldovski portreti
--- Neli i Cezar, crtani film
--- Danica i nilski konjić
08:25 Neuhvatljivi prašćić
Rudi, serija za djecu
08:50 Školski sat: Kreativne
radionice - Portali
09:35 Olujni svijet, serija
10:00 Alisa, slušaj svoje srce -
telenovela (R)
10:45 Prizma, (R)
11:30 Glas domovine (R)
12:00 Fotografija u Hrvatskoj
12:40 Jelovnici izgubljenog

vremena (R)

13:00 Teretnjak za Afriku,
kanadski igrani film
14:30 H2O Uz malo vode!,
serija za mlade
14:55 Edgemont 1, serija
15:20 Školski sat: Kreativne
radionice - Portali (R)
15:55 Navrh jezika (R)
16:05 Meteor i veliki kotači
16:20 Mala TV (R)
16:50 Poštar Pet, crtani film
17:05 Šaptač psima 5
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:30 Crna kutija: Pravo na
zdrav okoliš
19:05 Silvestrovi i Čičijeve
tajne, crtana serija
19:30 Garaža: Mavi Kan
20:00 UNICEF koncert,
prijenos
22:15 Bez traga 7, serija
23:05 Žica 1, serija
00:00 Retrovizor: Zakon i red:
Zločinačke nakane 4
00:45 Retrovizor: Moja obitelj
7b, humoristična serija
01:15 Retrovizor: 24 (7), (R)
02:00 Noćni glazbeni program

07:00 Neustrašivi Scooby
Doo, crtana serija
07:25 Bumba, crtana serija
07:40 Tomica i prijatelji
07:55 TV izlog
08:10 Nate Berkus Show
09:10 Kad lišće pada, serija R
10:10 Ljubav i kazna, serija
11:10 Inspektor Rex, serija R
12:10 IN magazin R
12:55 Larin izbor, serija R
13:55 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Ljubav i kazna, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Uхвати i ostavi, film
00:25 Navy CIS, serija
01:25 Seinfeld
02:15 Zvijer, serija
03:05 Ezo TV, tarot show
04:05 Najveći rizik, film, R
05:40 Nate Berkus Show R
06:25 IN magazin R
06:55 Kraj programa

06:10 RTL Danas, (R)
06:50 Dragon Ball Z, (R)
07:15 PopPixie, crtani film
07:35 Vrata raja, (R)
08:35 Cobra 11, (dvije epizode)
11:00 Vrata raja, telenovela
11:55 Ekkluziv Tabloid, (R)

12:20 Večera za 5, (R)
13:15 Krv nije voda, serija (R)
14:10 Cobra 11, akcijska serija
(dvije epizode)
16:00 Ruža vjetrova, serija (R)
16:55 RTL 5 do 5
17:05 Večera za 5
18:00 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Ruža vjetrova, serija
21:00 Mentalist, serija
21:50 Put osvete, (dvije epizode)
23:40 RTL Vijesti
23:55 Hawaii Five-O,
kriminalistička serija
(dvije epizode) (R)
01:40 Astro show, emisija uživo
02:40 Mentalist, serija (R)
03:25 RTL Danas, (R)

SRIJEDA
5.10.2011.

06:10 Najava programa
06:15 Među nama (R)
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Hotel dvorac Orth 9
09:50 Vijesti iz kulture (R)
10:00 Vijesti
10:06 Svijet za sebe: Tokom
rijeke Nila,
dokumentarna serija
11:10 Oprah show
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavlomim, vrijeme
stane - telenovela
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:05 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:20 Riječ i život: Nada u
starosti i bolesti
14:50 Alisa, slušaj svoje srce
15:35 Indeks, emisija
16:05 HAZU Portreti (R)
16:25 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:45 8. kat, talk show
18:20 Capri 3, telenovela
19:15 LOTO 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Stipe u gostima 4, serija
20:50 Misija: Zajedno
21:40 Paralele
22:15 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:30 Drugi format
00:20 Šaptač psima 5 (R)
01:10 Bez traga 7, serija (R)
01:55 Žica 1, serija (R)
02:50 Skica za portret
03:05 Indeks, emisija (R)
03:35 Paralele (R)
04:05 Drugi format (R)
04:50 Hotel dvorac Orth 9, (R)
05:35 8. kat, talk show (R)

06:15 Najava programa
06:20 Kad zavlomim, vrijeme
stane - telenovela (R)
07:05 Silvestrovi i Čičijeve
tajne, crtana serija
07:30 Pipi Duga Čarapa
07:55 Mala TV
--- TV vrtić: Krava
--- Gazoon, crtani film
--- Izazovi: Patka na Lucyn
način, njemačka drama
za djecu
08:25 Neuhvatljivi prašćić
Rudi, serija za djecu
08:50 Školski sat: Hrvatske
autohtone pasmine
--- Izazovi: Moj svjetionik,
grčki dokumentarni film
09:35 Olujni svijet, serija
10:00 Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13:25 Potrošački kod (R)
13:50 Briljanteen (R)
14:30 H2O Uz malo vode!,
serija za mlade
14:55 Edgemont 1, serija
15:20 Školski sat: Hrvatske
autohtone pasmine (R)
15:50 Izazovi: Moj svjetionik,
grčki dok. film (R)
16:05 Meteor i veliki kotači,
crtani film
16:20 Mala TV (R)
16:50 Poštar Pet, crtani film
17:05 Šaptač psima 5
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:35 4 zida (R)
19:05 Silvestrovi i Čičijeve
tajne, crtana serija
19:30 Glazba, glazba... šansone
20:00 Gavin i Stacy 1, serija
20:35 Walking Tall,
američki film
22:10 Bez traga 7, serija
23:00 Žica 1, serija
23:55 Retrovizor: Zakon i red:
Zločinačke nakane 4
00:40 Retrovizor: Moja obitelj
7b, humoristična serija
01:10 Retrovizor: 24 (7), (R)
01:55 Noćni glazbeni program

07:00 Neustrašivi Scooby
Doo, crtana serija
07:25 Bumba, crtana serija
07:40 Tomica i prijatelji
07:55 TV izlog
08:10 Nate Berkus Show
09:10 Kad lišće pada, serija R
10:10 Ljubav i kazna, serija R
11:10 Inspektor Rex, serija R
12:10 IN magazin R
12:55 Larin izbor, serija R
13:55 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Ljubav i kazna, serija

21:00 Larin izbor, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Ninja s Beverly Hillsa, igrani film
00:05 Navy CIS, serija
01:05 Seinfeld
01:55 Na putu prema dolje, serija
02:45 Ezo TV, tarot show
03:45 Uхвати i ostavi, film R
05:30 Nate Berkus Show R
06:15 IN magazin R
06:50 Kraj programa

06.10 RTL Danas, (R)
06.50 Dragon Ball Z, film (R)
07.15 PopPixie, crtani film
07.35 Vrata raja, (R)
08.35 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
11.00 Vrata raja, telenovela
11.55 Ekkluziv Tabloid, (R)
12.20 Večera za 5, (R)
13.15 Krv nije voda, serija (R)
14.10 Cobra 11, (dvije epizode)
16.00 Ruža vjetrova, serija (R)
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Večera za 5
18.00 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Mentalist, serija
21.50 CSI: NY, (dvije epizode)
23.40 RTL Vijesti
23.55 Put osвете, (dvije epizode)
01.35 Astro show, emisija uživo
02.35 Mentalist, serija (R)
03.20 RTL Danas, (R)

**ČETVRTAK
6.10.2011.**

06:10 Najava programa
06:15 Riječ i život: Nada u starosti i bolesti, (R)
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:05 Hotel dvorac Orth 9
09:50 Vijesti iz kulture (R)
10:00 Vijesti
10:10 Putovanja u daleke krajeve, dok. serija
11:10 Oprah show
12:00 Dnevnik
12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela
13:20 Sve će biti dobro, serija
14:05 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:20 Trenutak spoznaje
14:50 Alisa, slušaj svoje srce
15:35 Profesije osobno: Na liniji, dokumentarni film
16:05 Fotografija u Hrvatskoj
16:25 Hrvatska uživo
17:00 Vijesti
17:45 8. kat, talk show
18:30 Capri 3, telenovela
19:30 Dnevnik
20:10 Sve u 7!, kviz
21:05 Bitka za Vukovar: Prva faza bitke - početak otvorenog sukoba, dokumentarna serija
22:20 Otvoreno
23:05 Dnevnik 3
23:30 Vijesti iz kulture
23:35 Što je meni Balkan - Kino Europa, dok. film

00:30 Šaptač psima 5 (R)
01:20 Bez traga 7, serija (R)
02:05 Žica 1, serija (R)
03:00 Skica za portret
03:05 Zalagaonica, dokumentarna serija (R)
03:30 Bitka za Vukovar: Prva faza bitke - početak otvorenog sukoba, dokumentarna serija (R)
04:15 Pola ure kulture (R)
04:40 Hotel dvorac Orth 9, (R)
05:25 8. kat, talk show (R)

06:15 Najava programa
06:20 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela (R)
07:05 Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
07:30 Pipi Duga Čarapa
07:55 Mala TV
--- TV vrtić: Vrtić
--- Gusarske priče
--- Baltazar: Čudotvorni kolač, crtani film
08:25 Neuhvatljivi prašćić Rudi, serija za djecu
08:50 Školski sat: Srednji vijek
09:35 Olujni svijet, serija
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
13:30 Oko globusa, vanjsko politički magazin (R)
14:00 KS automagazin (R)
14:30 H2O Uz malo vode!, serija za mlade
14:55 Edgemont 2, serija
15:20 Školski sat: Srednji vijek (R)
15:50 Kokice (R)
16:05 Meteor i veliki kotači,

crtani film
16:20 Mala TV (R)
16:50 Poštar Pet, crtani film
17:05 Šaptač psima 5
18:00 Regionalni dnevnik
18:20 Županijska panorama
18:35 Traumatologija
19:05 Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
19:30 Glazba, glazba... jazz
20:00 Zalagaonica, dokumentarna serija
20:25 Osijek: Nogometne kvalifikacije za EP(mladi): Hrvatska - Španjolska, prijenos
22:25 Bez traga 7, serija
23:10 Žica 1, serija
00:05 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane 4
00:50 Retrovizor: Moja obitelj 8a, humoristična serija
01:20 Retrovizor: 24 (7), (R)
02:05 Noćni glazbeni program

07:10 Roary, crtana serija
07:25 Bumba, crtana serija
07:40 Tomica i prijatelji
07:55 TV izlog
08:10 Nate Berkus Show
09:10 Kad lišće pada, serija R
10:10 Ljubav i kazna, serija R
11:10 Inspektor Rex, serija R
12:10 IN magazin R
12:55 Larin izbor, serija R
13:55 Teresa, serija
16:00 Inspektor Rex, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV

20:00 Ljubav i kazna, serija
21:00 Larin izbor, serija
22:00 Večernje vijesti
22:20 Provjereno
23:20 Podzemno usijanje, film
01:05 Ninja s Beverly Hillsa, igrani film, R
02:40 Na putu prema dolje, serija
03:30 Ezo TV, tarot show
04:30 Sjedi i šuti, serija
04:55 Nate Berkus Show R
05:40 IN magazin R
06:15 Kraj programa

06.10 RTL Danas, (R)
06.50 Dragon Ball Z, (R)
07.15 PopPixie, crtani film
07.35 Vrata raja, telenovela (R)
08.35 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)
11.00 Vrata raja, telenovela
11.55 Ekkluziv Tabloid, (R)
12.20 Večera za 5, (R)
13.15 Krv nije voda, serija (R)
14.10 Cobra 11, (dvije epizode)
16.00 Ruža vjetrova, serija (R)
16.55 RTL 5 do 5
17.05 Večera za 5
18.00 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Ruža vjetrova, serija
21.00 Mentalist, serija
21.50 CSI: Najbolje od Grissoma, (dvije epizode)
23.40 RTL Vijesti
23.55 CSI: NY, serija (dvije epizode) (R)
01.40 Astro show, emisija uživo
02.40 Mentalist, serija (R)
03.25 RTL Danas, (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 15,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • Popularne melodije - zabavna glazba (ponedjeljkom) • Na valovima hrvatske glazbene tradicije - narodna glazba (utorkom) • Veliki majstori glazbe - ozbiljna glazba (srijedom) • Rock vremeplov (četvrtkom) • Minute za jazz (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

MALONOGOMETNI TURNIR U RUMI

Pobjeda domaćina

RUMA – Na terenima FK Jedinstva iz Rume u nedjelju je održan sada već tradicionalni malonogometni turnir u organizaciji sportske sekcije HKPD-a »Matija Gubec«. Sudjelovale su momčadi hrvatskih udruga iz Srijema: »Jelačić« iz Petrovaradina, »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, »Tomislav« iz Golubinaca, »Čitaonica Ilije

Okrugića« iz Zemuna, kao i momčad DSHV-a iz Subotice i nogometna ekipa Hrvata iz Segedina u Mađarskoj. Pobjednik ovogodišnjeg turnira bila je domaća momčad koja je u finalu pobijedila momčad DSHV-a nakon izvođenja jedanaesteraca, dok je u regularnom dijelu utakmice rezultat bio 1-1. Treće mjesto na turniru osvojila je momčad »Jelačić« iz Petrovaradina. Takozvano »treće poluvrijeme« održano je u prostorijama HKPD-a »Matija Gubec« na Bregu.

Pokrovitelj je bila župna crkva Uzvišenja Svetog Križa iz Rume, a turnir je igran u povodu blagdana Križeva.

N. J.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Veliki poraz Sončana

RATKOVO – U 6. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula nogometaši Dinama iz Sonte gostovali su u Ratkovu, kod izrazitog favorita i aspiranta na jednu od dvije pozicije koje vode u viši stupanj natjecanja, ekipe Radničkog. Neopterećeni rezultatom, plavi su od prve minute zaigrali hrabro, pokušavajući u otvorenoj igri ostvariti povoljan rezultat. Nije ih zbunio ni zgoditak primljen već u prvoj minuti utakmice, pa je u 18. minuti jednu od nekoliko stvorenih prigoda za poravnanje realizirao Kmezić. Plavi su dobili krila i u nastavku stvorili nekoliko zicera, koje nisu realizirali, a kazna je stigla u obliku nova dva zgoditka domaćina. Rezultatom 3-1 otišlo se na odmor. Novu nadu plavima zgoditkom u 50. minuti probudio je Brkin, no, nove prigode Sončana poslije tog zgoditka ostale su nerealizirane. U posljednjih pola sata igre plavi su igrali hendikepirani izlascima ozlijeđenih Vidakovića i Kmezića, a kapetan Tadijan ostao je do kraja u igri uz vidno hramanje. Iskusni igrači domaćina znali su iskoristiti tu situaciju i od 68. do 80. minute još četiri puta su zatresli mrežu pričuvnog vratara Durakovića. Tako se pokazalo kako ni hrabrost nije uvijek najisplativija. Suci Štulić, Jerilović i Ralić bili su odlični. Rezultat je na kraju bio 7-2 za domaćina.

Dinamo: Duraković, Krstin, Đanić, Topal, O. Mihaljev, Nesvanulica (Vulić), Vuković, Tadijan, Kmezić (L. Mihaljev), Vidaković (Brkin), Vučićević.

I. A.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA II. RAZRED

Još jedan poraz Sloge

BOĐANI – U četvrtom kolu prvenstva plavanjska Sloga je izgubila još jednu utakmicu, ovoga puta od Slavije u Bođanima. Rezultat od 2-0 za domaću ekipu ipak nije pravi odraz snaga na terenu. Bio je to

vrlo borbeni susret dviju podjednakih momčadi, koje su dale sve od sebe, ali sve do 85. minute nijedna mreža se nije zatresla. Pet minuta pred završetak utakmice domaća Slavija uspjela je povesti 1-0 i to, čini se, iz čistog zaleđa. U posljednjoj sekundi, prije nego što će sudac odsvirati završetak vrlo dobre, oštre, ali korektno utakmice, domaćini su postigli i drugi zgoditak. Ovo je već treći poraz Sloge u ovom dijelu prvenstva, a Slavija je u svim utakmicama pobijedila svoje protivnike i time pokazala očitu nadmoć u ovoj skupini. Sloga i dalje ima problema u sastavu ekipe, a ovoga puta nije imala gotovo nijednog pričuvnog igrača. U ovoj sezoni prvu puta je zaigrao i mladi Zovak, na mjestu obrambenog igrača, za kojega se vjerovalo da će zamijeniti već vremenog vratara Novakovića. Zovak će nakon uspješnog starta vjerojatno dobiti stalno mjesto u redovima Sloge. U sljedeću nedjelju Sloga ugošćuje Našu zvezdu iz Silbaša, a Slavija putuje u Vizić, gdje će u susretu s domaćim Borcem pokušati postići i petu uzastopnu pobjedu.

Z. P.

ŠAH, BACANJE PLOČICA I PIKADO

Sportski višeboj za osobe s invaliditetom

SOMBOR – Sportski višeboj »I OSI vole sport – 2011.« tijekom kojeg su se nadmetale ekipe osoba s posebnim potrebama (OSI) i građani, potvrdio je da se osobe s invaliditetom mogu ravnopravno nadmetati u pojedinim sportskim vještinama.

Povlačenjem prvog poteza na šahovskoj tabli susret je simbolično otvorio gradonačelnik Sombora Nemanja Delić. Višeboj održan 20. rujna u dvorani hotela »InterNacion« u Somboru, u kojem su se natjecatelji nadmetali u šahu, bacanju pločica i pikadu, protekao je u vedroj sportskoj atmosferi.

Sportski višeboj »I OSI vole sport – 2011.« organizirala je Udruga distrofičara Zapadnobackog upravnog okruga, Društvo invalida za cerebralnu i dječju paralizu »Sombor« i Međuopćinska organizacija slijepih Sombor i Apatin.

Z.G.

MALONOGOMETNI TURNIR U VRDNIKU

Prijateljski susret hrvatskih ekipa

VRDNIK – Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Sveta Barbara« iz Vrdnika u proteklju je subotu organiziralo turnir u malom nogometu na stadionu mjesnog nogometnog kluba Rudar. Na turniru su sudjelovale ekipe Generalnog konzulata RH u Subotici, NK Zrinjski iz Subotice i ekipa HKUD »Sveta Barbara« iz Vrdnika pojačana prijateljima iz Rume, Beške i Beočina.

Cilj organiziranja turnira bio je okupiti što veći broj Hrvata iz Vrdnika i okolnih mjesta, ohrabriti ih da se na predstojećem popisu bez straha izjasne pripadnicima hrvatskog naroda. Utakmice su bile prijateljske, tako da su rezultati i osvojena mjesta bili u drugom planu. Među brojnim gledateljima ovog zanimljivog turnira bio je proslavljeni vratar reprezentacije bivše države *Ilija Pantelić* koji je pozdravio sudionike turnira. Treće poluvrijeme turnira odigrano je u dvorištu kapele sv. Barbare, gdje su se mogli kušati tradicionalni srijemski specijaliteti.

T. A.

30. rujna 2011.

GIBARČANI ISELJENI U ČOKADINCE (HRVATSKA) POSJETILI SUBOTICU, GDJE SU, MEĐU OSTALIM, ODIGRALI I NOGOMETNU UTAKMICU

Prijateljstvo važnije od rezultata

U dobrodošlici gostima predsjednik DSHV-a Petar Kuntić je rekao kako Srijem dolazi u središte političke aktivnosti ove stranke

U subotu, 24. rujna, Nogometni klub Gibarac '95 iz Čokadinaca, dvadesetak nogometaša i isto toliko zaljubljenika u nogometno umijeće, doputovali su na uzvratni susret s ekipom Hrvata iz Vojvodine, nositeljima laskave titule šampiona Europe kojom su se ovoga ljeta okitili.

Naime, Subotičani su prošle godine, polovicom kolovoza, bili gosti Gibarčana u Čokadincima, gdje se već tradicionalno organizira malonogometni turnir za djecu i mladež u povodu blagdana Velike Gospe, a poslijepodne su na revijalnoj utakmici kao gosti nastupili nogometaši reprezentacije Hrvata iz Vojvodine. Susret je završio neodlučeno 3:3, no važnije od rezultatskog skora je započeto prijateljstvo, a Gibarčani su te večeri obilježili i 20. obljetnicu osnutka DSHV-a u Gibarcu.

DOBRODOŠLICA

Gibarčani su najprije posjetili prostorije DSHV-a u Subotici, gdje im je o političkoj organizaciji Hrvata u Vojvodini i aktualnom trenutku govorio *Petar Kuntić*, predsjednik DSHV-a i zastupnik u parlamentu Republike Srbije. Kuntić je govorio o bogatoj povijesti političkog organiziranja Hrvata na ovim prostorima, no Gibarčane je zainteresirao baš dijelom izlaganja koje se odnosilo na Srijem,

od osnivanja ogranka u Mitrovici i širenja DSHV-a u Srijemu do najaktualnijih događanja. Rekao je kako Srijem dolazi u središte političke aktivnosti, pa su tako nedavni posjet hrvatskog predsjednika *Ive Josipovića* Šidu i Kukujevcima i nedavni boravak predstavnika pokrajinskog i republičkog izaslanstva Šidu i Sotu, potaknuti uvođenjem hrvatskog jezika u službeni uporabu, obilježili ovomjesečne aktivnosti.

Na dobrodošlicu je odgovorio *Stipan Nađ*, predsjednik NK Gibarac '95, i prisjetio se lijepih ali i teških trenutaka nedavne povijesti, kada su baš u toj dvorani u Skenderovićevoj kući održavani prvi sastanci i dogovaranje organiziranja DSHV-a, kojima je on nazočio kao delegat iz Bača. Gibarčani su čestitali domaćinima obilježavanje 21. obljetnice osnutka političke stranke, te pohvalili dobro vođenu aktivnost na pripremi za popis pod sloganom Izjasni se Hrabro.

U GRADSKOJ KUĆI

Potom su Gibarčani bili gosti zamjenika gradonačelnika Subotice *Pere Horvackog* u Gradskoj kući, gdje su zadivljeni secesijskom ljepotom zdanja i umijeća majstora svog zanata. Gosti su se zanimali za položaj hrvatske manjine u gradu, na što je Horvacki odgovorio kako od 1991. godine Hrvati stalno par-

ticipiraju u gradskom parlamentu i u svakom su dosadašnjem mandatu davali potpredsjednika Skupštine općine ili zamjenika gradonačelnika.

Gibarčane je zadivila i ljepota panoramskog pogleda na cijelu Suboticu s vidikovca Gradske kuće, no nekima je oko zapelo za porušeno subotičko kazalište te ih je zanimalo kada će biti izgrađeno novo.

NEODLUČENO

Gibarčani su posjetili i Tavankut, gdje je odigrana nogometna utakmica između reprezentacije Hrvata iz Vojvodine i gostujućeg Gibarca '95, koji se natječe u ligi Nogometnog saveza Osijek i trenutačno je na drugom mjestu. Bila je to dobra nogometna utakmica u kojoj su obje ekipe prikazale ljepotu nogometnog umijeća, no završila je neodlučeno 0:0, mada su i domaći i gosti

imali izglednih šansi za pogo-ke. Najprije domaći, kada je *Siniša Vuković* prevario obranu Gibarčana, stušio se po desnoj strani i zapucao pokraj gola, u prvom poluvremenu, a onda je u drugom *Tumbas* iz slobodnog udarca sledio srca gostujućih navijača, koji su se plašili da će s loptom ubaciti i vratara u gol. No, vratar *Sabljić* je lijepom paradom otklonio opasnost pa su mu navijači skandirali: Kelava, Kelava. I Gosti su imali odličnu priliku, kada je mladi *Ilibašić* pobjegao braničima domaćih, istrčao sam pred vratara i pucao izravno u njega, poput *Rukavine* protiv Reala, te ga je trener *Šišić* odmah zamijenio.

I da završimo riječima domaćina *Ivana Budinčevića* – ovo je drugi susret, svakako ne i posljednji, i bilo bi jako lijepo da se ovako lijepa praksa pretvori u trajno prijateljstvo.

Slavko Žebić

Posjet Galeriji slamarki

Gibarčani su posjetili i Galeriju I. kolonije u tehnici slame, po kojoj su Tavankučani poznati diljem svijeta. Izloženi radovi zadivili su i Gibarčane, napose Gibarčanke, koje su na povratku kući komentirale posjet i cjelodnevni boravak u Subotici, i zaključile kako bi bio nepotpun da nije posjeta Tavankutu i njihovoj Galeriji.

POGLED S TRIBINA

Nogomet

Plasmanom u jednu od skupina ovogodišnje Lige prvaka zagrebački Dinamo napravio je još jedan, uz zajamčenu zaradu, za hrvatski nogomet veliki posao. Interes za najvažniju sporednu stvar na svijetu ponovno je u gro planu, a svi hrvatski mediji utrkuju se u plasiranju najsvježijih informacija u svezi svega što se događa u Dinamovoj momčadi. Igrati u društvu Real Madrida, Lyona i Ajaxa nije mala stvar, a velika nada da bi se moglo nešto napraviti u duelima protiv ovih

euro velikana podgrijava se svakodnevno. I sve to u susret odlučujućeg kvalifikacijskog susreta protiv Grčke, koji bi mogao konačno odlučiti prvog sigurnog putnika na EP u Poljsku i Ukrajinu. Dobar rezultat i igre u Ligi prvaka odlična su injekcija samopouzdanja za nastupe u reprezentaciji u kojoj igra i nekoliko modrih nogometaša. Nogomet je, posve zaslužen, na svom kraljevskom postolju i unatoč jakoj konkurenciji drugih vrhunskih sportova, nitko mu ne može ugroziti primat. Jer lijepo je uživati u majstorijama vrhunskih tenisača, atletičara, vozača Formule 1, odbojkaša, košarkaša i ostalih, ali kada pred prepunim stadionima istrče najbolji nogometaši, u Ligi prvaka i kvalifikacijskim susretima nacionalnih vrsta, sve ostalo pada u veliku sjenu. Oni koji vole i prate nogomet odmah će se složiti, a ostali neka samo pogledaju neki od brojnih kvalitetnih nogometnih susreta koji se prenose na brojnim kabelskim i satelitskim kanalima i uvjerit će se i sami. Jer nogomet se mora doživjeti.

D. P.

NOGOMET

Bez promjena na vrhu

Zagrebački Dinamo rutinirano je odradio gostovanje protiv Lokomotiva (2:1), dok je prvi pratitelj splitski Hajduk sigurnom igrom u domaćem ogledu protiv Slavena (4:1) nastavio šampionsku utrku.

Ostali rezultati 9. kola: Osijek - Inter 1:0, Varaždin - Cibalia 0:1, Šibenik - Split 1:2, Zadar - Zagreb 1:0, Lučko - Karlovac 1:0, Rijeka - Istra 1961 0:0

Tablica: Dinamo 25, Hajduk 20, Split 18, Osijek 17, Inter 16, Slaven 14, Rijeka, Zadar, Zagreb 13, Lokomotiva 11, Istra 1961, Cibalia 10, Karlovac 7, Šibenik 6, Lučko 5, Varaždin 1.

TENIS

Ljubičić zaustavljen u finalu Metza

Francuz Tsonga ipak je bio prejak za Ivana Ljubičića u finalu ATP turnira u Metzu, svladavši ga rezultatom 6:3, 6:7, 6:3. U svom 24. finalu u profesionalnoj karijeri Ljubo nije uspio osvojiti 11 naslov, ali je odličnim igrama pokazao kako još uvijek ima potencijala za velike rezultate.

ODBOJKA

Kraj za odbojkašice

Unatoč pobjedi protiv favorizirane Turske (3:0), zbog poraza u posljednjem susretu skupine B protiv Azerbajdžana (1:3)

ženska odbojkaška reprezentacija Hrvatske nije uspjela izboriti plasman u nastavak natjecanja na Europskom prvenstvu u Italiji i Srbiji. Prolaz dalje izborile su prvoplasirane Talijanke i drugoplasirane Turkinje.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem zob, traktorske gume (800 x 20 – 2 prednje za Belorusa), vanjske i unutarnje (sve za 1200 dinara), masivnu dvokrilnu drvenu kapiju, ručnu mrvljačicu za kukuruz u stare plugove (4000 po komadu). Tel.: 024/ 532-570.

Prodajem četverosobnu kuću, visoko prizemlje, s etažnim grijanjem, 5 motika bagrema, bušeni bunar, gradska voda. Tel.: 063/48-96-95

Prodajem kuću od čvrstog materijala s dvorištem, ukupno 629 m², Beogradski put 30. Stambena površina 114 m², podrum 100 m². Tel.: 063 8765 071; 024 520 289.

Prodajem jednosoban stan na Proizivki 37 m², VI. kat, CG, KTV. Obnovljena kupaoonica – tuš i svugdje laminat. Cijena 26.000 eura. Tel.: 024/ 553-571.

Prodajem kuću u Maloj Bosni – Kaponja, uz Bajmočku cestu, s etažnim grijanjem, trofaznom strujom, nusprostorijama i placem. Vrijedi pogledati. Tel.: 024/ 521- 407; 064/ 34-68-431.

Prodajem katnu kuću u Subotici od 150 m² sa svim priključcima, u mimom kraju. Okućnica 576 m² u novogradnji, papiri su uredni. Uveljiva odmah. Može i zamjena za kuću u okolici Zagreba. Tel.: 024/566-898.

Prodajem u Subotici kuću 74 m², na odličnoj lokaciji u asfaltiranoj ulici blizu Tesline pijace, dva supermarketa, dvije autobuske linije, vrtića, škole. Dvorište je 400 m², legalizirana, može kreditom banke. Tel.: 063/8016556

Prodajem garažu u centralnoj garaži na Radijalcu, na katu. Tel.: 064/288-72-13.

Iznajmljujem apartmane u blizini mora – Crikvenica. Tel.: +385/ 51/241-053

Izdaje se jednosoban stan na Radijalcu za jednu ili dvije osobe. Tel.: 064/ 2887 213

Prodajem klavirnu autoprikolicu. Tel.: 024/ 566-898

Dvorila bih starije osobe, ili vodila kućanstvo. Svaki dogovor je moguć. Tel.: 060/ 0555-907.

Tražim pouzdanu obitelj koja bi rado prihvatila skrbiti za stariju ženu kao člana obitelji. Osijek, Našice, Bjelovar, Krapina, Toplice i Koprivnica. Hitno! Tel.: +381/ 62-12-93-892.

Izdajem u Kraljevici dobro opremljen apartman s velikom terasom, 150 m od plaže. Tel.: 063 7400209

Izdajem sobe s kupatilom i upotrebom kuhinje u Makarskoj. Parking osiguran. Tel.: 021 6433 – 395; 060 6331 910; 00 385 21 617 909

Prodajem nedovršenu kuću na placu od 400 m² u Tavankutoj ulici, preko puta Blaškova križa, u blizini centra grada. Tel.: 062 513 798

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m² (radionica/skladište 100 m², 2 ureda 56 m² i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

Izdajem sobu za bruća, ulica Petra Lekovića 13/13. Tel.: 024 522 794

Izdajem jednosobni namješten stan u naselju Tokio za studente ili učenike. Tel.: 024/538-143 ili mob.: 062/538-109.

Prodajem vikendicu na Paliću u Vikend naselju, stambeni dio 54 m², a dvorišni oko 400 m². Tel.: 063 502 396 i 063 504 972

Izdaje se namješten stan od 25 m² za dva učenika ili studenta u Zemunu. Tel.: (011) 2104 257

Prodaju se razna bunjevačka ruva, svile, sefiri, žoržet, svilene i druge marame, kožne muške čizme i ženske folklor cipele. Tel.: 024/532570

Prodaje se kombajn 780 Zmaj sa adaptacijom za suncokret 142 ili 141. Tel.: 024/532570

Izdajem jednosobni namješten stan u naselju Tokio za studente ili učenike. Tel.: 024/538-143 ili mob.: 062/368-109.

Izdajem jednosobni namješten stan na Mliječnoj tržnici, na I. katu za studente ili učenike. Tel.: 024/538-143 ili mob.: 062/368-109.

Prodajem sveže vrcani med: suncokretov (400 din/kg) i bagremov (450 din/kg). Tel.: 065/ 505 1957.

Izdajem namješteni jednosobni stan na Proizivci, Nade Dimić 40. Tel.: 783 209, zvati od 17 do 20 sati.

Slobodan muškarac (45) upoznao bi slobodnu žensku ozbiljnu osobu bez obveza. Tel.: 063/8533015.

Kupujem: plinske boce za kućanstvo, plaćam 1000 dinara i kupujem traktor IMT ili Rakovica tanjuraču, plug IMT 755, plug IMT 1 – brazda, tarup, rotofritezu, motokultivator, krunjač bušnjak elevator i ostalo. Tel.:063-8131246.

Čamci od bijelog slavonskog hrasta po vašim ili mojim dimenzijama, prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064-3467056 ; www.okrugic-camci.co.rs

Izdajem dvosoban namješten stan u centru Subotice. Tel.: 064-9699933.

Prodajem prirodne rakije od dunje, šljive i miješanog voća. Tel.: 024-532-179; 0628170152.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**

* **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

TAMBURAŠKI SASTAV »ŠOKADIJA« SONTA

Spoj mladosti i iskustva

O d samog osnivanja Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonta, u okviru udruge djelovao je tamburaški sastav kojega je vodio *Andrija Ađin*. Nakon dvije godine rada sastav je brojio dvanaest članova, a nedugo nakon odlaska *Andrije Ađina* iz »Šokadije« raspao se i tamburaški sastav.

Poput mnogih kulturnih udruga na ovim prostorima folklorce su na nastupima pratili plaćeni glazbenici, članovi TS »Tandora« iz Sonta. Istina, dečki su svirali korektno, no nedostajala je duša vlastitog sastava, a njihov angažman je i dodatno opteretio ne tako veliki proračun zajednice.

Predsjednik »Šokadije« *Zvonko Tadijan* i tamburaš iz prve postave negdašnjega sastava *Stipan Lukić* nisu se mirili takvim stanjem, pa su poduzeli potrebne korake u formiranju novoga sastava. Predsjedništvo je za voditelja postavilo *Stipana Lukića*. *Božana Vidaković*, *Stanko*

Klecin, *Stipan Lukić*, *Zvonko Tadijan* i *Ivan Vidaković* radili su žestokim tempom, pa je novi sastav brzo bio u stanju pokriti potrebe folkloraca.

Najzanimljivije je kako su Šokadinci riješili najveći problem. Kad je postalo izvjesno da nema drugog rješenja, basa se primio 50-godišnji *Ivan Vidaković - Peja*, kojemu je to bio prvi susret s bilo kakvim glazbalom. »Samo mi iz sastava znamo koliko je Peja uložio truda, koliko je svojega vremena žrtvovao kako bi naučio ono što danas zna. On svira srcem i dušom, muči se najviše od svih nas, ali svira korektno, rijetko se dogodi da ispadne iz ritma, ima fantastičan osjećaj«, priča nam *Lukić*.

Vatreno krštenje tamburaši su imali u Tuzli, na prvoj središnjoj manifestaciji projekta »Tragovi Šokaca od Gradovrha do Bača 1688.-2008.«. Nakon samo dva i pol mjeseca vježbanja pojavili su se na pozornici pred više od 1000 gledatelja. Trema im je bila strana

riječ, svirka je bila više nego korektna. Uz to su pokazali i veliku dozu solidarnosti. Udruge iz Bačkog Brega i Bačkog Monoštora nisu imale glazbenike, pa su priskočili u pomoć i njihovim folklorcima. Sudjelovali su na brojnim nastupima »Šokadije« tijekom preostalog dijela godine, a uz to su uporno i redovito vježbali. Poput mnogih amaterskih skupina i sadašnji sastav je mijenjao postave, stalnu trojku su tvorili *Zvonko Tadijan*, *Stipan Lukić* i *Ivan Vidaković*.

»Najbitnije je imati vlastitu glazbu jer angažiranje tamburaša sa strane iziskuje dosta novca, a često i dobre nerve.

Ovaj se sastav mijenjao i dopunjavao, pa danas imamo idealan spoj mladosti i iskustva. Ne možemo reći kako je ovo definitivna postava, jer kod amaterskih glazbenika promjene su u principu česte. Bitno je imati jedan kvalitetan skelet sastava a na njega se onda lako dodaju drugi, ako su u prilici i imaju volju nastupati. Istina, zajednički nastupi iziskuju i dosta uvježbavanja, ali i to se nekako rješi. Kako nam mlađi članovi idu u školu ili na fakultet, uvijek nastojimo termine proba prilagoditi njima. Šteta je što nekoliko ljudi u Sonti više ne svira, jer su doista odlični glazbenici, ali to je stvar njihovog izbora i bojim se da na to ne možemo nikako utjecati. Vjerojatno im je ponestalo entuzijama, volje ili čega već...

Mi ih uredno pozivamo i taj poziv je stalno otvoren, hoće li i tko doći, pokazat će vrijeme«, kaže *Tadijan*.

Posljednji nastup bio im je na 80. Groždebalu u Sonti, a svirali su u postavi: *Maja Kuruc*, *Filip Kuruc*, *Aljoša Mihaljev*, *Luka Tadijan*, *Stipan Lukić*, *Petar Matin* i *Zvonko Tadijan*.

»Ova nas je mladost oplemenila, puno mi je srce kad ih pogledam. Njihova razdraganost je ono što nam svima u ovim vremenima nedostaje, a svi su vrlo kvalitetni tamburaši i s njima nam je budućnost zajamčena«, kaže šef sastava *Lukić*.

Ivan Andrašić

MOJ KUĆNI LJUBIMAC:

NOJ

Najneobičnije kućne ljubimce u Sonti, a dosta rijetke u ovdašnjim domovima, uzgajaju umirovljenici *Eva* i *Marin Tadijan*. Dvorište njihovog doma u Ulici Laze Kostića krasi nojevi različite dobi. Nesvjesno, pogled se otima za najmanjima, umiljatim petodnevničkim pilićima, koji panično bježe u sigurnost svojega skrovišta, a okupljaju se samo oko nogu Eve i Marina.

»Nojeve u svojem domu uzgajamo od prije 12 godina. Kao i puno toga u životu, slučaj je odredio da se posvetimo baš tom, netko kaže poslu, za suprugu i mene velikom zadovoljstvu. Na sajmu smo upoznali čovjeka koji je već uzgajao ove ptice i neka-ko smo tih dana stalno vraćali razgovor na teme vezane uz nojeve. Kontaktirali smo tog čovjeka, odvezli se do njega i kupili deset nojevih pilića. Nije to bila ni mala investicija, platili smo 210 eura po jednomjesečnom piletu. Uspjeli smo ih uzgojiti bez ijednoga gubitka. Ne možemo govoriti o krutom komercijalnom uzgoju, kako smo i supruga i ja prilično emotivni, oni kod nas imaju tretman kućnih ljubimaca«, kaže Marin Tadijan.

»Oni nam tu ljubav i uzvraćaju. Mali nojevi su poput beba. Obožavaju kad ih uzmemo na ruke, milujemo ih i tepamo im. Čim se u dvorištu pojavi netko nepoznat, panično bježe u sigurnost svoje šupe. No, kako su jako ljubopitljivi, brzo izađu na otvoren prostor i izdaleka zagledaju posjetitelje. Ipak, najsigurnije se osjećaju uz mene i Marina. Pile noja, kad se izleže, teži oko 1 kg, a komercijalna težina mladog, odraslog, šestomjesečnog noja je oko 120 kg. Odrasle ženke, koje ostavljamo za reprodukciju, dostižu težinu od oko 140 kg, mužjaci i do 170«, dodaje supruga Eva Tadijan.

»Nojevi vole sve sjajne stvari. Tako sam u druženju s njima ostala bez naušnica, uz manje ozljede uha. Poučena tim iskustvom, nikada više u njihov prostor ne ulazim niti sa satom, niti s bilo čim od nakita. Najviše obveza imamo u vrijeme izvođenja novoga legla. Ležemo ih uz pomoć inkubatora, jer u našim krajevima ne postoje prirodni uvjeti za to, a do dobi od mjesec dana pilići zahtijevaju punu njegu. Tih prvih mjesec dana njihova života je i kritično razdoblje, u kojem postoji i najviše opasnosti od gubitaka. Upravo zbog toga i ne prodajemo nojeve mlađe dobi. Uz to su i jako vezani za osobe koje ih hrane, pa smo uz njih od ranog jutra do kasne večeri«, dodaje Eva. »Kad ojačaju, ostavimo im hranu i vodu i možemo slobodno otići od njih kud god želimo. Nisu probirljivi, niti proždrljivi. Koliku god im količinu hrane čovjek ostavi, oni pojedu samo onoliko koliko im je potrebno. Tako, recimo, tromjesečni noj dnevno pojede oko 1 kg zrna i oko 1,5 kg sijena«, govori Marin dok odlazimo u dvorište, carstvo ovih afričkih ljepotana, da ne kažemo nježnih grubijana.

Ivan Andrašić

30. rujna 2011.

U NEKOLIKO REDAKA

Listopad

Deseti mjesec u godini je pred vratima. Lišće uveliko pada s grana, dajući mu u narodu prepoznatljivo ime. No, narod ne bi imao ništa protiv da i malo više novca »pada s grana«, pa makar se i naziv mjeseca morao zbog toga mijenjati. Lako ćemo za imena, ali od novca se živi...

FOTO KUTAK

Sačuvati glavu i nošnju.

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

Dragutin Boranić

Koje je godine i gdje rođen hrvatski jezikoslovac Dragutin Boranić?

Kada je diplomirao, a kada i gdje doktorirao?

Gdje je sve radio kao gimnazijski profesor?

Od kada predaje na fakultetu u Zagrebu?

Koje godine postaje dopisni član JAZU?

Kako se zove njegovo najpoznatije jezikoslovno djelo?

Kada je i gdje umro Dragutin Boranić?

Rođen je 19. prosinca 1870. godine u Manji Gorici.
Diplomirao je 1897. godine, a doktorirao 1890. godine u Zagrebu.
U Osijeku, Vinkovcima i Zagrebu.
Od 1906. godine sljedeća četiri desetljeća.
1907. godine.
»Pravopis«.
1. rujna 1955. godine u Zagrebu.

VICEVI

Kaže muž ženi:

- Hajde da se igramo Big Brothera.

- Hajde.

- Govori ti Big Brother, imaš dvije minute da napustiš kuću - zapovijedi joj muž.

Prodavačica srećki nudi starijeg gospodina:

- Uzmite jednu srećku, dobitak vam može izmijeniti život.

- Ali ja ne želim dobiti, niti bih mijenjao svoj život.

- A imamo mi i nedobitnih srećaka - odgovori mu prodavačica.

Prelaze mrav i slon preko mosta, koji se iznenada počinje urušavati:

- Vidiš, lijepo sam ti rekao da idemo jedan po jedan - proko-mentira mrav.

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SGINTERNET

brz

moćan

stabilan

jeftin

prvi u
gradu

KAKO ODOLJETI?

24000 SUBOTICA, KARADORĐEV PUT 2 TEL: 024 555-465

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUĆNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIJA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

VIKEND AKCIJA 30.9-03.10.2011.

Jetra svježa svinjska 1kg

~~96.90din~~
89.90din

Pašteta Snack 70g: guščja, pačja jetrena, živinska sa pistačijem, ljuta goveđa

1 kg 855,71 din

~~68.50din~~
59.90din

Jabuka 1kg

~~29.90din~~
25.90din

Kupus 1kg

~~11.90din~~
8.90din

Zlatni pek 750g

1 kg 176,67 din

~~151.90din~~
132.50din

Tijesto Fida bez jaja 300g

1 kg 86,33 din

~~28.50din~~
25.90din

Vino bijelo Žilavka 1L 2+1 GRATIS
Vino crno Vranac 1L 2+1 GRATIS

1 litra 143,93 din

431.80din

Deterdžent za rublje Merix dječiji sapun 9kg + Mer 1L GRATIS

-17%

1 kg 96,66 din

~~1.049.90din~~
869.90din

Deterdžent za mašinsko pranje posuđa Somat 2.5 kg

-31%

1 kg 259,96 din

~~999.90din~~
649.90din

HR IZJASNI SE! RABRO!

POPIS STANOVNIŠTVA U SRBIJI
1.-15. LISTOPADA 2011.

HRVAT(ICA)
PO NACIONALNOSTI,
HRVATSKI
JE MATERINSKI JEZIK,
KATOLIK
PO VJEROISPOVIJESTI.

